ORTODOKSİA

Her ay neşr olunan

AHLAKÎ VE DİNİ RESALE

Müdir Mes'ul : Meletios Lukakis

-Mahal idare: Fener Rum Patrikhanesi

Ἔτος Ε΄ 31 Αὐγούστου 1930 Τεῦχος 56ον

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΑΘΩ

Ἡ πρωτοβουλίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συνελθοῦσα τῇ 8ῃ Ἰουνίου ἐν. ἔ. ἐν τῇ Μονῇ Βατοπεδίου Διορθόδοξος Προκαταρκτικὴ Ἐπιτροπὴ πρὸς καταρτισμὸν τοῦ προγράμματος τῆς μελλούσης Προσυνόδου, αἰσίως ἐπεράτωσε τὸ ἀνατεθὲν αὐτῇ ἔργον. Λαμβάνων τις ὑπ' ὄψιν ὅτι σκοπὸς τῆς εἰρημένης Ἐπιτροπῆς ἦτο ἡ ἐκπόνησις διαγράμματος ἐργασιῶν μελλούσης ἐκκλησιαστικῆς συνελεύσεως, θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Ἐπιτροπὴ οὐσιαστικῶς οὐδὲν ἐπετέλεσε. Καὶ ὅμως ἐν τῇ συσκέψει ἐκείνῃ καὶ οὐσιαστικὴ ἐργασία ἐπετεύχθη. Ζητήματά τινα, ὡς λ. χ. τὸ ρωσσικὸν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα πρῶτον ἀναγραφὲν ἐν τῷ καταλόγῳ, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς διεξοδικὰς συζητήσεις περὶ τῆς ἐν Ρωσσίᾳ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως. Κατὰ

τὰς συζητήσεις ταύτας παρεσχέθησαν πολύτιμοι πληροφορίαι σχετικαὶ πρὸς τὸ ἐν Ρωσσίᾳ ἐκκλησιαστικὸν χάος καὶ ἐξηνέχθησαν γνῶμαι καὶ ἀντιλήψεις δυνάμεναι νὰ συντελέσωσιν οὐχὶ μικρὸν εἰς τὴν οὐσιαστικὴν λύσιν τοῦ μεγάλου τούτου προβλήματος τῆς Ὀρθοδοξίας.

Οὐχὶ μικρᾶς ὠφελείας πρόξενος θὰ ἦναι καὶ ἡ παρὰ πάντων τῶν ἀντιπροσώπων γενομένη διαπίστωσις τῆς ἀνάγκης στενωτέρας συνεργασίας τῶν ἐπὶ μέρους Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος καὶ πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἄμυναν κατὰ τῶν κοινῶν ἐχθρῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν γένει. Ἐντεῦθεν προῆλθον κυρίως τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 2)—στενωτέρα σχέσις τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὰ πρὸς τοῦτο μέσα—6)—συνεργασία πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ Ἀθεϊσμοῦ, Μασονισμοῦ, Θεοσοφισμοῦ καὶ Πνευματισμοῦ—καὶ 15 15)—μελέτη καὶ ἐξεύρεσις τῶν μέσων διὰ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων λαῶν ὁ ὀρθόδοξος χριστιανικὸς πολιτισμὸς εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο θέμα εἶναι ἄξιον προσοχῆς. Δὲν πρόκειται μόνον περὶ τοῦ ἰδιάζοντος δογματικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου τοῦ διακρίνοντος τοὺς ὀρθοδόξους ἀπὸ τοὺς ἑτεροδόξους, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἁγνοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος ἐπὶ τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν μελῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἑπομένως περὶ ἐνισχύσεως ἑνὸς συνόλου ἀντιλήψεων καὶ ἐνεργειῶν δ.λ.δ. ἑνὸς πολιτισμοῦ χρωματισμένου μὲ τὸ χρῶμα τῆς ζωογονούσης ὀρθοδοξίας. Τοιουτοτρόπως ἡ Ἐπιτροπὴ ἐμφανίζεται ὄχι μόνον συντηρητική, ἐκλαμβάνουσα τὴν συντηρητικότητα ὡς τὸ μέσον τῆς διασώσεως τοῦ ὀρθοδόξου σκάφους ἐν μέσῳ τοῦ τρομεροῦ κλύδωνος τῶν σημερινῶν ποικίλων καὶ πολλάκις βαθυτάτων μεταβολῶν, ἀλλὰ συνάμα καὶ συγχρονισμένη ἀντιλαμβανομένη τὴν ζωὴν ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτῆς συγχρόνους μορφὰς καὶ ζητοῦσα νὰ προσδώσῃ εἰς αὐτὰς ὀρθόδοξον χροιάν.

Πρὸς ἐπίτευξιν μᾶλλον ὁμοιομόρφου ἐκφάνσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀνεγράφησαν ἐν τῷ

καταλόγῳ τὰ θέματα 8 (τρόπος τῆς παραδοχῆς τῶν αἱρετικῶν) 10 (κωλύματα γάμου καὶ λόγοι διαζυγίου) 11 (ὁμοιόμορφος ὀργάνωσις τῶν πνευματικῶν Δικαστηρίων (ἐκλογὴ ἀρχιερέων) 13 (ἡμερολόγιον ἐν σχέσει πρὸς τὸ Πασχάλιον) 14 (τυπικόν). Ἐκ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων τινὰ πάντως ὑπονοοῦσιν—ὡς λ. χ. τὸ τῆς ἐκλογῆς Ἀρχιερέων —ἐπάνοδον εἰς τὸ ἀρχαῖον κανονικὸν σύστημα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου Ἐκκλησίαι τινὲς ἕνεκα διαφόρων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν λόγων ἐξετράπησαν. Ἄλλα πάλιν ὡς τὸ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου καὶ τὸ τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου, ὑπεμφαίνουσι τὴν αἴσθησιν τῆς ἀνάγκης μεταβολῆς καὶ διαρρυθμίσεως τῆς σχετικῆς ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας. Τὴν ἀνάγκην ταύτην προκαλοῦσιν αἱ σημεριναὶ συνθῆκαι τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν χριστιανῶν. Ἡ μεταβολὴ καὶ διαρρύθμισις αὕτη οὐδένα πρέπει νὰ ξενίσῃ· τροποποιήσεις, καταργήσεις καὶ δὴ καὶ ἀντικαταστάσεις κανόνων καὶ ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων ἐνίοτε ὑπὸ ἀντιθέτων τοιούτων δὲν εἶναι ξέναι οὐδὲ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ὀκτὼ πρώτων αἰώνων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Πρὸ δωδεκαετίας μοὶ ἐδόθη ἀφορμὴ ὅπως ἀναπτύξω διὰ μακρῶν τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν ἰδιαιτέρῳ συγγράμματι καὶ καταδείξω τὸ **γεγονὸς** τῆς μεταβολῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῆς διαρρυθμίσεως τῆς νομοθεσίας αὐτῆς. Διὰ ταῦτα ἐκ τοῦ θέματος ἀριθμ. 9 (Κωδικοποίησις τῶν κανόνων καὶ τῶν κανονικῶν διατάξεων) δὲν δύναται νὰ ἀποκλεισθῇ καὶ ἡ ἰδέα τῆς μεταβολῆς καὶ διαρρυθμίσεως.

Ἓν γεγονὸς ὅλως ἰδιαιτέρως τιμᾷ τὴν Διορθόδοξον Ἐπιτροπὴν καὶ ἐπομένως καὶ πᾶσαν τὴν Ὀρθοδοξίαν· ὅτι δηλ. καθ' ὅλας τὰς συζητήσεις καὶ ἀποφάσεις αὐτῆς ἐν τῷ καταρτισμῷ τοῦ προγράμματος τῆς Προσυνόδου δὲν ἐγένετο χρῆσις τῆς γνωστῆς ἀρχῆς «ἡ ψῆφος τῶν πλειόνων κρατείτω», ἀλλὰ πάντα ἐπετελέσθησαν ἐν ἀγαστῇ ὁμοφωνίᾳ, «ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ» ὅλων τῶν ἀντιπροσώπων ἀποδεξαμένων τὰ πορίσματα. Ἄριστος οἰωνὸς καὶ διὰ τὰς ἐργασίας τῆς μελλούσης Προσυνόδου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ πρὸς τούτοις προὐνόησε καὶ περὶ ἄρσεως τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος, καίτοι δὲν κατεχώρησεν αὐτὸ ἐν τῷ κατα-

λόγῳ ὡς ζήτημα ἐσωτερικὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Συνιστᾷ τὴν μεσολάβησιν τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Ἐκκλησίας συνεννοουμένης ταύτης μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς πρὸς τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς τοῦτο θὰ ἐδέχετο τὴν ἄρσιν τοῦ σχίσματος. Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου ἐνισχύει, ὡς γνωστόν, τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὁδηγοῦσα εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς λαὸν καὶ κλῆρον μὴ προσενεχθέντας καθ' ὅλα κανονικῶς πρὸς τὴν τέως μητέρα αὐτῶν, καὶ ἐπαναφέρουσα τὴν ἁρμονίαν ἐν τῷ συνόλῳ τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ Ἱεράρχαι τῆς βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ἀποβλέποντες εἰς τὸ συμφέρον τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας καὶ μὴ ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ εἰσηγήσεις ξένας πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα θὰ σπεύσωσι νὰ κανονίσωσι τὰς πρὸς τὸ Σῶμα τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας σχέσεις αὐτῶν.

Ἡ προκαταρκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖ σταθμὸν ἱστορικὸν ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι πάσης μεγάλης καὶ γενικῆς Συνόδου προηγοῦντο προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι. Αὗται συνίσταντο ἢ εἰς τὴν σύγκλησιν ἐπαρχιακῶν καὶ τοπικῶν Συνόδων, ὡς ἐγένετο π. χ. ἐπὶ τῆς περιόδου τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἢ εἰς τὴν συνάθροισιν ἐνδημουσῶν ἐν Κ/πόλει Συνόδων, ὡς τοῦτο συνέβη πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Δ΄ Οἰκ. Συνόδου ἢ εἰς τὴν δημοσίευσιν ἐπιστολῶν ἐν εἴδει διατριβῶν παρὰ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν μεγάλου κύρους ὡς ὁ Μ. Ἀθανάσιος.

Μετὰ πάροδον χιλίων καὶ πλέον ἐτῶν μεταβληθέντων τῶν ὅρων καὶ συνθηκῶν τοῦ βίου καὶ ἰδιαιτέρως τῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ συνεννοήσεως, ἔδει νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ ἐφαρμοζόμενον νῦν μέσον τῶν προπαρασκευαστικῶν σταδίων (προσύσκεψις, προσύνοδος) ἵνα μὴ ἀπροπαράσκευοι αἱ Ἐκκλησίαι ἄνευ προηγουμένης ἐπαφῆς καὶ βολιδοσκοπήσεως προσερχόμεναι εἰς Οἰκ. Σύνοδον προξενήσωσι κακὸν ἀντὶ καλοῦ.

Κατόπιν τῶν ἐκτεθέντων δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ οἱ μᾶλλον ἀπαισιόδοξοι θὰ φανῶσιν ἱκανοποιημένοι ἐκ τοῦ ἔργου τῆς Προκαταρκτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ὅτι πάντες θὰ ἐγκρίνωσι τὸ σύστημα τῶν διαφόρων προπαρασκευαστικῶν φάσεων τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖ τὸ Οἰκ. Πατριαρχεῖον πρὶν ἐπιστῇ ἡ ὥρα τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

[Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 323]

Στίχ. 42. Ὁ λόγος, δι᾿ ὃν ἐδέησε νὰ κατατεθῇ **(ἔθηκαν)** προσωρινῶς, κατὰ τὴν γνώμην Ἐξηγητῶν τινων, ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ τοῦ Ἰωσήφ, νὰ ταφῇ τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ λόγος οὗτος εἶνε ὅτι ἡ σταύρωσις εἶχε τελεσθῇ τὴν ἡμέραν τῆς προετοιμασίας, τὴν παραμονὴν τοῦ Πάσχα, καὶ δὴ μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε ἐθύετο καὶ παρεσκευάζετο πρὸς βρῶσιν ὁ Πασχάλιος ἀμνός. Ἱκανοῦ πρὸς τὴν σταύρωσιν καὶ δὴ καὶ τὴν τελευτὴν τῶν σταυρωθέντων καὶ τὴν ἀποκαθήλωσιν καὶ τὴν πρὸς ταφὴν προετοιμασίαν παρελθόντος χρόνου καὶ ὅσον οὔπω ἀρχομένης τῆς ἑσπέρας, ὅτε ἤρχετο καὶ ἡ ἑορτή, δὲν ὑπελείπετο καιρὸς πρὸς περαιτέρω που ταφὴν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδει νὰ ταφῇ ἐγγύς που, διὸ καὶ ἐτάφη ἐν τῷ πλησίον κειμένῳ μνημείῳ τοῦ Ἰωσήφ. Τὸ **Παρασκευὴ (παρασκευὴ τῶν Ἰουδαίων)** δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ κατὰ τὸ τοῦ στ. 31 ἐν τῇ κοινῇ τῆς λέξεως ταύτης σημασίᾳ, πρὸς δήλωσιν δηλ. τῆς οὕτω καλουμένης ἑβδομάδος. Ὁ ἱ. Χρυσ. παρατηρεῖ· «Ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ καιροῦ συνείχοντο (ἐνάτης γὰρ ὥρας γενομένης τῆς τελευτῆς, εἶτα μεταξὺ τῷ Πιλάτῳ προσιόντων καὶ καθαιρούντων τὸ σῶμα, εἰκὸς ἦν ἑσπέραν καταλαβεῖν, ἐν ᾗ θέμις οὐκ ἦν ἐργάσασθαι), τιθέασιν Αὐτὸν εἰς τὸ πλησίον μνημεῖον. Οἰκονομεῖται δὲ. . . . καὶ ὥστε τοὺς μαθητὰς δυνηθῆναι μετ᾿ εὐκολίας παραγενέσθαι, καὶ θεατὰς τῶν συμβάντων γενέσθαι, πλησίον ὄντος τοῦ τόπου· καὶ τῆς ταφῆς δὲ μάρτυρας εἶναι οὐκ αὐτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐχθρούς».

Δ'

ΦΑΝΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝ ΤΗι ΑΝΑΣΤΑΣΕΙ ΑΥΤΟΥ

[ΚΕΦ. Κ' - ΚΑ']

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ' [στίχ. 1–31]

Πρὸ τοῦ κενοῦ τάφου τοῦ 'Ιησοῦ, ἐφ' ὃν καλεῖ τοὺς 'Αποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ 'Ιωάννην Μαρία ἡ Μαγδαληνή, διανοίγονται οἱ νοεροὶ ὀφθαλμοὶ τῶν μαθητῶν τούτων, καὶ κατανοοῦντες τὰς εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ ἀναφερομένας προφητικὰς ῥήσεις τῆς 'Αγ. Γραφῆς πιστεύουσιν εἰς τὸ γεγονός. 'Εμφάνισις τοῦ 'Ιησοῦ ἀναστάντος Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἱσταμένῃ ἔτι παρὰ τὸν τάφον Αὐτοῦ καὶ κλαιούσῃ. Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλει τοῦτο τοῖς 'Αποστόλοις, ὡς καὶ τὰ λεχθέντα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ 'Ιησοῦ λόγια. Πρὸς ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ 'Ιησοῦς ἐμφανίζεται πρὸ τῶν 'Αποστόλων συνηγμένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκτὸς τοῦ Θωμᾶ, καὶ ἀποστέλλων αὐτοὺς εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου Αὐτοῦ ἐφοδιάζει αὐτοὺς διὰ τῆς ἀναγκαίας πρὸς τοῦτο χάριτος τοῦ 'Αγ. Πνεύματος, παρέχει δ' ἅμα αὐτοῖς τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀφιέναι ἁμαρτίας. Μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ὁ 'Ιησοῦς ἐμφανίζεται ἐκ νέου πρὸ τῶν 'Αποστόλων παρόντος καὶ τοῦ Θωμᾶ, πιστεύοντος νῦν ἀδιστάκτως εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ θείου Διδασκάλου, καὶ ἐνθουσιωδῶς ὁμολογοῦντος τὸν θεῖον Αὐτοῦ χαρακτῆρα. 'Ο 'Ιησοῦς οὐχ ἧττον μακαρίζει τοὺς μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας. Περαίνων τὴν Εὐαγγελικὴν διήγησιν αὐτοῦ ὁ 'Ιωάννης ἀναγράφει συντόμως ἐν τῇ ἐκλογῇ τῆς ὕλης τηρηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ μέθοδον καὶ τὸν ἐπιδιωκόμενον διὰ τῆς ἐκτιθείσης ὑπ' αὐτοῦ ἱστορικῆς διηγήσεως σκοπόν.

Στίχ. 1-2. 'Η σχετικὴ διήγησις τῶν Συνοπτικῶν (Μτθ. ΚΗ' 1 κ. ἑξ. Μρκ. ΙΣΤ' 1 κ. ἑξ. Λουκ. ΚΔ' 1 κ. ἑξ.) περὶ τῶν Μυροφόρων, προϋποτιθεμένη παρὰ τῷ ἱ. Εὐαγγ., διαφαίνεται ἐν τῷ πληθ. **(οὐκ οἴδαμεν)** οὗ χρῆσιν ποιεῖται Μαρία ἡ Μαγδαληνή, παρέχουσα οὕτω νὰ νοηθῶσι καὶ ἄλλαι μετ' αὐτῆς γυναῖκες. 'Ο ἱ. Εὐαγγελιστὴς ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπὸ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς διαβιβασθεῖσαν

τοῖς ᾿Αποστόλοις Πέτρῳ καὶ ᾿Ιωάννῃ εἴδησιν, τὴν προκαλέσασαν αὐτοὺς εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ τάφου τοῦ ᾿Ιησοῦ καὶ εἰς τὴν κατ᾿ ἀκολουθίαν αὐτῆς διαπίστωσιν τοῦ γεγονότος τῆς ἀναστάσεως. **Τῇ μιᾷ Σαββάτων.** Τῇ πρώτῃ ἄλλαις λέξεσι ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, διότι οἱ ᾿Ιουδαῖοι ἠρίθμουν τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος διὰ τῶν ἀριθμητικῶν (πρώτη, δευτέρᾳ κλπ.), ὠνόμαζον δὲ (ὡς δῆλον ἐκ τοῦ Λουκ. ΙΗ' 12) οὐ μόνον τὴν γνωστὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου Σάββατον ἢ Σάββατα, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην ἑβδομάδα, τὸν μεταξὺ δηλ. τῶν δύο Σαββάτων χρόνον. ᾿Εν ᾿Απ. Α'10 ἀπαντῶμεν ἤδη τὴν χριστιανικὴν ὀνομασίαν Κυριακή. **Πρωῒ σκοτίας ἔτι οὔσης.** ῾Ο προσδιορισμὸς **σκοτίας ἔτι οὔσης**— καθ' ὃν χρόνον ὁ Μτθ. ἐν τῇ σχετικῇ διηγήσει περὶ τῶν Μυροφόρων καθόλου γράφει **τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν Σαββάτου,** ὁ Λουκ. **ὄρθρου βαθέος,** ὁ δὲ Μρκ. **λίαν πρωΐ,** καὶ δὴ καὶ **ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου** — παρέχει νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ Μαρία προηγήθη τῶν ἄλλων γυναικῶν. ῾Ο Θεοφ. σχετικῶς γράφει· «Διάφοροι αἱ εἰς τὸ μνημεῖον ἐλεύσεις· ποτὲ μὲν μετὰ τῶν λοιπῶν γυναικῶν τῆς Μαρίας ἐρχομένης, ποτὲ δὲ μόνης αὐτῆς. ῞Οθεν οἱ Εὐαγγελισταὶ τὰς διαφόρους ἐλεύσεις ἄλλος ἄλλως λέγοντες δοκοῦσι διαφωνεῖν». ῾Η φράσις **ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου** προϋποθέτει τὸν πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὸ μνημεῖον τεθέντα λίθον. ᾿Εν τῷ **τρέχει** ἀναπαριστῶσιν ἑαυτοῖς συνήθως οἱ ῾Ερμην. τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν σπουδὴν τῆς Μαρίας, ἥτις ἀσθμαίνουσα ἐκόμιζε τὴν ἀγγελίαν τοῖς ᾿Αποστόλοις. ῾Υποτίθεται, ὅτι ὁ Πέτρος καὶ ὁ ᾿Ιωάννης, ὃς (κατὰ τὰ ΙΓ' 23. ΙΘ' 26) χαρακτηρίζεται ὡς ὁ τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ ᾿Ιησοῦ ἀγάπης ἀπολαύων ᾿Απόστολος, διέτριβον ἐπὶ τὸ αὐτό, καίτοι κατ᾿ ἄλλην γνώμην ἐν τῇ ἐπαναλήψει τῆς προθ. **πρὸς** δέον μᾶλλον νὰ ἐνίδωμεν τὸ ἀντίθετον. **῏Ηραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου.** ῾Η Μαρία δὲν ὁρίζει (δὲν τολμᾷ ἴσως) τοὺς ἄραντας, ὑπονοοῦσα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἥκιστα φίλους (τοὺς ᾿Ιουδαίους, ἢ κατ' ἄλλην γνώμην: βέβηλόν τινα, ρίψαντά που, εἰς ἀκάθαρτον τόπον, τὸ σῶμα τοῦ ᾿Ιησοῦ). Κατὰ τὸν Ζιγ. (ἐν Μτθ). «῾Υπέλαβε μετατεθὲν τὸ σῶμα παρὰ τοῦ ᾿Ιωσὴφ εἰς τόπον ἀσφαλέστερον». ᾿Επειδὴ μόνη ἡ θέα τοῦ ἠρμένου ἐκ τοῦ μνημείου λίθου δὲν ἦτο τελείως ἐπαρκὴς πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἄρσεως ἐκ τοῦ μνημείου τοῦ σώματος, ᾿Εξηγηταί τινες ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι περὶ τοῦ πράγματος ἐβεβαιώθη τελείως Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἄλλων γυναικῶν, αἷς ἐν τῇ ἀναζητήσει ἐπὶ παραδείγματι τῆς οἰκίας τοῦ Πέτρου καὶ ᾿Ιωάννου συνήντησε. ῾Ο ἱ. Χρυσ. σχετικῶς σημειοῦται· «Πάνυ περὶ τὸν Διδάσκαλον φιλοστόργως ἔχουσα (Μαρία ἡ Μαγδαληνή), ἐπειδὴ τὸ Σάββατον παρῆλθεν, οὐκ ἠνέσχετο ἡσυχάζειν, ἀλλ' ἦλθεν ὄρθρου βαθέος ἀπὸ τοῦ τόπου παραμυθίαν τινὰ εὑρεῖν βουλομένη. Καὶ ἰδοῦσα τὸν τόπον καὶ τὸν λί-

θον ἠρμένον, οὐκ εἰσῆλθεν, οὐδὲ διέκυψεν, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς μαθητὰς ἔδραμεν ἀπὸ πολλοῦ τοῦ πόθου. Τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῇ τὸ σπουδαζόμενον, μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχυυς μαθεῖν ἤθελε τί γέγονε τὸ σῶμα». Ὁμ. Θεοφ. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑπὸ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἀναζήτησιν τοῦ Πέτρου καὶ Ἰωάννου, οὐχὶ δὲ ἄλλου τινὸς τῶν Ἀποστόλων, ὁ Ζιγ. παρατηρεῖ· «Τῷ Πέτρῳ δὲ καὶ τῷ Ἰωάννῃ διαλέγεται ἡ Μαγδαληνή, τῷ μὲν ὡς κορυφαίῳ, τῷ δὲ ὡς ἠγαπημένῳ, καὶ πλεῖον τῶν ἄλλων ἀγαπῶσι τὸν Κύριον· καὶ γὰρ μόνοι Τούτῳ ἠκολούθησαν ἀπαγομένῳ δεσμίῳ πρὸς Ἄνναν καὶ Καϊάφαν».

[Ἕπεται συνέχεια]

ΚΑΧΡΙΕ ΤΖΑΜΙ (Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ)

Μετάφρασις
ἐκ τοῦ ἔργου «Constantinople»
τοῦ Charles Diehl. ὑπὸ † Λ. Δ.

[Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος]

Αἱ αὐταὶ ἰδιότητες εὑρίσκονται εἰς τὰς συνθέσεις αἱ ὁποῖαι διηγοῦνται τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ. Ἔνιαι εἶναι ἀξίας ὑπερόχου. Ἐπὶ παραδείγματι τὸ ἐπεισόδιον, ἀρκετὰ σπάνιον εἰς τὴν εἰκονογραφίαν τοῦ Βυζαντίου, τῆς ἀπογραφῆς ἐνώπιον τοῦ ἡγεμονεύοντος Κυρηνίου. Εἰς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἡ Παρθένος προβάλλει μεταξὺ τοῦ ὁμίλου, τὸν ὁποῖον σχηματίζουσιν ὁ Ἰωσὴφ καὶ οἱ ὑπηρέται αὐτοῦ, καὶ τοῦ ὁμίλου τῶν γραμματέων, οἱ ὁποῖοι ἐγγράφουσι τὴν δήλωσιν, ὑπάρχει αἴσθημα ταξιθετήσεως σπουδαιότατον. Ἡ μορφὴ τοῦ Ρωμαίου ἡγεμόνος μέσα εἰς τὸν χρυσοκέντητον κυανοῦν χιτῶνά του, τὸν ὁποῖον καλύπτει εὐρὺς ἐρυθρὸς ἐπενδύτης, μὲ τὴν λεπτὴν κεφαλήν του, τὴν ὁποίαν κοσμεῖ λευκὸν ὀξὺ κάλυμμα τῶν ὑψηλῶν βαθμούχων τοῦ ιδ' αἰῶνος, εἶναι θαυμασία, γεμάτη ἀλήθειαν καὶ ζωήν. Καὶ εἰς τὰς λοιπὰς σκηνὰς ἡ αὐτὴ φυσικὴ χάρις τῶν στάσεων, τὸ αὐτὸ αἴσθημα τῆς ζωῆς, ἡ αὐτὴ ἀναζήτησις τῆς συγκινήσεως. Εἰς τὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα ἐν τῷ ναῷ τούτῳ τῷ ἀφιερωμένῳ τῷ «ζωοδότῃ» Χριστῷ ἀναπτύσσονται μὲ ἰδιαιτέραν ἀρέσκειαν, ἡ αὐτὴ εὑρηται ἁπλῆ καὶ εἰλικρινὴς τέχνη, ἀρεσκομένη εἰς λεπτομερείας οἰκειότητος, εἰς συνθέσεις ἁρμονικάς, καὶ ἀναζητοῦσα ἑκουσίως νέα καὶ σπάνια θέματα, ὕφους ρεαλιστικοῦ. Παρατηρήσατε τὴν εἰκόνα, ἐν ᾗ ὁ Χριστὸς θεραπεύει χωλούς, ξηρούς, τυφλούς, «πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν». Εἶναι πιθανὸν ὁ κύκλος τοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ νὰ συνεπληροῦτο, ὡς εἴθιστο, μὲ σκη-

νὰς ἐκ τῶν Παθῶν αὐτοῦ, τοποθετημένας εἴτε ἐν τῷ τοίχῳ, τῷ κενῷ πλέον, τοῦ ἐξωτερικοῦ Νάρθηκος εἴτε ἐν τῷ κυρίως Ναῷ. Ἐσχάτως ἀνευρέθησαν δύο εἰκόνες μωσαϊκῶν, παριστῶσαι τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Παναγίαν, κάτωθεν τῶν ἐγγεγλυμμένων ἀψίδων πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου εἰς τὸ ἱερόν. Δυστυχῶς αἱ εἰκόνες αὗται εἶναι κατεστραμμέναι. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη παρέχει τὴν ἐλπίδα, ὅτι κάτωθεν τοῦ κονιάματος, τοῦ καλύπτοντος τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ, κρύπτονται ἴσως καὶ ἄλλα μωσαϊκά.

Κατὰ μῆκος τῆς στοᾶς τοῦ **Παρεκκλησίου,** τοῦ προσερειδομένου ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ κτιρίου, τοιχογραφίαι [fresques], εἰς ἀρκετὰ κακὴν κατάστασιν, κοσμοῦσι τοὺς τοίχους. Ὑπάρχουσιν ἐν αὐτοῖς μορφαὶ ἁγίων καὶ εἰκόνες αὐτοκρατόρων, τὰς ὁποίας δὲν δύναταί τις νὰ διακρίνῃ. Τὸ σύνολόν φαίνεται ὀλίγον μεταγενέστερον τῶν μωσαϊκῶν τοῦ ναοῦ.

Ἐγένετο πολλὴ ἀμφισβήτησις ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρονολογίαν τῶν τοιχογραφιῶν τούτων. Σοφοί τινες ἠθέλησαν νὰ ἀποδώσωσι τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν εἰς τὸν ιβ΄ αἰῶνα, καθ᾿ ὃν χρόνον πριγκήπισσά τις ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν ἀνῳκοδόμησε τὸν Ναὸν τῆς Χώρας. Πράγματι δὲ μερικὰ ἔργα χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἰδιαιτέρως ἡ ὡραία σκηνὴ τῆς Δεήσεως, ἡ ὁποία στολίζει τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον τοῦ ἐσωτερικοῦ Νάρθηκος. Ἀλλὰ τὸ κύριον μέρος τῆς διακοσμήσεως χρονολογεῖται ἀδιαφιλονεικήτως ἀπὸ τοῦ ιδ΄ αἰῶνος, καὶ ἐξετελέσθη μεταξὺ 1310 καὶ 1320, φροντίδι Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου, τὸν ὁποῖον βλέπομεν ἀκόμη ἐπὶ τοῦ τυμπάνου τῆς Βασιλικῆς Πύλης, προσφέροντα τὸν Ναὸν εἰς τὸν Χριστόν. Ἐμφανίζεται ἐκεῖ ἐνδεδυμένος κεχρυσωμένον χιτῶνα, τὸν ὁποῖον καλύπτει πράσινος ἐπενδύτης κεντημένος μὲ ἀνθύλλια ἐρυθρά. Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ φέρει ὑψηλὸν κάλυμμα ἐκ λευκῆς μετάξης, φερούσης ραβδώσεις πορφύρας, τοῦθ᾿ ὅπερ ἀπετέλει τὸ ἔμβλημα τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ. Ἐπιγραφή τις ἐν τῷ μωσαϊκῷ ἀναγορεύει αὐτὸν «ἱδρυτήν», καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὰ συγγράμματά του πολλάκις διεξεδίκησε τὴν τιμὴν τῆς ἱδρύσεως ταύτης, δι᾿ ἣν ἤλπισεν ὅτι θὰ ἐξησφάλιζε «μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων ἔνδοξον φήμην παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις». Ὁ Μετοχίτης δὲν ἐκαυχήθη ἐπὶ ματαίῳ. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ τέχνη τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Καχριὲ Τζαμὶ εἶναι πολὺ διάφορος τῆς τέχνης τοῦ ιβ΄ αἰῶνος. Τὰ μωσαϊκὰ τοῦ Καχριὲ Τζαμὶ ἀποτελοῦσιν ἔργον, τοῦ ὁποίου ἡ σύλληψις ἐγένετο ἐπὶ σχεδίου συνόλου καὶ ἐξετελέσθη μὲ τὴν αὐτὴν ὁρμήν.

Ἄλλοι ἐνόμισαν, ὅταν τὸ πρῶτον ἀνεκαλύφθησαν τὰ μωσαϊκὰ ταῦτα, ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς ζωγράφον Βυζαντινόν. Τόσον αἱ ἐν αὐτοῖς ἐμφανιζόμεναι ἰδιότητες ἐφαίνοντο ξέναι πρὸς ὅ,τι ἦτο γνωστὸν περὶ τῆς ἀνατολικῆς τέχνης τοῦ Μεσαίωνος. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἔργα ταῦτα ἀνεφέροντο εἰς τὴν ἐποχήν, καθ᾿ ἣν ὁ Giotto εὑρίσκετο εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δό-

ξης αὐτοῦ, δὲν ἐδίστασαν νὰ ἀποδώσωσι τὴν τιμὴν εἰς τὴν Δύσιν. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη σήμερον εἶναι ἐγκαταλελειμμένη. Τὸ Καχριὲ Τζαμὶ ἐξέπλησσεν, ὅταν δὲν ἐγνωρίζομεν οὐδὲν ἐκ τῆς Βυζαντινῆς τέχνης τοῦ ιδ' αἰῶνος. Σήμερον, ὅτε πρόσφατοι ἀνακαλύψεις ἀπεκάλυψαν, ἐν τοῖς ναοῖς τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Σερβίας, καὶ πρὸ πάντων ἐν Μιστρᾷ, ὁλόκληρον σειρὰν ἔργων, ἐν οἷς ἐμφανίζονται αἱ αὐταὶ ἰδιότητες συνθέσεως, ἡ αὐτὴ ἀναζήτησις τῆς σκηνογραφικότητος, τῆς ζωῆς, τῆς συγκινήσεως, ὁ αὐτὸς συνδυασμὸς τοῦ πολυτελοῦς, λεπτοῦ συγχρόνως καὶ μαλακοῦ χρώματος, δὲν πρέ-

Η ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΗΝΙΟΥ
Μωσαϊκὸν ἐν Καχριὲ Τζαμί.

πει νὰ βλέπωμεν εἰς τὰ μωσαϊκὰ τοῦ Καχριὲ Τζαμὶ κἄτι τὸ μοναδικὸν καὶ ἐξαιρετικόν. Ταῦτα εἶναι ἁπλῶς ἓν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἀναγεννήσεως ταύτης, ἡ ὁποία, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιδ' αἰῶνος, ἐξεδηλοῦτο ἐν τῇ Βυζαντινῇ τέχνῃ εἰς μεγάλην πρωτότυπον καὶ δημιουργικὴν προσπάθειαν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἠμφεσβήτησαν τὴν πρωτοτυπίαν ταύτην, καὶ ἠθέλησαν νὰ ἴδωσιν εἰς τὰ μωσαϊκὰ τοῦ Καχριὲ Τζαμὶ ἀντίγραφα προτύπων πολλῷ ἀρχαιοτέρων. Ἀλλ' ἐνῷ σοφοί τινες ἐζήτουν τὰ πρότυπα ταῦτα ἐν τοιχογραφίαις (fresques) ἐμπνεύσεως Συριακῆς, αἵτινες κατὰ τὸν θ' αἰῶνα θὰ ἐκόσμουν τὸν Ναὸν τῆς Χώρας, ἄλλοι σοφοὶ τοὐναντίον ἤθε-

λον νὰ εὕρωσιν αὐτὰ εἰς ἀρχαῖα χειρόγραφα καθαρῶς ἑλληνιστικῆς παραδόσεως. Αἱ δύο αὗται ὑποθέσεις καταστρέφονται ὑπ' ἀλλήλων ἀμοιβαίως. Καὶ ἂν ἀκόμη ἄλλως τε αἱ ὑποθέσεις αὗται ἐγίνοντο δεκταί, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ρίψωσιν εἰς λήθην τὸν ἀδιαφιλονείκητον νεωτερισμὸν ἐν τῇ τέχνῃ ταύτῃ τοῦ ιδ' αἰῶνος, τὸν πλοῦτον τῆς εἰκονογραφίας ταύτης, πλήρους θεμάτων μήπω διαπραγματευθέντων, τὰς ὑψηλὰς ἰδιότητας, διὰ τῶν ὁποίων, ἰδιαιτέρως εἰς τὸ χρῶμα, ἡ τέχνη αὕτη διακρίνεται ἰσχυρῶς ἀπὸ τὰ ἔργα προγενεστέρας ἐποχῆς, καὶ τὴν καλαισθησίαν ἐκείνην τῶν εἰκόνων καὶ τῶν ἀμφιέσεων, αἵτινες ἐμφανίζουσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν τοὺς λαμπροὺς ἱππότας καὶ τὰς εὐγενεῖς κυρίας τῆς αὐλῆς τῶν Παλαιολόγων. Ἡ τέχνη

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο ΜΕΤΟΧΙΤΗΣ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ

Μωσαϊκὸν ἐν Καχριὲ Τζαμί.

τοῦ Καχριὲ Τζαμί, εἶπαν, εἶναι «ἡ ἔκφρασις τῆς καλλιτεχνικῆς νοοτροπίας τῶν ζωγράφων καὶ τῆς ἀνωτέρας τάξεως τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸν ιδ' αἰῶνα». Ἐνδέχεται, ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἀφυπνίσει τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, τῇ συντελεσθείσῃ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἡ τέχνη ἐπίσης νὰ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἑλληνιστικὴν παράδοσιν, ἐξ ἧς καὶ νὰ ἐνεπνεύσθη. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἤντλησε τὸ μετουσίωσε καὶ τὸ ἀνέπτυξε μεγαλοπρεπῶς. Μεγάλη σχολὴ τέχνης ἤνθησε τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ κατηύθυνε τὴν κίνηνησιν, ἥτις ὤθει τοὺς Καλλιτέχνας εἰς ἀνανέωσιν.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐθεώρησαν τὴν Βυζαντινὴν τέχνην ὡς τέχνην ἀκίνητον, τῆς ὁποίας καὶ αὐτοὶ οἱ θαυμασταὶ ηὐχαριστοῦντο νὰ λέγωσιν ὅτι κατόπιν περιόδου ἀσυγκρίτου αἴγλης ἡ τέχνη ἀξιοθρηνήτως ἐσύρθη ἀκολούθως ἐν τῇ μιμήσει τῶν κατὰ τὸν στ΄ αἰῶνα δημιουργηθέντων προτύπων. Ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως ἡ τέχνη αὕτη ἔζησε καὶ ἐξειλίχθη ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον. Τὰ μωσαϊκὰ τοῦ Καχριὲ Τζαμὶ δεικνύουσι τὴν τελευταίαν ἀναγέννησίν της. Εἶναι ἄξιον προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος ὅτι τὴν παραμονὴν τῆς καταστροφῆς, ὅτε ἡ αὐτοκρατορία ἔμελλε νὰ καταποντισθῇ, ἐξεδηλώθη ἔκτακτος ἀφύπνισις ἔν τε τῇ σκέψει καὶ τῇ τέχνῃ, ὡς ἐάν, πρὶν νὰ ἀποθάνῃ, τὸ ἀρχαῖον Βυζάντιον ἠθέλησε νὰ συγκεντρώσῃ ὅλας τὰς πνευματικὰς ἐνεργείας του, ὅλας τὰς καλλιτεχνικὰς δόξας του, διὰ νὰ ἀφήσῃ, ἐξαφανιζόμενον, ὡραιοτέραν περὶ ἑαυτοῦ εἰκόνα.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ

Η ΑΓΓΛΙΚΑΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Α΄

Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Μ. Βρεττανίᾳ ἢ Ἀλβιόνι, κατακτηθείσῃ ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ἤρξατο ἀπὸ τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς δι' ἱεραποστόλων ἐκ Μ. Ἀσίας πιθανώτατα προερχομένων. Ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης Εὐσέβιος ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ Ἀποδείξει» [Βιβλ. Γ΄ Κεφ. 7], βεβαιοῖ «τινὰς [τῶν ἁγ. Ἀποστόλων] ἤδη καὶ ἐπ' αὐτὰ τῆς Οἰκουμένης ἐλθεῖν τὰ ἄκρα, ἐπί τε τὴν Ἰνδῶν φθάσαι χώραν καὶ ἑτέροις ὑπὲρ τὸν Ὠκεανὸν παρελθεῖν ἐπὶ τὰς καλουμένας Βρεττανικὰς νήσους». Αὐτὸ τοῦτο ἀναφέρει ὁ Θεοδώρητος [Ὁμιλ. Θ΄ περὶ νόμων] λέγων· «Οἱ δὲ ἡμέτεροι ἁλιεῖς καὶ οἱ τελῶναι καὶ ὁ σκυτοτόμος ἅπασιν ἀνθρώποις τοὺς Εὐαγγελικοὺς προσενηνόχασι νόμους καὶ οὐ μόνον Ῥωμαίους καὶ τοὺς ὑπὸ τούτους τελοῦντας, ἀλλὰ καὶ τὰ Σκυθικὰ κ. λ. καὶ Βρεττανούς, ἁπαξαπλῶς πᾶν ἔθνος καὶ γένος ἀνθρώπων δέξασθαι τοῦ σταυρωθέντος ἀνέπεισαν». Καὶ περὶ τοῦ Παύλου ἀλλαχοῦ [Ψαλμὸς 116] φησίν· «Ὕστερον μέντοι καὶ τῆς Ἰταλίας ἐπέβη καὶ εἰς τὰς Σπανίας ἀφίκετο καὶ ταῖς ἐν τῷ πελάγει διακειμέναις νήσοις τὴν ὠφέλειαν προσήνεγκε». Τὴν αὐτὴν ἰδέαν,

τὴν εἰς Βρεττανίαν δηλ. ἔλευσιν τοῦ 'Αποστόλου Παύλου φαίνεται ὑπονοῶν ὁ Ρώμης Κλήμης λέγων περὶ τοῦ Παύλου ὅτι καὶ εἰς τὸ τέρμα τῆς Δύσεως ἦλθε. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι καίπερ δὲν ὑπάρχουσι θετικαὶ μαρτυρίαι ἂν ὁ 'Απόστολος Παῦλος ἢ ἕτερός τις 'Απόστολος ἢ 'Αποστολικὸς Πατὴρ πρῶτος τὸν Χριστιανισμὸν ἐκήρυξεν ἐν Βρεττανίᾳ, περὶ τὰ τέλη τοῦ Β' αἰῶνος ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ Γ', ὁ Χριστιανισμὸς εἶχεν ἤδη εἰσαχθῇ εἰς Βρεττανίαν. Ὁ Τερτυλλιανὸς [κατὰ 'Ιουδαίων] καλεῖ τὰ μέρη ταῦτα «τόπους τῶν Βρεττανῶν ἀπροσίτους τοῖς Ρωμαίοις, τῷ Χριστῷ ὅμως ὑπηκόοις. Britanorun Romanis inaccessa leca Christo vere snblita». Καὶ ὁ 'Ωριγένης κηρύττει καὶ αὐτοὺς μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὡς εἰς τὴν τοῦ ἑνὸς Θεοῦ γνῶσιν διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐλεύσεως προσαχθέντας καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τούτοις τοῖς ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου κόσμου χωριζομένοις ἐν Βρεττανίᾳ ὑπάρχουσαν [Ὁμιλ. εἰς τὸ Δ' Κεφ. 'Ιεζεκιὴλ καὶ ΣΤ' εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν] (1). 'Εκ δὲ τῆς 'Αγγλίας ὁ Χριστιανισμὸς μετεδόθη εἰς τὴν 'Ιρλανδίαν διὰ τοῦ ἁγίου Πατρικίου, θανόντος τῷ 465, καὶ ἐκ τῆς 'Ιρλανδίας εἰς τὴν Σκωτίαν ὑπὸ τοῦ 'Ιρλανδοῦ Κολουμβᾶ προσηλυτίσαντος τὸν ἡγεμόνα τῶν Πίκτων καὶ λαβόντος παρ' αὐτοῦ τὴν νῆσον Χῦ, ἐκ τῆς ὁποίας ἵδρυσε τὴν Μονὴν τοῦ ἁγ. 'Ιωάννου (2).

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΑΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Περὶ τῆς ἱστορίας τῆς 'Αγγλικανῆς 'Εκκλησίας τῆς πρώτης ἐποχῆς ἐλάχιστα γινώσκομεν. 'Αναφέρονται 'Επίσκοποι Ὑόρκης καὶ Λονδίνου καθὼς καὶ 'Επίσκοποι μάρτυρες ἀναφαίνονται ἐπὶ Διοκλητιανοῦ. Τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἐν αὐτῇ κηρύξεως τοῦ Εὐαγγελίου μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Σαξόνων [430], οἱ 'Επίσκοποι Ρώμης οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἢ δικαιοδοσίαν ἐνήσκουν εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους καὶ οὐδὲν τοιοῦτον παράδειγμα ἀπαντᾷ (2). Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν ὅμως τῶν Σαξόνων ἐπηκολούθησεν ἡ εἰς Βρεττανίαν ἀποστολὴ ὑπὸ τοῦ 'Επισκόπου Ρώμης Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Αὐγουστίνου χειροτονηθέντος ὑπὸ τοῦ Γάλλου 'Αρχιεπισκόπου 'Αρηλάτων [Arles], καὶ ἐκλεξαμένου ὡς ἕδραν αὐτοῦ τὴν Καντορβερίαν, ἥντινα ἐπηκολούθησε βαθμηδὸν ἡ Λατινοκαθολικὴ περίο-

(1) Βλέπε περὶ τῆς σχέσεως τῆς 'Αγγλικανῆς 'Εκκλησίας πρὸς τὴν 'Ορθόδοξον London 1867.

(2) Ὁ Πατρίκιος καθὼς καὶ ὁ Κουλουμβᾶς ἠρνοῦντο νὰ ἀναγνωρίσωσι τὰ ρωμαϊκὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, τὸν τρόπον τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, τὴν παπικὴν δικαιοδοσίαν κτλ. καίπερ ὁ βασιλεὺς τῆς βορείου Οὐμβρίας 'Οσβυ εἶχε κηρυχθῇ ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς **Pharenston** (664) ὑπὲρ τοῦ ἐκρωμαϊσμοῦ. 'Αλλ' οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Πατρικίου καὶ Κολουμβᾶ τῶν Καλιδαίων, ὡς ἐκαλοῦντο ἐκ τοῦ **Coeli Dei=Viri Dei** ἀντέστησαν ἐπὶ πολύ.

δος—,τῆς γνησίας Βρεττανικῆς Ἐκκλησίας περιορισθείσης εἰς τὴν Οὐαλλίαν καὶ τὴν Νορθουμβερλανδίαν—, ἡ ὑπαγαγοῦσα τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μ. Βρεττανίας ὑπὸ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ρώμης μετὰ μακροὺς ἀγῶνας καὶ πολλὰς Συνόδους πρὸς συγχώνευσιν τῆς Βρεττανικῆς μετὰ τῆς Σαξωνικῆς Ἐκκλησίας, κατισχυσάσης ἐν τέλει τῆς τελευταίας καὶ ἐπελθούσης τῆς ἐκρωμαΐσεως μόνον μετὰ τὸ 1282 (3). Τῇ Ἀγγλικανῇ δὲ Ἐκκλησίᾳ λίαν ὠφέλιμος ἀπέβη ὁ ἐκ Ταρσοῦ πεπαιδευμένος Ἕλλην μοναχὸς Θεόδωρος, γενόμενος Ἀρχιεπίσκοπος Καντορβερίας [669] ἱδρύσας ἐν Ἀγγλίᾳ σχολάς, ἐν αἷς ἐδιδάσκοντο ἡ θεολογία, τὰ μαθηματικὰ καὶ ἐν γένει αἱ κλασικαὶ μαθήσεις. [Anglia Sacra Ed. Wrarton London 1791 τόμ. Β΄]· τῶν παπῶν μετὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους ἀγῶνας κατὰ τῶν Κολιδαίων καὶ τῶν φίλων αὐτῶν ἤτοι τοῦ Ἐπισκόπου Βίλφριδ, τοῦ μοναχοῦ Ἀδριανοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντορβερίας Θεοδώρου ἀντιταξάντων κατὰ τοῦ τελευταίου τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ὑόρκης πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς ἐλευθέρας Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν ἐλευθερίᾳ Χριστοῦ ἱδρυθείσης κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον «τῇ ἐλευθερίᾳ γοῦν ᾗ Χριστὸς ὑμᾶς ἠλευθέρωσε στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. . . . . Ὑμεῖς γὰρ ἐν ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε ἀδελφοί» [Γαλάτ. Ε΄ 1—13]. Καὶ οὕτως ἐπῆλθε μετὰ τὸ 1282, καθὰ ἀνωτέρω εἴπομεν, ὁ ἐκρωμαϊσμὸς καὶ ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀγαμία τοῦ κλήρου (4).

Η ΑΓΓΛΙΚΑΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΛΑΤΙΝΟΚΑΘΟΛΙΚΗ

Οὕτως ἡ διδασκαλία τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας ἀπέβη Λατινική, ἡ

(3) Αἱ «διαφοραὶ δι' ὧν διεκρίνετο ἀπὸ τῆς Σαξωνικῆς ἡ ἀρχαία Βρεττ. Ἐκκλησία ἦσαν ὁ τύπος τοῦ βαπτίσματος. ἡ κουρὰ τῶν κληρικῶν, ὁ γάμος αὐτῶν, ὁ πασχάλιος κύκλος, τύποι τινὲς τῆς θείας λατρείας καὶ ἰδίᾳ ἡ σχέσις αὐτῶν πρὸς τὸν Πάπαν, ὃν δὲν ἀνεγνώριζον ὡς κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας οἱ Βρεττανοὶ ἅπερ ἐμπεδοῦσι τὴν ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω διετυπώσαμεν γνώμην ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Ἐκκλησία ἱδρύθη ἀρχῆθεν οὐχὶ ὑπὸ Ρωμαίων Ἀποστόλων ἀλλ' εἴτε ἀμέσως ἐκ τῆς Ἀνατολῆς εἴτε διὰ τῆς Γαλλίας τῆς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς μικρᾶς Ἀσίας δεξαμένης». [Ἀμβράζη Περὶ ἑνώσεως τῶν Ἀγγλικανῶν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατ. Ἐκκλησίας].

(4) Οἱ πάπαι πρὸς περίθαλψιν τῶν εἰς Ρώμην συρρεόντων πρὸς προσκύνησιν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν Ἄγγλων εἶχον ἱδρύσει κατὰ τὸν Η΄ αἰῶνα τὴν Σαξωνικὴν λεγομένην Σχολὴν πρὸς διατήρησιν τῆς ὁποίας καθὼς καὶ ἄλλων ἱδρυμάτων ἐπενόησαν ***τὸ δηνάριον τοῦ ἁγίου Πέτρου*** ἀποτιόμενον τῇ 29ῃ Ἰουνίου, ὑπενθυμίζον τὴν ἐπαιτείαν τῶν κερμάτων καὶ τοῦ Ἀργεντίνου θεοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ρώμης. Ἐντεῦθεν εἰσέρρεεν εἰς τὸ παπικὸν ταμεῖον πολὺ ἀγγλικὸν χρῆμα καὶ δὴ τοσοῦτον ὥστε κατὰ τὸν ΙΓ΄ αἰῶνα τὰ εἰσερχόμενα εἰς τὴν Ρώμην χρήματα ὑπερέβαινον τὰ εἰσοδήματα τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας. Τὸ δηνάριον τοῦτο κατήργησεν Ἑρρῖκος ὁ Η΄ τῷ 1532 [Βαφείδ. Ἐκκλησ. Ἱστορ.].

θεολογία αὐτῆς ἡ Σχολαστικὴ καὶ περεισήχθησαν αἱ καινοτομίαι τῆς Δύσεως, οἷον αἱ περὶ Καθαρτηρίου Πυρός, Συγχωροχαρτίων, Filioque, Πρωτείων τῶν παπῶν κτλ., μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ἐπῆλθεν ἡ διάστασις. Ἤδη κατὰ τὴν ΙΔ' ἑκατονταετηρίδα ὁ Βίκλεφος μετὰ Ἰωάννου τοῦ Σαρισβουρίας, Ροβέρτου Γρότσχυ, Ρογήρου Βάκωνα εἶχον στιγματίσει τὰς καταχρήσεις τῆς παπικῆς Αὐλῆς, χαρακτηρίσαντες τὸν πάπαν ὡς ἀντίχριστον καὶ μεταφράσαντος τοῦ Βικλέφου εἰς τὴν ἀγγλικὴν τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἐξαναγκασθέντος ἐν τέλει νὰ καταφύγῃ εἰς Λυττερβόριτον ὅπου καὶ ἀπέθανε τῷ 1384, ἀπολέσας καὶ τὴν ὡς καθηγητοῦ ἐν Ὀξονίᾳ θέσιν του. Μετὰ παρέλευσιν δὲ 28 ἐτῶν τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐξετάφησαν καὶ ἐκάησαν ἐντολῇ τῆς ἐν Κωνσταντίᾳ Συνόδου. Οἱ μαθηταὶ ὅμως αὐτοῦ [Βικλεφῖται], καίτοι τρομερὰς ὑποστάντες διώξεις ὑπὸ τῆς Ρωμάνας Ἐκκλησίας, διετηρήθησαν μέχρι τῆς μεταρρυθμίσεως.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΡΡΙΚΟΣ Η'.

Ὁ καίριος ὅμως κτύπος κατὰ τῆς Λατινοκαθολικῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας κατηνέχθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐρρίκου Η' ἕνεκα τοῦ ζητήματος τοῦ γάμου αὐτοῦ μετὰ τῆς Αἰκατερίνης τῆς Αὐστρίας, συνεχισθεὶς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ Ἐδουάρδου τοῦ ΣΤ' δόντος διὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Cranmer (5) καὶ τῶν συμφρονούντων αὐτῷ τὸν ὃν καὶ σήμερον φέρει χαρακτῆρα ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία διὰ τῆς εἰς 42 ἄρθρα Ὁμολογίας. Ὑπαχθεῖσα πρὸς στιγμὴν ἀκολούθως ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τῆς βασιλίσσης Μαρίας τῆς Αἱματηρᾶς [Sanglante], ἀδελφῆς καὶ διαδόχου Ἐδουάρδου τοῦ ΣΤ' εἰς τὴν παπικὴν Ἐκκλησίαν, ἐπανῆλθε διὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ διαδόχου αὐτῆς Ἐλισάβετ εἰς τὴν προτέραν ἐπὶ τοῦ Πάρκερ κατάστασιν τῶν 42 ἄρθρων, ἀναθεωρηθέντων καὶ περιορισθέντων εἰς 39. Ταῦτα τὰ 39 ἄρθρα παρεῖχε μέχρι πρὸ μικροῦ ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἐπίσημον αὐτῆς Ὁμολογίαν καὶ ταῦτα ὑπεχρέου ἅπαντας τοὺς εἴτε εἰς ἱερατικὸν βαθμὸν προχειριζομένους, εἴτε εἰς τὸν ἀκαδημαϊκὸν βαθμὸν ἐν τοῖς πανεπιστημίοις Ὀξωνίας καὶ Καντορβερίας λαμβάνοντας νὰ ὑπογράψωσι.

ΕΠΙ ΤΩΝ 39 ΑΡΘΡΩΝ

Τὰ 39 ἄρθρα τῆς Ὁμολογίας τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τριχῶς: Α') Εἰς ἄρθρα ἐντελῶς σύμφωνα τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τοιαῦτα εἰσὶ τὸ Α', τὸ Β', τὸ

(5) Ὁ Κράνμερ ἐκάη ζῶν μετὰ πλήθους ἄλλων ἐπιφανῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν κατὰ τὸν τετραετῆ διωγμὸν τῆς φανατικῆς Λατινοκαθολικῆς βασιλίσσης Μαρίας.

Γ', τὸ Δ', τὸ Ζ', τὸ Η', τὸ Θ', τὸ Ι', τὸ ΙΑ' τὸ ΙΒ', τὸ ΙΓ', τὸ ΙΔ', τὸ ΙΕ', τὸ ΙΣΤ', τὸ ΙΗ', τὸ Κ', τὸ ΚΓ', τὸ ΚΔ', τὸ ΚΣΤ', τὸ Λ', τὸ ΛΓ', τὸ ΛΔ', τὸ ΛΕ', τὸ ΛΣΤ', τὸ ΛΖ', τὸ ΛΗ' καὶ τὸ ΛΘ'.

Β') Εἰς ἄρθρα ἔν τισι συμφωνοῦντα τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τοιαῦτα δὲ εἰσὶ τὸ ΙΣΤ', τὸ ΙΘ', τὸ ΚΒ', τὸ ΚΕ' καὶ τὸ ΛΕ'.

Γ') Εἰς ἄρθρα ἀπομακρυνόμενα τῆς διδασκαλίας τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας. Τοιαῦτα δὲ εἰσὶ τὸ Ε', τὸ ΙΖ', τὸ ΚΑ', τὸ ΚΕ', τὸ ΚΗ', τὸ ΚΘ' καὶ τὸ ΛΑ'.

Ἤτοι ἐν συνόλῳ εἰκοσιεπτὰ μὲν ἄρθρα εἰσὶν ἐντελῶς ὀρθόδοξα, πέντε ἐν μέρει καὶ ἑπτὰ διΐστανται, ἐν οἷς τὸ Filioque καὶ τὸ περὶ πλάνης τῶν Γενικῶν Συνόδων.

Περὶ δὲ τῆς σημασίας τῶν 39 ἄρθρων ὁ Σαρισβουρίας Ἰωάννης [Διδασκαλ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας] γράφει : *Δέον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὰ ἄρθρα ταῦτα εἰ καὶ περιέχουσι πολλοὺς πολυτίμους ὁρισμοὺς τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας εἰσὶν ἄρθρα θρησκείας μᾶλλον ἢ Ὁμολογία πίστεως. Κύριος αὐτῶν σκοπὸς ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ συντήρησις τῆς ὁμονοίας καὶ ἡ ἀποσόβησις τῆς πλάνης ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ τῶν ἐριστικῶν συζητήσεων καὶ ἵνα ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία διατελῇ εἰρηνεύουσα ἐν ἑαυτῇ. Οὐδεμία ὅμως ἀπαιτεῖται εἰς τὰ ἄρθρα ταῦτα τυπικὴ συναίνεσις ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἡμῶν, οὐδὲ ἀναγκαίως ἐκ μέρους τοῦ κλήρου τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας τῶν ἱδρυμένων ἐν τῇ ξένῃ. Αἱ Σύνοδοι τῶν τοιούτων Ἐκκλησιῶν εἰσὶν ἐλεύθεραι νὰ ὁρίζωσιν οἱασδήποτε διατάξεις κρίνουσι σκοπίμους εἰς ἐξασφάλισιν τῆς Ὀρθοδοξίας τοῦ κλήρου αὐτῶν καὶ εἰς διαφύλαξιν τῆς ἑνότητος αὐτῶν μετὰ τοῦ ἐν γένει σώματος τῆς Ἀγγλικανῆς κοινωνίας. Κατὰ συνέπειαν τὰ ΛΘ' ἄρθρα ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν θεωρούμενα καὶ ἐξεταζόμενα εἰσὶ μὲν λίαν χρήσιμος δεσμὸς ἑνότητος ἐσωτερικῆς, οὐδόλως δὲ παρακωλύωσι τὴν διατήρησιν ἐπικοινωνίας καὶ ἀδελφικῶν σχέσεων μετὰ τῶν ἐν ἄλλαις χώραις χριστιανῶν τῶν μὴ ἀποδεξαμένων τὰς πλάνας περὶ ὧν ἀναφέρουσι τὰ ἄρθρα ταῦτα*».

Καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου καὶ Τήνου Λυκοῦργος ἔγραφεν· «Ἀπὸ τοῦδε μάλιστα ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσηται ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας τάσις τις ἀκάθεκτως πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ἀποτρέχουσα καὶ ἐν πολλοῖς πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν τοῖς 39οις ἄρθροις ἐπίσημον Ὁμολογίαν ἀντιμαχομένη. Νῦν ἀπό τινος ἤδη χρόνου πολυάριθμος μερὶς τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας, οἱ λεγόμενοι Τελετόφιλοι (6) [Bitualistes] σπεύδον-

(6) Οἱ Τελετόφιλοι ἀπὸ τοῦ 1860 ἀριθμοῦσιν ἐν Ἀγγλίᾳ ἑκατοντάδας Ἑταιρῶν καὶ Ἀδελφοτήτων.

τες πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ἐπανέλαβον ἤδη πολλὰς αὐτῆς τελετὰς καὶ συνηθείας ἀπαγορευομένας εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως ὑπὸ τῶν 39ων ἄρθρων οἷον τὴν χρῆσιν λαμπρῶν ἱερῶν ἀμφίων, τὴν διὰ τοῦ Σταυροῦ κατασήμανσιν, τὴν ἐνώπιον τοῦ ἱερέως ἐξομολόγησιν (6) φωταψίας, κώδωνας, χοροὺς ψαλτῶν, τὰ ἑπτὰ Μυστήρια, τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων εὐχὰς καὶ τὰ μνημόσυνα, τὴν ἐπίκλησιν τῶν ἁγίων καὶ τῆς Θεοτόκου, πρὸς δὲ τὴν Λατινικὴν ἑορτὴν τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐξαίρουσι τὴν ἀγαμίαν τοῦ κλήρου καὶ τὸν μοναχικὸν βίον καὶ ἄλλα παρόμοια....

«Περὶ δὲ τῶν διαφορῶν αὐτῶν τῶν διαχωριζουσῶν τὰς δύο Ἐκκλησίας, [τὴν Ἀγγλικανὴν ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς] συνωμίλησα ἐκτενῶς μετὰ διαφόρων θεολόγων καὶ ἰδίως μετὰ δύο ἐκ τῶν κυριωτέρων καὶ ἐπιστημοτέρων, τοῦ ἐμβριθοῦς καὶ ἀξιολόγου Ἐπισκόπου τοῦ Ely καὶ τοῦ ἐν Ὀξονίᾳ περιωνύμου καθηγητοῦ τῆς θεολογίας κ. Pussey (7). Καθόσον δὲ ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω ἐκ τῶν συνομιλιῶν τούτων καὶ συζητήσεων, αἵτινες ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν ὥρας διήρκεσαν ὡς πρὸς τὰ Μυστήρια τῆς θείας Εὐχαριστίας, τὸν ἀριθμὸν τῶν Μυστηρίων, τὴν ἐπίκλησιν τῶν ἁγίων, τὴν τιμὴν τῶν εἰκόνων καὶ ἄλλα παρόμοια δὲν εἶναι δύσκολον νὰ φθάσωμεν εἰς ἓν εὐάρεστον ἀποτέλεσμα». [Ἔκθεσις πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον Ἑλλάδος ἐν Εὐαγγ. Κηρυκιτοῦ 1870 Ἰούλ. καὶ Αὔγουστον) (8).

Ἀδυνατοῦμεν ὅμως νὰ ἀποδεχθῶμεν τὰ λεγόμενα· «ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας θεωρεῖ ἑαυτὴν οὐχὶ δεσμευομένην ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς Ζ´ [Οἰκουμενικῆς] Συνόδου, ἃς δὲν ἀπεδέχθη ἡ κατὰ τὴν Δύσιν Ἐκκλησία» καθ᾽ ὅσον φρονοῦμεν, ὅτι δὲν ἀνταποκρίνεται ἡ γνώμη αὕτη πρὸς τὴν ἱστο-

(7) Ἐν τῷ Ἀγγλικανῷ ναῷ τῶν Ἀθηνῶν ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ὑελίνοις παραθύροις αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων Παύλου, Στεφάνου, Ἀνδρέου, τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, Γεωργίου καὶ ἄλλων. Λέγει δὲ σχετικῶς πρὸς ταῦτα Σαρισβουρίας Ἰωάννης. «Ἀποδέχεται ὅμως [ἡ Ἀγγλ. Ἐκκλ.] τὴν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἡμῶν παράστασιν ἱερῶν πραγμάτων καὶ προσώπων χάριν ἐποικοδομήσεως τῶν πιστῶν, καταδικάζει δὲ πάντας τοὺς βλάπτοντας ἢ παρατρίβοντας αὐτά».

(8) Ἐν τῷ Ἀγγλικανῷ Συνεδρίῳ τοῦ Chelteman τῷ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἐπισκόπου Glocester τῷ 1928 συνελθόντι, ὁ καθηγητὴς Withney ὁμιλήσας περὶ Ῥώμης ἀπέδειξεν ὅτι τὸ Πάλλιον τὸ παρεχόμενον ὑπὸ τοῦ Πάπα τοῖς Ἀρχιεπισκόποις αὐτοῦ ἀρχικῶς δὲν ἀπετέλει σύμβολον δικαιοδοσίας, καθὰ ἰσχυρίζονται τανῦν οἱ παπιστικοί· πρὸς δὲ ὅτι ὅρκος κανονικῆς ὑποταγῆς πρὸς τὸν Πάπαν δὲν ἀπῃτεῖτο ἀπὸ μὲν τῶν Μητροπολιτῶν Ἀγγλίας μέχρι τοῦ ΙΓ´ αἰῶνος, ἀπὸ δὲ τῶν Ἐπισκόπων μέχρι τοῦ ΙΕ´ αἰῶνος καὶ ὅτι οἱ Πάπαι ἀπὸ τοῦ 688 μέχρι τοῦ 1050 δὲν ἐλάμβανον οὐδὲν μέρος εἰς τὴν ἐκλογήν, τὸν διορισμὸν καὶ τὴν χειροτονίαν τῶν Ἐπισκόπων Ἀγγλίας.

ρικὴν ἀλήθειαν. Τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶχεν ἀποδεχθῆ ὁ πρωθιεράρχης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως Πάπας Ἀδριανὸς Α'. Καὶ πρότερον δὲ ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ Γ' [732] καὶ ἀκολούθως ἐπὶ Στεφάνου τοῦ Γ' [759] ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης εἶχεν ἀποκηρύξῃ τοὺς πολεμίους τῶν εἰκόνων καὶ διαμαρτυρηθῆ ἐναντίον τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐπὶ Κοπρωνύμου κατὰ τῶν εἰκόνων συνελθούσης Συνόδου [754]. Μόνον ἡ Φραγκικὴ Ἐκκλησία ἐκηρύχθη ἐπί τινα χρόνον κατ' αὐτῶν, σκανδαλισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ παρερμηνεύσασα τὰς λέξεις «ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων» ὡς ἐξυπονοοῦσαν τὴν λατρείαν αὐτῶν [Libri Karolini 790, Σύνοδος Φραγκφούρτης 794] ἧς τινος τὰς ἀποφάσεις ***κατά τινας μεταγενεστέρας εἰδήσεις*** συνεμερίσθη καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία, καθὼς καὶ Σύνοδός τις ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 825, καθὼς καί τινες Ἐπίσκοποι σποραδικῶς, οἷον ὁ Λουγδούνου Ἀγοβάρδος, ὁ Τουρίνου Κλαύδιος, ὁ Αὐρηλίας Ἰωνᾶς [πρβλ. Rector Geschichte Dauficlerung. Οὕτως ὥστε καθ' ἅπαντα τὸν Θ' αἰῶνα ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων ἔμεινεν ἀποκεκηρυγμένη. Ἐπὶ τέλους ὅμως καὶ ἡ Φραγκικὴ Ἐκκλησία καθὼς καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ συνεμορφώθη πρὸς τὰς ἁπανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἐφαρμοζομένας ἀποφάσεις τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (9).

***Σημ.* — Ἐν** τῇ περὶ πίστεως δηλώσει αὐτῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Κων/πόλεως 60 κληρικοὶ τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας οὑτωσὶν ἀποφαίνονται περὶ τῶν 39ων ἄρθρων· «θεωροῦμεν τὰ 39 ἄρθρα τῆς θρησκείας ὡς βιβλίον δευτερευούσης σημασίας σχετιζόμενον πρὸς ἐπιτοπίους ἀντιλογίας τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος καὶ ἑρμηνευτέον κατὰ τὴν πίστιν τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας τῆς ὁποίας μέρος ἀποτελεῖ ἡ Ἀγγλικανή».

Περὶ δὲ τῶν 39ων ἄρθρων προκειμένου δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ἡ πολλῷ ὑποδεεστέρα σημασία ἡ ἀποδιδομένη εἰς αὐτά, μὴ ὄντα ὑποχρεωτικὰ καὶ διὰ τοὺς κληρικοὺς αὐτοὺς ἐν ταῖς λεπτομερείαις καὶ χαρακτηριζόμενα καθὰ ἀνωτέρω εἴδομεν ὡς ***ἄρθρα θρησκείας καὶ οὐχὶ πίστεως,*** ἔχοντα τὴν σήμερον ἱστορικὴν μᾶλλον ἀξίαν, ἐγκαταλιμπανόμενα ὁσημέραι ὑπὸ ταύτης καὶ τῶν ἄλλων Ἐπισκοπικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διατηρούμενα τοπικῶς μόνον σχεδὸν ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τὸν πολιτικὸν ἅμα χαρακτῆρα αὐτῶν εἰς τὴν θρησκευτικὴν κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ τὴν πολιτικὴν εἰρήνευσιν τῆς χώρας ἀποβλέποντα.

Τὸ μὴ ὑποχρεωτικὸν δὲ καὶ ἀπαραίτητον ὡς ἄρθρων πίστεως τῶν 39ων ἄρθρων ὑπεστήριξαν καὶ ἄλλοι Ἀγγλικανοὶ θεολόγοι, λ. χ. ὁ Καντορβε-

(9) Τὰς διατάξεις δὲ κατὰ τῶν εἰκόνων τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας προὐκάλεσαν αἱ περὶ αὐτῶν δεισιδαιμονικαὶ ἀκρότητες τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

ρίας Sand [1645], ὁ ᾿Επίσκοπος Chester Pearson [1686], ὁ ᾿Αρχιεπίσκοπος Armagh [1656], ὁ Puller καὶ πάντες οἱ νεώτεροι. Τῷ δὲ 1779 ἡ ὑποχρέωσις τῆς ῾Ομολογίας τῶν 39ων ἄρθρων ἀντικατεστάθη διὰ τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ὁμολογίας τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς θείας ᾿Αποκαλύψεως.

(῎Επεται συνέχεια)

ΤΟ ΕΝ ΛΑΜΠΕΘ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ
ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Προσαγόρευσις τοῦ Σεβ. ᾿Αρχιεπισκόπου Καντουαρίας κ. Κόσμο Λάγκ πρὸς τὴν ᾿Αντιπροσωπείαν τῆς ᾿Ορθοδόξου ᾿Εκκλησίας.

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι καὶ
Σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Μετὰ μεγάλης χαρᾶς προσαγορεύομεν ὑμᾶς σήμερον οἱ ᾿Αρχιεπίσκοποι καὶ ᾿Επίσκοποι τῆς ῾Αγίας Καθολικῆς ᾿Εκκλησίας, οἱ ἐν κοινωνίᾳ διατελοῦντες πρὸς τὴν ᾿Εκκλησίαν τῆς ᾿Αγγλίας, καὶ προσφέρομεν εἰς ὑμᾶς τὰς ἐγκαρδιωτάτας καὶ ἀδελφικὰς ἡμῶν προσρήσεις. ῎Εχων ὑπ᾿ ὄψιν τὰς αὐξούσας ἐγκαρδίους σχέσεις μεταξὺ τῶν ᾿Εκκλησιῶν, ᾿Ορθοδόξου καὶ ᾿Αγγλικανικῆς, ἐπεθύμουν λίαν, ὅπως ᾿Αποστολὴ ἀντιπροσωπεύουσα τὴν ᾿Ορθόδοξον ᾿Εκκλησίαν παραστῇ κατὰ τὸ ἕβδομον τοῦτο Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ. ῾Ως δὲ θὰ ἦτο πρέπον αἱ ᾿Ορθόδοξοι ᾿Εκκλησίαι νὰ προσεγγίσωσι τὰς ᾿Αγγλικανικὰς διὰ τοῦ ᾿Αρχιεπισκόπου Καντουαρίας, οὕτως ἀπαραλλάκτως μοὶ ἐφάνη πρέπον νὰ ἀποταθῶ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ νὰ ζητήσω παρὰ τῆς Α. Θ. Π. νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοργάνωσιν τοιαύτης ᾿Αποστολῆς, ἀντιπροσωπευούσης τὰς διαφόρους Αὐτοκεφάλους ᾿Εκκλησίας τῆς ᾿Ορθοδόξου ῾Ομολογίας. Εὐγνωμονῶ τὴν Α. Θ. Π. δι᾿ ἀμφότερα· καὶ διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὴν εὐγένειαν μεθ᾿ ἧς ἀπεδέχθη τὴν παράκλησίν μου καὶ διὰ τὴν ἐπιβλητικὴν καὶ ἀξιοπρεπῆ ᾿Αποστολήν, ἣν ἐκάλεσεν καὶ ἥτις νῦν τιμᾷ ἡμᾶς διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς ἐν μέσῳ ἡμῶν. ᾿Ιδιαιτέρως τιμώμεθα καὶ εἴμεθα εὐγνώμονες διὰ τὴν παρουσίαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου ᾿Αλε-

ξανδρείας. Βεβαιοῦμεν τὴν Ὑμ. Μακαριότητα, ὅτι αἱ καρδίαι ἡμῶν εἶνε ἐστραμμέναι πρὸς Ὑμᾶς ἐν εὐγνώμονι ἀναμνήσει τῶν πολλῶν ἐνδείξεων, ἃς παρέσχετε ἐν τοῖς ὑπερόχοις ἀξιώμασιν, ἃ κατέσχετε καὶ νῦν κατέχετε, τῆς σοβαρᾶς ἐπιθυμίας, νὰ ὁδηγήσητε τὰς Ἐκκλησίας, Ὀρθόδοξον καὶ Ἀγγλικανικήν, εἰς στενωτέραν συνεννόησιν καὶ φιλίαν καὶ ἔτι περισσότερον τῆς ἀείποτε σταθερᾶς Ὑμῶν ἐλπίδος, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ εὐδοκήσῃ ἐν τοῖς ἰδίοις Αὐτοῦ καιροῖς καὶ καθ᾽ ὃν οἶδε τρόπον νὰ χορηγήσῃ πληρέστερον βαθμὸν ἑνότητος. Χαιρετίζομεν μεθ' Ὑμῶν τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κων/πόλεως, τὸν Μη/την Θυατείρων, τετιμημένον καὶ ἔμπιστον ἐμοὶ καὶ Ἀποκρισάριον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν ἀρχαίαν ἕδραν τῆς Καντερβουρίας. Χαίρομεν προσαγορεύοντες ἀντιπροσώπους τῶν ἄλλων σεβαστῶν Πατριαρχείων: Ἐξ Ἀντιοχείας τὸν διακεκριμένον Μητροπολίτην Ἐπιφανείας, ἐκ τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἰορδάνου, ὅστις μετὰ πολλῶν ἐξ ἡμῶν συμμερίζεται ἀναμνήσεις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης. Χαίρομεν ὡσαύτως ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ ἀντιπροσώπων τῶν μεγάλων Ἐθνικῶν Πατριαρχείων, ἐκ Ρουμανίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βουκοβίνης, ὃν ἰδιαιτέρως χαιρετίζομεν, ἐκ Σερβίας τοῦ Μητροπολίτου Νόβισαδ, θεολόγου γνωστοῦ εἰς πολλοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ διὰ τὴν φροντίδα αὐτοῦ περὶ τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους αὐτοῦ. Χαιρετίζομεν τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, παρ' ἧς διὰ μέσου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἔσχον τὴν τιμὴν τὸ παρελθὸν ἔτος νὰ τύχω ὑποδοχῆς, ἣν οὐδέποτε θὰ λησμονήσω, τὸν Μητροπολίτην Κερκύρας καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην Κωνσταντινίδην, γνωστὸν καὶ ἐκτιμώμενον ὑπὸ πολλῶν ἐξ ἡμῶν ὡς τὸν Προϊστάμενον τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος ἐν Λονδίνῳ. Χαιρετίζομεν τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Πάφου, καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, τὸν Ἀρχιμανδρίτην Σάββαν Σοβιέτωφ, τὴν κορυφὴν τοῦ ἐν Βαρσοβίᾳ Θεολογικοῦ Σεμιναρίου. Πρὸς τοῖς διακεκριμένοις τούτοις Ἱεράρχαις ἔχομεν μεθ' ἡμῶν ἕνα ἀντιπρόσωπον τῆς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας. Ὑπῆρχον λόγοι, οὓς πλήρως ἐκτιμῶ καὶ δι' οὓς δὲν ἠδύνατο ἐπισήμως νὰ ἀποτελέσῃ μέρος τῆς Ἀποστολῆς, ἀλλ' ἀνέλαβον τὴν εὐθύνην καὶ τὴν πρωτοβουλίαν νὰ προσκαλέσω αὐτὸν προσωπικῶς, ὅπως ᾖ μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, τὸν Ἐπίσκοπον Παΐσιον. Πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἀδελφούς μου Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους, τοὺς συνηθροισμένους ἐνταῦθα, παρουσιάζω τὰ ἐξέχοντα ταῦτα πρόσωπα καὶ γινώσκω, ὅτι παρέχετε εἰς αὐτοὺς ἀδελφικὴν ὑποδοχὴν εἰς τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν. Θλιβόμεθα διότι διὰ λόγους κινοῦντας τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς συμπάθειαν καὶ προσευχὴν δὲν κατέστη

δυνατὸν νὰ δεχθῶμεν ἐπίσημον ἀποστολὴν ἐκ τῆς μεγάλως δοκιμασθείσης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, καίτοι ἐλπίζομεν, ὅτι ἀνεπίσημοι ἀντιπρόσωποι θὰ συναντηθῶσι μετὰ τῶν ἡμετέρων Ἐπιτροπῶν. Προσευχόμεθα ἐνδελεχῶς, ὅπως ἡ Μ. Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας προστατευθῇ ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς τοῦ Θεοῦ Προνοίας ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς δοκιμασίας αὐτῆς καὶ ἐγερθῇ κεκαθαρμένη καὶ ἐξηυγενισμένη διὰ τῶν παθημάτων, ἵνα ἀνακαινίσῃ καὶ ἐνισχύσῃ τὴν ἐπιρροὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐπὶ τοῦ Ρωσσικοῦ λαοῦ.

Χαίρομεν λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ὅτι, τῇ ἐφ᾽ ἡμᾶς προστασίᾳ τοῦ Θεοῦ, δυνάμεθα νὰ συναντηθῶμεν σήμερον ἐνταῦθα. Ἡ περίστασις αὕτη φαίνεται ἐπιθέτουσα λίαν σημαντικὴν σφραγῖδα εἰς τὴν συνεχῆ καὶ ὁλονὲν αὔξουσαν **προσέγγισιν** μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἀναφέρω τὴν ἐποχὴν τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος, ὅτε συχναὶ ὑπῆρχον αἱ ἐπικοινωνίαι μεταξὺ τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Καντουαρίας. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ κατέλθω εἰς τὰ τέλη τοῦ ΙΘ΄ αἰῶνος. Κατ᾽ αὐτὰ ἐσημειώθη συνεχὴς ἐπαφὴ Ἐπισκόπων καὶ Θεολόγων κατατείνουσα εἰς ἀμοιβαίαν συνεννόησιν ἐπὶ ζητημάτων πίστεως καὶ διοικήσεως. Μνημονεύω ἐνταῦθα εὐγνωμόνως τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀοιδίμου Ἐπισκόπου Σαρισβουρίας Nordsworth, προέδρου τῆς Ἑταιρείας τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ Ἐπισκόπου Blyth τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Γιβραλτάρης Collins. Ἀλλ᾽ ὑπεράνω πάντων εἶνε φυσικὸν τὴν ἑσπέραν ταύτην νὰ μνημονεύσωμεν ἰδιαιτέρως τοῦ σεβασμίου Ἀρχιεπισκόπου Λόρδου Δάβιδσων, ὅστις ἐγένετο σχεδὸν ἐξ ἴσου γνωστὸς μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς ἐτιμᾶτο καὶ ἠγαπᾶτο μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἡμετέρας Ὁμολογίας. Διαρκούσης τῆς μεγίστης δοκιμασίας τοῦ Πολέμου πολλαὶ περιστάσεις ἐδόθησαν, καθ᾽ ἃς αἱ Ἀγγλικανικαὶ καὶ αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι παρέσχον ἀμοιβαίας διακονίας εἰς τὰ μέλη αὐτῶν. Μέγας ἀριθμὸς μελῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰσῆλθον εἰς τὰς κτήσεις τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ αἱ ἡμέτεραι Ἐκκλησίαι ἐπελήφθησαν ἐκεῖ εὐκαιριῶν, ὅπως παράσχωσι πνευματικὴν φιλοξενίαν εἰς τὸν ἀπομεμονωμένον αὐτὸν λαόν.

Πρὸ δέκα ἐτῶν κατὰ τὸ τελευταῖον Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας Κων/πόλεως ἦτο παροῦσα ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου καὶ τοῦ λογίου θεολόγου καθηγητοῦ Π. Κομνηνοῦ. Ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συνεδρίου καὶ συνδιελέχθη μετὰ τῆς ἡμετέρας Ἐπιτροπῆς.

Ἀναμιμνήσκομαι μετ᾽ ἰδιαιτέρας εὐχαριστήσεως τὴν κατὰ τὸ 1921 ἐπίσκεψιν τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Μητροπολίτου Προύσης Δωροθέου εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Δάβιδσων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδώρησεν εἰς αὐτὸν ὡς τεκμήριον ἀδελφικῆς ἐκτιμήσεως τὸ Σταυ-

ροπήγιον (Ἐγκόλπιον), ὅπερ ἀνῆκεν εἰς τὸν ἔξοχον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ', καὶ ὅπερ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ φέρω ἐπὶ τοῦ στήθους μου σήμερον.

Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἐνταῦθα λησμονεῖ τὴν δήλωσιν, ἥτις ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος τῷ 1922 καὶ βραδύτερον ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου περὶ τῆς θέσεως τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν, καὶ ἦτο μεγάλη μου ἡ εὐχαρίστησις, ὅταν ὁ νῦν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ περιέγραφε τὰς σχέσεις ἡμῶν ὡς ὄχι μόνον φιλικάς, ἀλλ' ὡς ἀδελφικάς.

Αἱ εὐτυχεῖς αὗται ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος ἐνθαρρύνουσιν ἡμᾶς, ὅπως προσβλέπωμεν μετ' ἐλπίδος πρὸς τὸ μέλλον. Θὰ ἔχητε πλήρη εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσητε μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς ἡμῶν περὶ τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἔκθεσις περὶ τῆς μετ' αὐτῆς ὑμετέρας συνομιλίας θὰ προσαχθῇ ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας τοῦ Συνεδρίου. Δὲν εἶνε ἔργον μου νὰ προεξοφλήσω τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑμετέρας ἐπισκέψεως. Τοῦτο τοὐλάχιστον δύναμαι νὰ εἴπω. Πέποιθα ὅτι ἔσται δυνατὸν νὰ ληφθῶσιν ὅπως δήποτε ὡρισμένα τινὰ μέτρα, προσωρινὰ κατ' ἀρχάς, ὅπως δοθῶσιν ἐξωτερικὰ σημεῖα, δυνάμενα ν' ἀναγνωρισθῶσι παρ' ὅλων, τῶν ἐσωτερικῶν ἀδελφικῶν σχέσεων, αἵτινες ὑφίστανται ἤδη. Ἴσως τοιαῦτα μέτρα δύνανται νὰ ὦσιν ἡ ἐξουσιοδότησις ἑκατέρωθεν περαιτέρω ἐνεργειῶν πνευματικῆς φιλοξενίας, περιλαμβανούσης τὴν παροχὴν τῶν μυστηρίων εἰς μεμονωμένα μέλη τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ἀναμφιβόλως αἱ Ἐκκλησίαι αἱ ἀντιπροσωπευόμεναι ἐνταῦθα θὰ εἶνε ὅλως πρόθυμοι νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς πιστοὺς τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὁπουδήποτε τοιαύτας διακονίας, ἃς ἤθελον ἐγκρίνῃ αἱ ἀρχαὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τοιαῦτα μέτρα θὰ ἦσαν τοὐλάχιστον ἡ ὁδὸς πρὸς πληρεστέραν ἕνωσιν, ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἔδοξεν ἔχειν ἐν ταῖς βουλαῖς τῆς χάριτος αὐτοῦ.

Ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ὦσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς κοινῆς ἡμῶν ἀναστροφῆς, αὐτὴ ἡ παρουσία τοιαύτης Ἀποστολῆς, οἵα ἡ παροῦσα, θὰ θεωρῆται καὶ θὰ μνημονεύηται ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἡμετέρας Ὁμολογίας ὡς μεγάλη καὶ ἐνδεικτικὴ τιμὴ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὡς ἐπιβάλλουσα ἔνδειξις ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης. Δῴη Κύριος ὅπως αἱ δύο αὗται μεγάλαι Ὁμοσπονδίαι Ἐκκλησιῶν ἑνωθῶσιν, οὕτως ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀνταλλάσσωσι πρὸς ἀλλήλας τοιαῦτα χαρίσματα χριστιανικῆς πίστεως καὶ λατρείας καὶ ζωῆς, ὁποῖα τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐξέχεεν ἐπ' αὐτῶν. Ἡ ἐνδελεχὴς προσευχὴ τῶν ἐνταῦθα συνηγμένων Ἀρχιεπισκόπων καὶ Ἐπισκόπων εἶνε ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἐπιδαψιλεύσῃ τὴν πλουσίαν καὶ ἄφθονον Αὐτοῦ εὐλογίαν εἰς τὰς Ἁγίας Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, εἰς τὴν

εὐσταθῆ πίστιν τῶν ὁποίων ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν δοκιμασιῶν καὶ εἰς τὴν βαθεῖαν τῶν ὁποίων ἀφοσίωσιν ἡμεῖς, οἱ ἐνταῦθα συνηθροισμένοι, προσφέρομεν τὴν τιμὴν καὶ τὸν σεβασμὸν ἡμῶν».

***

Προσλαλιὰ τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Μελετίου, Προέδρου τῆς Ὀρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας.

Μακαριώτατοι,

Σεβασμιώτατοι,

Θεοφιλέστατοι ἐν Χριστῷ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Προσαγορεύομεν ἐξ ὀνόματος τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ὑμᾶς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἠθροισμένην ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ Ὀνόματι τοῦ Κυρίου.

Ἐκπρόσωποι ἐννέα Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἰσερχόμεθα εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ σώματος τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς πληρεστέραν συνεννόησιν ἐπὶ προαγωγῇ τοῦ Ἁγίου Ἔργου τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὸ ὅτι πᾶσαι αἱ ἐπὶ μέρους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, πλὴν τῆς ἐν Ρωσσίᾳ ἐμπεριστάτου ἀδελφῆς αὐτῶν, ἀπήντησαν προθύμως εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Ὑμετέρας Χάριτος, εἶναι ἐναργὲς τεκμήριον ὅτι κοινὸς εἶναι ὁ πόθος τῆς Ἑνώσεως εἰς πάσας τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.

Παρηκολουθήσαμεν εἰς τοὺς σεβασμίους Καθεδρικοὺς Ναοὺς τῆς Καντερβουρίας καὶ τοῦ Λονδίνου τὰς ἐναρκτηρίους τοῦ Συνεδρίου Ὑμῶν προσευχὰς καὶ ᾐσθάνθημεν κατάνυξιν καὶ εἴπομεν εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους «Θεοῦ παρεμβολὴ αὕτη ἐστίν». Καὶ ἡνώθημεν μεθ' Ὑμῶν ἐν τῇ δεήσει πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπως ἄρῃ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ καὶ ποιήσῃ τὰ ἀμφότερα ἓν καὶ γενώμεθα μία ποίμνη ὑπὸ ἕνα Ποιμένα, αὐτὸν τὸν Ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

Ἡ «Ecclesia Aglicana», διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐδημιούργησεν εἰς ἑαυτὴν ὅλως ἰδιαιτέραν θέσιν ἐν τῇ σχέσει αὐτῆς πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν, τοῦτο μὲν διότι διεφύλαξε τὸ πνεῦμα τῆς καθολικότητος τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο δὲ διότι ἀπέφυγε μὲν πᾶσαν ἀπόπειραν προσηλυτισμοῦ εἰς βάρος τῆς Ὀρθοδοξίας, ἔδειξε δὲ εἰς πᾶσαν περίστασιν διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων συμπάθειαν πρὸς πάσχοντα τμήματα αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἐνωρίτατα ἤδη, ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας Γεωργίου Ἄμποτ, ἤρξαντο καλλιεργούμεναι σχέσεις φιλίας καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Αἱ σχέσεις αὗται ἔλαβον μείζονα ἔντασιν ἀπὸ τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου, ἐφόσον συχνότεραι μὲν ὑπῆρξαν αἱ περιπτώσεις τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν, ἐντονώτερος δὲ κατέστη καὶ γενικώτερος ὁ πόθος τῆς ἀποκαταστάσεως πάντων τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων εἰς ἑνότητα Πίστεως καὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ πνεύματος τῆς Παγκοσμίου εἰρήνης διὰ τῆς συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἐπειδή, ὡς παρετηρήθη ἤδη καὶ καλῶς ἠννοήθη εἰς τὸ ἐν Λωζάνῃ Παγκόσμιον Συνέδριον Πίστεως καὶ Διοικήσεως, εἰς τὸ ἔργον τῆς Παγκοσμίου Ἐκκλησιαστικῆς Ἑνώσεως σπουδαίως δύναται νὰ συμβάλῃ ἡ μερικὴ ἕνωσις μεταξὺ ἐκείνων τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ τῶν ὁμάδων, αἵτινες εὑρίσκονται δογματικῶς καὶ διοικητικῶς ἐγγὺς ἀλλήλων, εἶναι φυσικὸν ὅτι γίνεται σήμερον ἡ ἐπίσημος αὕτη ἐπαφὴ τῶν ἐγγὺς ἀλλήλων εὑρισκομένων Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς, τῆς ὁποίας ἡ τιμὴ τῆς πρωτοβουλίας ὀφείλεται εἰς τοὺς Πρώτους αὐτῶν, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας καὶ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως.

Ἂς εὐλογήσῃ ἐξ Οὐρανοῦ ὁ Κύριος τὴν ἐπαφὴν ταύτην καὶ ἂς ἀναδείξῃ αὐτὴν πραγματικὴν ἀφετηρίαν διὰ τὸ Ἅγιον Ἔργον τῆς Ἑνώσεως εἰς δόξαν τοῦ Εὐλογητοῦ Ὀνόματος Αὐτοῦ. Ἀμήν.

* * *

Κατωτέρω δημοσιεύομεν ἐπίσημον περίληψιν τῶν Πρακτικῶν τῆς γενομένης ἐν Λονδίνῳ Συνδιασκέψεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἀποστολῆς μετὰ τῆς ἐξ Ἐπισκόπων Ἐπιτροπῆς τοῦ Λάμπεθ. Εἰς τὰ προσεχῆ δὲ τεύχη τῆς «Ὀρθοδοξίας» θὰ δημοσιεύσωμεν αὐτὰ τὰ Πρακτικὰ ταῦτα. Ἡ περίληψις αὕτη κατηρτίσθη τῇ συνεργασίᾳ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ ὑπεγράφη ἐξ ὀνόματος μὲν τῶν Ἀγγλικανῶν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Λάμπεθ Σεβ. Ἐπισκόπου Gloucester, ἀπὸ μέρους δὲ τῶν Ὀρθοδόξων ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ. Ἡ σημασία τῆς περιλήψεως δὲν κεῖται ἐν τούτῳ μόνον ὅτι συγκεφαλαιοῖ τὰ συμπεράσματα, εἰς ἃ κατέληξεν ἡ συζήτησις, καὶ τῶν ὁποίων λεπτομερῆ προηγηθεῖσαν ἔρευναν εὑρίσκει τις ἐν τοῖς Πρακτικοῖς, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν τούτῳ ὅτι ἡ περίληψις αὕτη ἔμελλε νὰ ἀποτελέσῃ τὴν βάσιν, ἐφ' ἧς ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Συνεδρίου θὰ στηρίξῃ τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς.

Ἀπὸ τῆς 15—18ης Ἰουνίου διεξήχθησαν ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ Παλατίου τοῦ Λάμπεθ 4 ἐν ὅλῳ Συνεδρίαι, ἑκάστη τῶν ὁποίων διήρκεσε πλέον τῶν δύο ὡρῶν. Κατ' αὐτὰς παρεκάθηντο ἀπὸ μέρους τῶν Ὀρθοδόξων οἱ δέκα ἀντιπρόσωποι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐχούσης πρὸς τῷ ἀπ' ἀρχῆς διορισθέντι Μ. Ἀρχιμανδρίτῃ κ. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδῃ καὶ τὸν Μητροπολίτην Κερκύρας κ. Ἀθηναγόραν, καὶ εἰς

ἀντιπρόσωπος τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἐπίσκοπος Znepole Παΐσιος· ἀπὸ μέρους δὲ τῶν Ἀγγλικανῶν ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester (πρόεδρος) καὶ ἕτεροι 13 Ἐπίσκοποι Ἀγγλικανοὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ εἰς στενὴν ἐπαφὴν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν διατελοῦντες Ἐπίσκοποι Gibraltar, Fulhan, Guildford (πρώην Γιβραλτάρης) καὶ Αἰγύπτου καὶ Σουδάν, ὁ προεδρεύων Ἐπίσκοπος τῶν Ηνωμένων Πολιτειῶν Rhode Blund μετὰ 5 Ἐπισκόπων, εἷς Ἐπίσκοπος τοῦ Καναδᾶ καὶ ἄλλοι. Αἱ Συνεδρίαι ἤρχοντο καὶ ἔληγον διὰ προσευχῆς, ἣν κατὰ τὴν ἔναρξιν ἀπήγγειλεν ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester, κατὰ δὲ τὴν λῆξιν ἡ Α. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Γραμματεῖς τῆς Συνδιασκέψεως ὡρίσθησαν ἀπὸ μέρους μὲν τῶν Ἀγλικανῶν ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Ghichester, ἀπὸ μέρους δὲ τῶν Ὀρθοδόξων ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας κ. Ἀθηναγόρας καὶ ὁ ἐψηφισμένος Μητροπολίτης Πάφου κ. Λεόντιος.

Κατὰ τὰ προσυμπεφωνημένα ἀπὸ μέρους τῆς Ὀρθοδόξου Ἀποστολῆς τὸν λόγον εἶχε συνήθως ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, μετεῖχον ὅμως καὶ ἄλλοι τῆς συζητήσεως, ὅτε παρίστατο ἀνάγκη, ἀπὸ μέρους δὲ τῶν Ἀγγλικανῶν ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Gloucester προσκαλῶν καὶ τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, ὅπως ἀποφαίνωνται γνώμην, ὁσάκις ἔδει νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ὁμοφωνία τῆς ὅλης Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἐν ἐπανειλημμέναις ἰδιαιτέραις συνεδρίαις καθώρισε τὰς ἀπαντήσεις, αἵτινες ἔδει νὰ δοθῶσιν εἰς τὰς διαφόρους ἐρωτήσεις, καὶ τὸ πνεῦμα ἐν γένει ὑφ' ὃ ἔδει νὰ διεξαχθῶσιν αἱ συζητήσεις. Τὸ ὅλον διατεθὲν χρονικὸν διάστημα τῆς κοινῆς συζητήσεως, μὴ ὑπερβὰν τὰς δέκα ὥρας ἐν συνόλῳ, δὲν ἐπέτρεψε λεπτομερῆ ἔρευναν ἰδίᾳ δογματικῶν ζητημάτων, ἅτινα καὶ μέλλουσι νὰ παραπεμφθῶσιν εἰς κοινὴν Ἐπιτροπὴν ἐξ Ὀρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν πρὸς περαιτέρω ἐξέτασιν. Καὶ ἐκ τῶν ἐξετασθέντων ὅμως ἐπαρκῶς κατενοήθη ὁ πόθος τῶν Ἀγγλικανῶν, ὅπως πάσῃ δυνάμει προσεγγίσωσι πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον ἀντίληψιν καὶ συντελέσωσιν εἰς τὴν γεφύρωσιν τῶν διαφορῶν. Αἱ συζητήσεις διεξήχθησαν μετὰ πολλῆς τῆς τάξεως καὶ προθυμίας ἑκατέρωθεν καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἓν βῆμα πρὸς τὴν περαιτέρω συνεννόησιν καὶ προσέγγισιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Αἱ προσπάθειαι τῶν Ὀρθοδόξων κατέτεινον εἰς δύο τινά· α'] νὰ μὴ παρεκκλίνωσιν οὐδὲ κατὰ κεραίαν τοῦ πνεύματος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν ταῖς ἀπαντήσεσιν αὐτῶν καὶ β'] νὰ μὴ ἀναλάβωσιν οὐδεμίαν εὐθύνην ἀπέναντι τῶν ἐντολοδοτίδων αὐτῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, εἰς ἃς ἀπόκειται ὁ τελικὸς λόγος περὶ πάντων τῶν ζητημάτων. Ἡ ἄποψις τῆς μελλούσης Προσυνόδου παρέσχεν ἐπανειλημμένως τὴν εὐκαιρίαν εἰς αὐτούς, ὅπως εἰς αὐτὴν παραπέμψωσιν τὴν λύσιν τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων.

Κατὰ τὸ πέρας τῆς τελευταίας τῶν κοινῶν Συνεδριῶν προσῆλθεν αὐτο-

προσώπως ἡ Α. Σεβ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας, ὅστις προσφωνήσας τοὺς παρόντας ἐξέφρασε τὸ ἐνδιαφέρον, μεθ' οὗ παρηκολούθησε τὰς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς, ηὐχαρίστησεν ἐξ ὀνόματος τοῦ Συνεδρίου τὴν Ὀρθόδοξον Ἀποστολὴν καὶ τοὺς μετασχόντας τῆς συζητήσεως Ἀγγλικανοὺς Ἐπισκόπους καὶ κατέληξεν εἰς τὴν παράκλησιν, ὅπως οἱ πάντες μεταβῶσιν εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Λάμπεθ πρὸς κοινὴν προσευχὴν ὑπὲρ εὐοδόσεως τῶν προσπαθειῶν. Εἰς τὴν προσευχὴν ἐπηκολούθησεν ἡ εὐλογία δοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας καὶ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

Διὰ τῆς ἐπισφραγιστηρίου ταύτης τελετῆς ἔληξε τὸ ἔργον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀποστολῆς.

Παρὰ τὴν ἕνεκα τῶν συζητήσεων ἱκανῶς πολυάσχολον ἑβδομάδα ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ πολλὰ καὶ κατ' αὐτὴν ἔσχε δείγματα φιλοξενίας ἀπὸ μέρους τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Ὁμογενῶν. Οὕτως ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Λονδίνου, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Ἀγγλικανικῆς καὶ Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, ὠργάνωσεν ὑποδοχὴν ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Fulhan palace τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς, καθ' ἣν θερμοὶ ἀντηλλάγησαν λόγοι συμπαθείας ἑκατέρωθεν. Τὴν ἐπομένην, Σάββατον, τὰ μέλη τῆς Ὀρθοδόξου Ἀποστολῆς ἐξέδραμον εἰς Woking, ὅπου ἐγένοντο δεκτοὶ καὶ ἐφιλοξενήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Guildford. Ἀφοῦ δὲ ἐπεσκέφθησαν καὶ τὴν Alton Abbey, μοναστήριον Ἀγγλικανῶν Βενεδικτίνων, ἐπέστρεψαν ἀποκομίσαντες λαμπρὰς ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τῶν αὐτόθι ἀσκουμένων καὶ ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ὑπὸ ἀνακαίνισιν εὑρισκομένου ὡραίου αὐτῶν ναοῦ.

Τὴν ἐπιοῦσαν Κυριακὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὀρθοδόξου Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ ἐλειτούργησεν ἐν αὐτῷ μετὰ 4 ἀρχιερέων καὶ ἐκήρυξε πρὸς τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα, μεταξὺ τοῦ ὁποίου πλεῖστοι Ἄγγλοι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί. Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς γεῦμα εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους ἀντιπροσώπους καὶ Ἄγγλους κληρικούς. Τὴν Δευτέραν μ. μ. ὁ πρώην ὑπουργὸς κ. Amery προσέφερε τέϊον ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀποστολήν, ἥτις κατόπιν παρηκολούθησεν ἀπὸ θεωρείου τὰς συζητήσεις αὐτῆς. Τὴν ἑσπέραν τῆς Τρίτης παρετέθη ἐν τῇ Λέσχῃ «Ἀθήναιον» πλούσιον δεῖπνον ὑπὸ τοῦ λίαν γνωστοῦ εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους κύκλους Athelstan Riley, εἰς ὃ παρευρέθησαν ἱκανοὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἀντιπροσώπων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ὑόρκης, πολλοὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἱκανοὶ Λόρδοι καὶ ἕτερα ἐξέχοντα μέλη τῆς Ἀγγλικῆς Κοινωνίας. Ὡς συνήθως πολλοὶ καὶ ἐνδιαφέροντες ἐξεφωνήθησαν λόγοι περὶ τῆς συσφίγξεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Τὴν ἑσπέραν τῆς Τετάρτης ὁ 'Αρχιεπίσκοπος Καντουαρίας παρέθηκε τιμητικὸν δεῖπνον εἰς τὴν 'Ορθόδοξον 'Αποστολήν, εἰς τὴν Παλαιοκαθολικὴν καὶ τὸν 'Αρμένιον 'Επίσκοπον. 'Εν τέλει ὁ 'Αρχιεπίσκοπος προέπιεν ὑπὲρ τῶν διαφόρων 'Αποστολῶν, ἀπήντησαν δὲ εὐχαριστοῦντες οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν. Μετὰ τὸ δεῖπνον ἐπηκολούθησε τὸ ἀπόδειπνον ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Λάμπεθ καὶ ἀργότερον ὑποδοχὴ παρὰ τῷ 'Επισκόπῳ Γιβραλτάρης. Τὴν ἑσπέραν τῆς ἐπιούσης Πέμπτης ὁ μὲν εὐγενέστατος Σὲρ Τζὼν Σταυρίδης, παρέθηκεν ἐν τῷ φιλοξένῳ αὐτοῦ οἴκῳ πλούσιον δεῖπνον, ἡ δὲ Παροικία Λονδίνου παρεσκεύασε μεγαλοπρεπῆ καὶ λίαν ἐπιτυχοῦσαν ὑποδοχὴν εἰς 500 πρόσωπα ἐν εὐρυχωροτάτῃ καὶ πολυτελεῖ αἰθούσῃ τοῦ Ἄστεως. Τοὺς πολυπληθεῖς ξένους ὑπεδέχοντο ὁ Λόρδος Bennehanp, ὁ Σὲρ Τζὼν Σταυρίδης καὶ ὁ κ. Ν. Εὐμορφόπουλος, Πρόεδρος, 'Αντιπρόεδρος καὶ Γραμματεὺς τοῦ 'Αγγλικανικοῦ Συνδέσμου καὶ οἱ 'Επίτροποι τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ ἐκπροσωποῦντες τὴν Κοινότητα. Πλὴν ἄλλων διακεκριμένων Ἄγγλων, πλείστων 'Επισκόπων καὶ Λόρδων, παρέστησαν καὶ ὁ Λόρδος Δήμαρχος μετὰ τῆς Κυρίας αὐτοῦ καὶ πολλοὶ Δήμαρχοι τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ Λονδίνου. Τὴν Παρασκευὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως.

Τὸ Σάββατον διωργανώθη Γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν προσκληθέντων Παλαιοκαθολικῶν ὑπὸ τῆς 'Ορθοδόξου 'Αποστολῆς, μεθ' ὃ ἱκανὰ ἀντηλλάγησαν τόσον περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλας σχέσεως τῶν 'Εκκλησιῶν 'Ορθοδόξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς, ὅσον καὶ περὶ τῶν σχέσεων τῶν δύο πρὸς τὴν 'Αγγλικανικήν. 'Αμφοτέρων αἱ ἀπόψεις συνέπεσον ἐν τούτῳ, ὅτι πνεῦμα καθολικίζον ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου 'Εκκλησίας ἤρχισεν ἰσχυρῶς δονοῦν μέγα μέρος τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Εκκλησίας. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν σχέσεων τῶν 'Εκκλησιῶν ἡμῶν ἐκρίθη καλόν, ὅπως, συνερχομένου κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1931 ἐν Βιέννῃ Παλαιοκαθολικοῦ Συνεδρίου, προσκληθῇ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ ἀποστείλῃ ἐκεῖ Διορθόδοξον 'Αντιπροσωπείαν, ἥτις θὰ δυνηθῇ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν 'Επισκόπων νὰ θέσῃ τὰς βάσεις συνεννοήσεως καὶ βραδύτερον ἑνώσεως τῶν δύο 'Εκκλησιῶν.

***

Περίληψις τῶν Πρακτικῶν ('Ιουλίου 15—18, 1930), τῶν γενομένων ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ Λάμπεθ μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου 'Αλεξανδρείας καὶ τῶν ἄλλων 'Ορθοδόξων 'Αντιπροσώπων ἀφ' ἑνὸς καὶ 'Επισκόπων τῆς 'Αγγλικῆς 'Ομολογίας ἀφ' ἑτέρου.

1) Συνεφωνήθη, ὅπως διορισθῇ κοινὴ 'Επιτροπὴ ἐξ 'Ορθοδόξων καὶ 'Αγγλικανῶν πρὸς ἐξέτασιν δογματικῶν ζητημάτων.

2) Οἱ 'Αγγλικανοὶ 'Επίσκοποι ἀπεδέχθησαν ὅτι οἱ ὑποβληθέντες «ὅροι μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας» μεταξὺ τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Αγγλίας καὶ τῶν μετ' αὐτῆς ἐν κοινωνίᾳ διατελουσῶν 'Εκκλησιῶν ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς 'Ανατολικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας ἀφ' ἑτέρου, οἵτινες ἐδημοσιεύθησαν τῷ 1921 προνοίᾳ τῆς 'Επιτροπῆς τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Καντουαρίας περὶ τῶν 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν, καίτοι δὲν ἀνεκοινώθησαν ἐπισήμως πρὸς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Ομολογίας, δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Εκκλησίας.

3) 'Η 'Ορθόδοξος 'Αποστολὴ ἀπεδέχθη ὅτι οἱ ὑποβληθέντες «ὅροι μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας» καίτοι δὲν ἐξητάσθησαν ἔτι ἐπισήμως θὰ ἠδύναντο ν' ἀποτελέσωσι χρήσιμον βάσιν συζητήσεως κατόπιν τροποποιήσεών τινων.

4) Οἱ 'Αγγλικανοὶ 'Επίσκοποι ἐδήλωσαν, ὅτι ἐν ζητήμασι πίστεως ἡ αὐθεντικὴ ἀπόφανσις ἐν τῇ 'Αγγλικανικῇ 'Ομολογίᾳ θὰ ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ὅλου σώματος τῶν 'Επισκόπων, μὴ ἀποκλειομένης τῆς συνεργασίας τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ κατὰ τὰς συζητήσεις.

5) 'Η 'Ορθόδοξος 'Αποστολὴ ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ ὁριστικὴ ἀπόφανσις περὶ δογματικῶν ζητημάτων ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ ἀνήκει εἰς τὸ ὅλον σῶμα τῶν 'Επισκόπων ἐν Συνόδῳ, μὴ ἀποκλειομένης τῆς ἐκφράσεως γνώμης ὑπὸ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

6) Οἱ 'Αγγλικανοὶ 'Επίσκοποι ἐδήλωσαν, ὅτι ἐν τῇ 'Αγγλικανικῇ 'Ομολογίᾳ ὁ 'Επίσκοπος κέκτηται δικαιοδοσίαν ἐν ζητήμασι πίστεως καὶ πειθαρχίας διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δικαστηρίου πρωτοδίκως καὶ ὅτι προβλέπεται ἔκκλησις εἰς τὸ ἐπαρχιακὸν δικαστήριον ἢ εἰς ἀνάλογον σῶμα.

7) 'Η 'Ορθόδοξος 'Αποστολὴ ἐδήλωσεν, ὅτι ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ πνευματικαὶ ὑποθέσεις δικάζονται ἐν πνευματικοῖς δικαστηρίοις καὶ ὅτι ἡ ἀπόφασις προκειμένου περὶ ἐπισκόπου ἀνήκει εἰς δικαστήριον ἐξ

ἐπισκόπων, προκειμένου δὲ περὶ ἄλλων κληρικῶν εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἐνεργοῦντα διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δικαστηρίου.

8) Οἱ Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι ἐδήλωσαν, ὅτι ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ὁμολογίᾳ ἡ χειροτονία δὲν εἶναι ἁπλῶς διορισμός τινος εἰς ἰδιαιτέραν τινὰ θέσιν, ἀλλ' ὅτι ἐν τῇ χειροτονίᾳ παρέχεται εἰς τὸ χειροτονούμενον πρόσωπον εἰδικὸν χάρισμα ἰδιάζον εἰς τὸν βαθμὸν αὐτοῦ, ὅτι ἡ φύσις τῆς εἰδικῆς χάριτος δηλοῦται διὰ τῶν λέξεων τῆς χειροτονίας καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ ἡ χειροτονία εἶναι μυστήριον.

9) Οἱ Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι ἐδήλωσαν, ὅτι ὁ πρόλογος τοῦ χειροτονητικοῦ δηλοῖ: «ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστόλων οἱ βαθμοὶ οὗτοι τῶν λειτουργῶν, ἐπισκόπου, ἱερέως καὶ διακόνου, ὑπῆρξαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι πρὸς τήρησιν ἀδιακόπου διαδοχῆς συνετάχθησαν αἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν χειροτονίαν διατάξεις ἐπὶ σκοπῷ, ὅπως οἱ βαθμοὶ οὗτοι συνεχίζωνται, γίνηται εὐλαβῶς χρῆσις αὐτῶν καὶ τιμῶνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας.

10) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἐδήλωσεν, ὅτι μένει ἱκανοποιημένη ὅσον ἀφορᾷ τὴν διατήρησιν τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφοῦ οἱ Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι ἀπεδέχθησαν ἤδη τὴν χειροτονίαν ὡς μυστήριον καὶ ἐδήλωσαν, ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐκτίθεται αὐθεντικῶς ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς «Κοινῆς Προσευχῆς» καὶ ὅτι τὸ νόημα τῶν 39 ἄρθρων δέον νὰ ἑρμηνεύηται συμφώνως πρὸς τὸ βιβλίον τῆς Κοινῆς Προσευχῆς.

11) Οἱ Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι ἐδήλωσαν, ὅτι ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Θ. Εὐχαριστίας «τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς μεταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν πιστῶν ἐν τῷ Κυριακῷ Δείπνῳ» καὶ ὅτι τὸ Σῶμα δίδοται, λαμβάνεται καὶ ἐσθίεται ἐν τῷ Δείπνῳ μόνον κατὰ τρόπον οὐράνιον καὶ πνευματικὸν καὶ «ὅτι μετὰ τὴν μετάληψιν τὰ απομένοντα καθηγιασμένα δῶρα θεωροῦνται μυστηριωδῶς ὡς τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ· πρὸς τούτοις ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία διδάσκει τὸ δόγμα περὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας ὡς θυσίας, ὡς ἐξετέθη τοῦτο ἐν τῇ ἀπαντήσει τῶν Ἀρχιεπισκόπων Καντουρίας καὶ Ὑόρκης πρὸς τὸν Πάπαν Λέοντα XIII περὶ τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν· καὶ ὡσαύτως ὅτι κατὰ τὴν προσφορὰν τῆς θείας Εὐχαριστίας ὡς θυσίας ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία δέεται ὅπως διὰ τῶν ἀξιομισθιῶν καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Σου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸ Αἷμα Αὐτοῦ ἡμεῖς καὶ ἡ ὅλη Ἐκκλησία Σου, ὡς ἐγκλείουσα τὸ ὅλον ἄθροισμα τῶν πιστῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων, τύχωμεν ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ ὅλων τῶν ἄλλων δωρεῶν τῶν ἀπορρεουσῶν ἐκ τοῦ πάθους Αὐτοῦ».

12) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ οὕτω γενομένη ἔκθεσις τῆς Ἀγγλικανικῆς διδασκαλίας περὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας ὡς θυσίας εἶναι ἱκανοποιητικὴ καὶ θὰ συνεφώνει πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον διδαδασκαλίαν, ἂν συνετάσσετο ἔκθεσις ἐν πάσῃ σαφηνείᾳ.

13) Οἱ Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι ἐδήλωσαν, ὅτι ἐν διαφόροις τμήμασι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας Ἀγγλικανοὶ κληρικοὶ τῇ αἰτήσει Ὀρθοδόξων κληρικῶν τελοῦσι μυστήρια χάριν Ὀρθοδόξων λαϊκῶν, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ τύχωσιν αὐτῶν παρὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν Ἐκκλησίας, ὅτι οἱ Ἀγγλικανοὶ οὗτοι κληρικοὶ ἐπιθυμοῦσι πάντοτε ὅπως οἱ Ὀρθόδοξοι, δι' οὓς τελοῦσι τὰ μυστήρια, παραμένωσι πιστοὶ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ εἶναι πρόθυμοι ὅπως διδάσκωσιν αὐτοὺς τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἀναγγέλλωσιν εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους ἐπισκόπους ἢ ἱερεῖς τὰ πρόσωπα, ἅτινα λαμβάνουσιν οὕτω παρ' αὐτῶν τὰ μυστήρια ἢ διδάσκωνται.

14) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἐδήλωσεν ὅτι τὸ ὅλον ζήτημα τοῦ διακανονισμοῦ παρομοίων περιστατικῶν μέλλει νὰ τύχῃ συζητήσεως ἐν τῇ μελλούσῃ Συνόδῳ τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

15) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἐδήλωσεν, ὅτι κατὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας οἱ Ἀγγλικανοὶ δὲν ἀναβαπτίζονται.

16) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἐδήλωσεν, ὅτι κατὰ τὴν μέλλουσαν Προσύνοδον αὐτῆς ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν θὰ ἀντετίθετο ἴσως εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ βαπτίσματος τῶν παίδων, τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀπὸ Ὀρθοδόξων βιβλίων ὑπὸ Ἀγγλικανῶν κληρικῶν, τοῦ γάμου ἢ ἄλλων τινῶν τελετῶν τελουμένων ὑπὸ Ἀγγλικανῶν κληρικῶν (ἐν περιπτώσει ἀνάγκης καὶ ὅπου ἀδύνατος ἡ παρουσία ὀρθοδόξου ἱερέως) ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ὅλοι οἱ βαπτισθέντες ἢ συζευχθέντες καταγράφωνται ἀπαραιτήτως ὡς Ὀρθόδοξοι καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν δηλῶνται ὅσον τὸ δυνατὸν ταχέως εἰς τὴν ἁρμοδίαν Ὀρθόδοξον Ἀρχήν.

17) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀποστολὴ ἐδήλωσεν, προκειμένου περὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅτι ἐπικειμένης ἐπισήμου ἀποφάσεως ὑπὸ τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δὲν δύναται ἐπισήμως νὰ ἐγκρίνῃ πρᾶξιν, δι' ἣν δὲν ἔχει πληρεξουσιότητα, φρονεῖ ὅμως ὅτι ἡ πρᾶξις, καθ' ἣν Ὀρθόδοξοι μεταλαμβάνουσι παρ' Ἀγγλικανῶν ἱερέων ἐν περιπτώσει ἐσχάτης ἀνάγκης καὶ ὅπου ἡ παρουσία Ὀρθοδόξου ἱερέως ἀποβαίνει ἀδύνατος, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἐὰν ἡ Ὀρθόδοξος Ἀρχὴ μὴ προβῇ εἰς ἀπαγόρευσιν τοιαύτης πράξεως.

Ἐπίσκοπος **Gloucester**

† Θυατείρων **Γερμανός.**

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
ΕΚ ΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ BOSSUET

Α') ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

«Ὅλα μᾶς καλοῦν εἰς τὸν θάνατον. Ἡ Φύσις, ὡσὰν νὰ μᾶς φθονῇ περίπου δι' ὅ,τι ἀγαθὸν μᾶς ἔδωκε, μᾶς διακηρύττει συχνάκις καὶ μᾶς κοινοποιεῖ ἐπισήμως ὅτι δὲν δύναται νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἐπὶ μακρὸν τὸ ὀλίγον αὐτὸ τῆς ὕλης ποὺ μᾶς δανείζει· αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ μείνῃ εἰς τὰς αὐτὰς χεῖρας, ἀλλὰ πρέπει νὰ εὑρίσκεται αἰωνίως εἰς ἐναλλαγήν· αὐτὴ τὸ χρειάζεται δι' ἄλλας μορφάς· τὸ ζητεῖ ἐπανειλημμένως δι' ἄλλα ἔργα. Ἡ συνεχὴς αὕτη ἐπιστράτευσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἤτοι τὰ τέκνα τὰ ὁποῖα γεννῶνται, ἐφόσον μεγαλώνουν καὶ βαδίζουν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς μᾶς κτυποῦν οἱονεὶ τὸν ὦμον καὶ μᾶς λέγουν: ***Ἀποσυρθῆτε, εἶναι τώρα ἡ σειρά μας.*** Οὕτω, καθὼς βλέπομεν νὰ παρέρχωνται ἄλλοι ἔμπροσθεν ἡμῶν, ἄλλοι θὰ ἴδωσιν ἡμᾶς παρερχομένους, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ θὰ παράσχωσιν εἰς τοὺς διαδόχους των τὸ αὐτὸ θέαμα. Ὦ Θεέ! Θὰ ἀναφωνήσω καὶ πάλιν· τί εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον παθαίνομεν; Ἐὰν ρίψω τὸ βλέμμα μου πρὸς τὰ ἐμπρός, τί ἄπειρον διάδιάστημα, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχω! Ἐὰν στραφῶ πρὸς τὰ ὀπίσω, τί τρομακτικὴ συνέχεια, ἐν ᾗ πλέον δὲν εὑρίσκομαι! Πόσον δὲ ὀλίγην θέσιν κατέχω εἰς τὴν τεραστίαν ταύτην ἄβυσσον τοῦ χρόνου! Δὲν εἶμαι τίποτε· τόσο μικρὸν διάστημα δὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ μὲ διακρίνῃ ἀπὸ τὸ μηδέν· ἀπεστάλην διὰ νὰ ἀποτελέσω ἀριθμόν· καὶ ἴσως νὰ μὴ ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιηθῶ εἴς τι, τὸ δὲ ἔργον οὐχ ἧττον θὰ ἐπαίζετο, καὶ ἂν ἀκόμη ἔμενον ὄπισθεν τοῦ θεάτρου».

Β') ΑΝΑΛΥΣΙΣ

Προσωποποιεῖται ἐνταῦθα θαυμασίως ἡ Φύσις.—«Τρομακτικὴ συνέχεια, ἐν ᾗ πλέον δὲν εὑρίσκομαι». Πρόκειται περὶ τοῦ παρελθόντος χρόνου, ὁ ὁποῖος ἀποκαλεῖται τρομακτικὸς διότι μετὰ τρόμου ἀναλογιζόμεθα ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐπανέλθουν αἱ ἡμέραι, τὰς ὁποίας ἐζήσαμεν.— «Ἀπεστάλην διὰ νὰ ἀποτελέσω ἀριθμόν». Νὰ αὐξήσω τουτέστι τὸ πλῆθος τῶν βωβῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα κατακλύζουν ἐνίοτε τὴν σκηνήν, ἀλλ' οὐδέποτε παρεμβαίνουν εἰς τὴν πρᾶξιν.

Ὁ Bossuet φαίνεται ὅτι ἐπωφελήθη ἐνταῦθα τὸ ποίημα τοῦ Λουκρητίου: «Περὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων». Κατ' αὐτὸν ἡ ὕλη ὑφίσταται αἰωνίως καὶ ἐνδύεται ἐναλλὰξ διαφόρους μορφάς. Τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε, χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν δημιουργίαν *ἄλλων* ὄντων. Ἡ Φύσις τὰ ἀναζητεῖ δι' *ἄλλα* ἔργα. Ἐν οἷς ὁ Bossuet ὁμιλεῖ περὶ τῆς παροδικότητος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μιμεῖται τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Κατ' αὐτοὺς ἡ ζωὴ εἶναι καπνὸς ὁ ὁποῖος διαλύεται, σκιὰ ἡ ὁποία ἐξαφανίζεται, χόρτος ὁ ὁποῖος ξηραίνεται. Καταπληκτικὴ ἀναλογία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς φράσεως τοῦ Pascal: «Ἡ σιωπὴ τῶν ἀπείρων τούτων διαστημάτων μ' ἐμβάλλει εἰς τρόμον» καὶ τοῦ χωρίου: «Ἐὰν ρίψω τὸ βλέμμα μου πρὸς τὸ ἄπειρον διάστημα, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχω!» Οὐχ ἧττον οἱ Κριτικοὶ λέγουσιν ὅτι οὔτε ὁ Bossuet ἐγνώρισε τὰς ***Σκέψεις***, οὔτε ὁ Pascal ἤκουσε τὸν περὶ Θανάτου Λόγον.

✠

Εἰς τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἀναπτύσσεται ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι τίποτε. Ὁ βίος ἡμῶν εἶναι ἐφήμερος, δὲν λογαριάζεται εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν αἰώνων, καὶ τέλος εἶναι ὅλως ἀνωφελής. Ἥ τε Φύσις καὶ ἡ Ἀνθρωπότης διακηρύττουν ὅτι ὀλίγον ἔχομεν νὰ ζήσωμεν· ἡ Φύσις διὰ τῶν ἀσθενειῶν καὶ τῶν διαφόρων συμπτωμάτων τοῦ γήρατος μᾶς εἰδοποιεῖ ὅτι θὰ πάρῃ ὀπίσω ὅσην ὕλην μᾶς ἐδάνεισεν· ἡ ἀνθρωπότης μᾶς κτυπᾷ τοὺς ὤμους καὶ μᾶς λέγει διὰ τῶν τέκνων μας: ***Εἶναι ἡ σειρά μας.***

✠

Θαυμάσιαι μεταφοραί: «Μᾶς κοινοποιεῖ». Μᾶς δίδῃ τὴν ἰδέαν τῆς ἐπισήμου κοινοποιήσεως, τῆς δικαστικῆς. «νὰ εὑρίσκηται αἰωνίως εἰς ἐναλλαγήν». Ὅπως τὰ κερμάτια τοῦ χρήματος περνοῦν ἀπὸ χεῖρας εἰς χεῖρας, οὕτω καὶ τὸ ὀλίγον αὐτὸ τῆς ὕλης εὑρίσκεται εἰς ἐναλλαγήν. «Ἡ συνεχὴς ἐπιστράτευσις» ὑπομιμνήσκει τὰ συντάγματα τὰ ὁποῖα διαδέχονται ἄλλα συντάγματα. «Βαδίζουν», ὅπως τὸ ἐν πορείᾳ στράτευμα.

✠

Ἡ φράσις ἐν τῷ ἐν λόγῳ ἀποσπάσματι εἶναι βαρεῖα ὑπὸ τὸν ὄγκον τῆς σκέψεως, περιληπτική, προκαλοῦσα πολλὰς σκέψεις. Εἰς τὰς ἀρχὰς ἡ φράσις, ὡς ποταμὸς ἐν ἡμέρᾳ καταιγίδος, εὐρεῖα καὶ μεγαλοπρεπής, μεταβάλλεται αἴφνης εἰς ζωηρὰν καὶ ἐπείγουσαν. Ὁ ἀκροατὴς ἀδυνατεῖ νὰ ἀναπνεύσῃ, ζητεῖ χάριν ἀπὸ τὸν Bossuet, νὰ μὴ προσθέσῃ νέα κτυπήματα.

✠

Ὑπάρχει πολὺς λυρισμὸς εἰς τὸ ἀπόσπασμά μας, καὶ εἶναι αὐτὸ ὁλόκληρον δρᾶμα. «Ἐὰν ρίψω τὸ βλέμμα μου πρὸς τὰ ἐμπρός. . . . . , ἐὰν στραφῶ πρὸς τὰ ὀπίσω». «Δὲν εἶμαι τίποτε». Ὁ Bossuet ἐμφανίζεται εἰς τὸ ἀκροατήριόν του τρομαγμένος ἀπὸ τὰ ἄπειρα διαστήματα, ὅπου δὲν εὑρίσκεται, ὡς ἀπογοητευμένος ἠθοποιός, διότι εὑρίσκει ἀνωφελῆ τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον ἔχει νὰ παίξῃ. Ὁ Bossuet ἐνταῦθα εἶναι ὅλον αἴσθημα. Τὸ πνεῦμά του εὑρίσκεται εἰς τὴν καρδίαν του.

Ποιητής τις εἶπεν: «Ἆ! Κτύπα τὴν καρδίαν σου. Εἰς αὐτὴν εὑρίσκεται ἡ μεγαλοφυΐα. Εἰς αὐτὴν εὑρίσκεται ὁ οἶκτος, ἡ ὀδύνη, ἡ ἀγάπη. Εἰς αὐτὴν εὑρίσκεται ὁ βράχος τῆς ἐρήμου τῆς ζωῆς, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναβλύσουν ἡμέραν τινὰ τὰ κύματα τῆς ἁρμονίας, ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ Μωϋσῆς».

Ὁ λόγος τοῦ Bossuet εἶναι ὀρχήστρα ὁλόκληρος. Ἑκάστη του φράσις εἶναι προβολεὺς φωτός. Εἰς ἑκάστην λέξιν του δονεῖται ἡ δύναμις, ἡ ὡραιότης, ἡ ἔξαρσις. Εἰς τὰς προτάσεις του διατρέχουν ὅλαι αἱ κλίμακες τῆς μουσικῆς. Αἱ λαμπραὶ μεταφοραὶ καὶ εἰκόνες του δὲν εἶναι ἁπλοῦς διάκοσμος, ἀλλ' ἐπιχειρήματα πλαστικὰ καὶ ὑποβλητικά. Ὁ λόγος τοῦ Bossuet φωτίζει τὴν ζώνην τῶν ἐνδυνάμων, ἡ ὁποία περιβάλλει τὴν πρᾶξίν μας, δεικνύει τὴν διαφορὰν μεταξὺ ἐκείνου τὸ ὁποῖον γίνεται καὶ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὤφειλε καὶ ἠδύνατο νὰ γίνῃ, ἀνάπτει εἰς τὴν δρᾶσίν μας φῶς, μεταγγίζει εἰς τὴν ζωήν μας κάτι ἀπὸ τὴν ψυχήν του.

✠

Ἀλλὰ τὸν Bossuet δὲν πρέπει νὰ τὸν ἴδῃ τις εἰς ἓν μόνον ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Λόγων του, πρέπει νὰ τὸν ἴδῃ τις τοὐλάχιστον εἰς ἕνα ὁλόκληρον Λόγον του. Ὁ περὶ θανάτου Λόγος, ἐπὶ παραδείγματι, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπόσπασμα παρετέθη ὡς ἄνω ἐν μεταφράσει, δὲν ἔχει μόνον τὸ τραγικὸν σημεῖον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος παρέρχεται καὶ εἶναι σχεδὸν τίποτε, ἀλλ' ἔχει καὶ τὸ αἰσιόδοξον, τὸ ἐνθαρρυντικὸν μέρος, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὸν ἄνθρωπον κάτι τὸ ὁποῖον μένει, κάτι τὸ αἰώνιον, κάτι τὸ πολὺ ὑψηλόν. Καὶ ἀναπτύσσει θαυμάσια τὴν ἀλήθειαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπείρως ἀξιοκαταφρόνητος ἐν σχέσει πρὸς ὅ,τι παρέρχεται, ἀπείρως δὲ ἄξιος τιμῆς ἐφόσον καταλήγει εἰς τὴν αἰωνιότητα. Καὶ καταλήγει εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Φανάριον, 10 Αὐγούστου 1930.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ και ΠΙΣΙΔΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Β') ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΦΑΝΑΡΙΟΥ και ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ

Τὸ Θεσσαλικὸν **Φανάριον,** συμπίπτον ἐδαφικῶς πρὸς τὰ ἐρείπια τῆς πάλαι ποτὲ ὁμηρικῆς πόλεως Ἰθώμης, ὑπῆρξε πολιτεία ἀπὸ πολλῶν αἰώνων γνωστή. Μνεία ταύτης γίνεται ἐν χρυσοβούλλῳ Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου [τῷ 1289] καθορίζοντι τὴν τοποθεσίαν τῆς μονῆς Λυκουσάδας «πλησίον που διακειμένης τοῦ ἄστεος, ὃ **Φανάριον** ὀνομάζεται», ὡς ἐπίσης καὶ ἐν γράμματι τοῦ χωροδεσπότου τῆς Θεσσαλίας Μιχαὴλ Γαβριηλοπούλου, ἀπολυθέντι [τῷ 1342] πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Φαναρίου καὶ δι' οὗ ἀπαλλάσσονται μὲν αὐτοὶ ἀπὸ τῶν φόρων, κατοχυροῦνται δὲ καὶ τὰ κτητορικὰ αὐτῶν δικαιώματα ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω μονῆς Λυκουσάδας (37).

Πρὸς τὴν τοιαύτην πολιτικὴν οὕτως εἰπεῖν ἐμφάνισιν τοῦ Φαναρίου συμπίπτει καθ' ἡμᾶς καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτοῦ πρόβλησις. Χωρὶς νὰ

(37) Σχετικῶς περὶ **Φαναρίου** ὅρα: Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας **Σ. Βουτυρᾶ.** ΚΠολις 1890, τόμ. 9 σ. 96. – Λεξικὸν ἐγκυκλοπαιδικόν. Ἀθῆναι 1896, τόμ. 6 σ. 702.—Ἡ ἱ. μονὴ Λυκουσάδας ὑπὸ Θεσσαλ. Ἰεζεκιὴλ ἐν Θεολογίᾳ Ζ' σ. 163-4. Miklosich et Müller Acta Diplomat. Βιέννη 1887, τόμ. Ε', σ. 260. — Ν. Ἑλληνομνήμων τόμ. Δ', σ. 15. ΣΤ' 242.—Ἡ Φεουδαλικὴ Θεσσαλία ὑπὸ **Α. Ἀδαμαντίου** ἐν Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. ΙΒ' σ. 600· ὅρα καὶ ἐν σελ. 594. 598.—**L. Heuzey et H. Daumet**, Mission Archéologique de Macédoine. Paris 1876 σ. 442.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάναι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι. Καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ. Πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. *[Παύλου πρὸς Κορινθ. Α', κεφ. 13, 1—7]*

ἐπαναλάβωμεν ὅ,τι ἀλλαχοῦ ἐλέχθη σχετικῶς πρὸς τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, σημειοῦμεν ἁπλῶς ἐνταῦθα ὅτι τὸ Φανάριον ἤδη κατὰ τὸν ιγ´ αἰῶνα ἀπετέλει συγκεκροτημένην κοινότητα πλήρη θρησκευτικῆς ζωῆς, ἐξαρτωμένην δὲ ἐκκλησιαστικῶς, καθ' ἡμᾶς, ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπισκοπῆς Τρίκκης, ἕως οὗ ἀργότερον προὔβαλλεν ὡς ἰδιαιτέρα ἀρχιερατικὴ περιφέρεια συγκαταριθμηθεῖσα μεταξὺ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης. Πότε βεβαίως καὶ διὰ τίνας ἐπακριβῶς λόγους προήχθη τὸ Φανάριον εἰς ***ἐπισκοπήν***, ἀγνοοῦμεν. Οὐδεμία τῶν κατὰ τὸν ιγ´ καὶ ιδ´ αἰῶνα ***ἀναγραφῶν*** μνημονεύει τοῦ Φαναρίου ὡς ἐπισκοπῆς, οὔτε δὲ καὶ ὁ Πατριάρχης Φιλόθεος ἀναφέρει αὐτὴν ἐν τῷ γνωστῷ αὐτοῦ γράμματι τῷ καθορίζοντι τὰς ἐπισκοπὰς τοῦ Λαρίσσης [1371]· Τὸ πρῶτον ἀναφέρεται ἐπίσκοπος ***Φαναρίου*** [Δαμιανὸς] τῷ 1382 (38). Ἄρα μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ ιδ´ αἰῶνος ὑπῆρχεν ἐπισκοπὴ τοιαύτη τῆς Λαρίσσης, μνεία δὲ ταύτης γίνεται καὶ μετέπειτα ἐν ***ἀναγραφαῖς*** τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Π. ΚΠόλεως. Οὕτως ἡ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς ΚΠόλεως ***τάξις*** τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου, ἡ διαπιστοῦσα τὴν ἐπικρατοῦσαν ἤδη κατὰ τὸν ιε´ αἰῶνα σειρὰν αὐτῶν, ἀναφέρει καὶ τὸ Φανάριον καὶ δὴ παραδόξως ὑπὸ διπλῆν ἰδιότητα : ***ἀρχιεπισκοπικήν***, ἀριθμούμενον 8ον μεταξὺ τῶν ὀκτὼ ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Θρόνου ΚΠόλεως, καὶ ***ἐπισκοπικήν***, ἀριθμούμενον μεταξὺ τῶν δέκα ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης (39). Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καὶ ἐν τῷ «***καταλόγῳ*** τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Π. ΚΠόλεως κατὰ τὸν ιζ´ αἰῶνα», ἔνθα τὸ Φ. ἀναγράφεται ὁμοίως 8ον μεταξὺ τῶν 8 ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Θρόνου ΚΠόλεως καὶ συγχρόνως 3ον μεταξὺ τῶν 10 ἐπισκοπῶν τοῦ Λαρίσσης (40).

Πῶς ἐξηγητέον τὸ τοιοῦτο ; Προκαταβολικῶς σημειοῦμεν ὅτι καθ' ἡμᾶς ἀποκλείεται ἡ γνώμη τοῦ σεβ. Θεσσαλιώτιδος, καθ' ἣν ἐν ταῖς ***ἀναγραφαῖς*** ταῖς ἀναφερούσαις δύο Φανάρια, τὸ μὲν ὡς ἀρχιεπισκοπὴν τοῦ Θρόνου, τὸ δὲ ὡς ἐπισκοπὴν τῆς Λαρίσσης, πρόκειται μᾶλλον περὶ ἀρχιεπισκοπῆς Φαναρίου ***τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ***, δεδομένου ὅτι « ἀναφέρεται ὡς ἐξαρχία τὸ ἐν Μεσσηνίᾳ Πελοποννησιακὸν Φανάριον, ἐξ οὗ δηλοῦται ὅτι εἶχεν ἐπισημότητα ἐκκλησιαστικήν». Ἀποκλείεται δέ, διότι οὐδαμοῦ

(38) L. Heuzey et H. Daumet, Mission archéologique de Macédoine. Paris. 1876 σ. 468.—***Θεολογία*** Ζ´ [1929] σ. 244. Η´ [1930] σ. 80.170.

(39) H. Gelzer, ungedruckte κλπ. ὡς ἄνωτ σ. 628. 635. —Ἀρχιμ. ***Χρ. Παπαδοπούλου*** αἱ ἐπαρχίαι κλπ. ὡς ἄνωτ. σ. 24.— Ὅρα καὶ ***Ν. Ἑλληνομνήμονα*** τόμ. Γ´ [1906] σ. 117.

(40) ***'Ορθοδοξία*** Γ´ [1928] σ. 235— 6. Ὁ κατάλογος οὗτος συνετάχθη μὲν ἴσως τῷ 1645, διαπιστοῖ ὅμως κατάστασιν πραγμάτων ὑπάρχουσαν ἐνωρίτερον, πιθανὸν ἀκόμη καὶ πρὸ τοῦ ιζ´ αἰῶνος.

συνηντήσαμεν τὸν τίτλον : « **ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Πελοποννησιακοῦ Φαναρίου** », οὔτε ἱεράρχας αὐτοῦ, καθ' ἣν μάλιστα στιγμὴν οἱ ἀναγράφοντες καὶ «ἀρχιεπισκοπὴν Φαναρίου» ὡς ἄνω δύο κατάλογοι καλύπτουσι χρονικὸν διάστημα δύο περίπου αἰώνων· ἐὰν δὲ παρῆσαν δύο ἐπίσκοποι [ὄχι ὅμως : εἷς **ἀρχιεπίσκοπος** καὶ εἷς **ἐπίσκοπος**, ὡς θὰ ἔπρεπε] Φαναρίου ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ 1565, τοῦτο παρουσιάζει μὲν δυσκολίαν τινά, λύεται ὅμως αὕτη ἱκανοποιητικῶς, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει· ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἡ πληροφορία περὶ « ἐξαρχίας Φαναρίου» ἐν Πελοποννήσῳ σημαίνει βεβαίως ὕπαρξιν ἐκεῖ ὁμωνύμου ἐκκλ κῆς περιφερείας, ἀλλὰ καὶ δὲν προϋποθέτει ἀπολύτως καὶ ἀπαραιτήτως καὶ σύγχρονον ἀρχ πικὴν αὐτῆς ἀξίαν καὶ ἰδιότητα (41). Ἐπιθυμοῦντες νὰ δώσωμεν ἐξήγησίν τινα τοῦ πράγματος θὰ ἠδυνάμεθα ἴσως νὰ δεχθῶμεν ἣν ἐδώκαμεν καὶ ἀλλαχοῦ τρίτην τοιαύτην προκειμένου περὶ Φερσάλων, σημειοῦντες δηλ. ὅτι δὲν ἀποκλείεται ἡ συγκρότησις δύο ἀρχιερατικῶν περιφερειῶν μιᾶς μὲν **ἀρχιεπισκοπικῆς** ἐχούσης ἕδραν τὸ Φανάριον καὶ ἑτέρας **ἐπισκοπικῆς** ἐχούσης ἕδραν ἄλλην, π. χ. τὴν **Καππούαν** καὶ μετὰ ὑπολειμμάτων τινῶν τῆς περιφερείας Φαναρίου (42)· οὐχ ἧττον δυσκολευόμεθα νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὴν ἐξήγησιν ταύτην. Ὑπάρχουσιν ἀντίγραφα τῆς πρώτης ὡς ἄνω **ἀναγραφῆς**, τῆς μετὰ τὴν ἅλωσιν, ἀναφέροντα μόνον ἑπτὰ ἀρχιεπισκοπὰς τοῦ Θρόνου καὶ ἀποσιωπῶντα τὴν φερομένην ὡς ὀγδόην, τὸ Φανάριον, ἐν δὲ τῷ ὑπ' ἀριθμ. 80 κώδικι τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Χάλκῃ ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς, (γραφέντι τῷ 1657), ἀναγράφονται μὲν ὀκτὼ ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Θρόνου, ἄνευ ὅμως τῆς τοῦ Φαναρίου, εἰς τὴν θεσιν τῆς ὁποίας σημειοῦται ἡ τῶν **Ἐβῶν**, ἀναφέρονται δὲ συγχρόνως ὀνομαστὶ αἱ δέκα ἐπισκοπαὶ τοῦ Λαρίσσης καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἡ τοῦ Φαναρίου (43). Κατόπιν τούτου τείνομεν μᾶλλον νὰ παραδεχθῶμεν τὸ ἔγκυρον τῶν καταλόγων ἐκείνων, τῶν ἀναγραφόντων τὸ Φανάριον μόνον ὡς ἐπισκοπὴν τοῦ Λαρίσσης,—τόσῳ δὲ μᾶλλον ὅσῳ καὶ ὁ καταρτιζόμενος καὶ ὁσημέραι συμπληρούμενος κατάλογος τῶν ἱεραρχῶν τοῦ Φαναρίου μέχρι τέλους μὲν τοῦ

(41) ***Θεολογία*** Ζ′ 250—252. Η′ 176.—Ὅρα καὶ σημ.

(42) Ὅρα σημ. 18. — Ὑπάρχει σήμερον κοινότης Καππά, μίαν ὥραν ἀπέχουσα τοῦ Φαναρίου. [***Θεολογία*** Ζ′ 40.—***Ἐλευθερουδάκη*** Λεξικὸν Ἐγκυκλοπ. τόμ. 7ος σ. 255. –Λεξικὸν Ἐγκυκλοπ. Ἀθῆναι. 1894. τόμ. Δ′ σελ. 515]. Ὁ τίτλος ***Καππούας*** ἢ ***Καππούας καὶ Φαναρίου*** ἐξακολουθεῖ ὢν ἐν χρήσει μέχρι τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος τοῦ ιστ′ αἰῶνος· ὅρα σημ. 66.

(43) Ἀρχ. ***Χρυσ. Παπαδοπούλου***, αἱ ἐπαρχίαι κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 24.—***Ὀρθοδοξία*** Γ′ 232 καὶ σημ. — Ὁ κατάλογος ὡρισμένως δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν χρόνον τῆς συγγραφῆς τοῦ κώδικος [1657], ἐφ' ὅσον ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Φαναρίου ὑπῆρχεν ἴσως ὀλίγον ἐνωρίτερον τοῦ 1600· ὅρα σημ. 45.

ιστ' αἰῶνος παρουσιάζει αὐτοὺς ὡς ἐπισκόπους τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης, ἐφεξῆς δὲ ὡς ἀρχιεπισκόπους τοῦ Π. ΚΠόλεως—καὶ συνεπῶς νὰ τονίσωμεν ὅτι μόνον τὸ Θεσσαλικὸν Φανάριον ὑπῆρξεν ἀρχιερατικὴ περιφέρεια, ***ἐπισκοπὴ*** κατ' ἀρχὰς τῆς Λαρίσσης προαχθεῖσα ἀργότερον εἰς ***ἀρχιεπισκοπὴν*** τοῦ Θρόνου ΚΠόλεως.

Πότε ἀκριβῶς ἐγένετο ἡ προαγωγὴ αὕτη ; Τιμόθεος ὁ Β' διὰ συνοδικῆς αὐτοῦ πράξεως [Ἰούνιος 1617] προβιβάζων τὴν ἐπισκοπὴν Ζητουνίου καὶ Πτελεοῦ εἰς τάξιν ἀρχιεπισκοπῆς, ἀνέφερε τὸ παράδειγμα τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀειμνήστων πατριαρχῶν, οἵτινες «ἀξιώσει τοῦ κατὰ τόπον χριστεπωνύμου πληρώματος» ἄλλας τε ἐπισκοπὰς «καὶ τὴν Ἐλασσῶνα καὶ τὸ ***Φανάριον*** ἐπισκοπὰς ὑπαρχούσας τοῦ Λαρίσσης, εἰς ἀρχιεπισκοπὰς ἀνήγαγον καὶ ἠξίωσαν» (44). Εἰκάζομεν λοιπὸν ὅτι ἀξιώσει τοῦ κατὰ Φανάριον χριστεπωνύμου πληρώματος, προσαγαγόντος ἀναντιρρήτως λόγους ἰσχυρούς, ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως ἐκτιμήσασα αὐτοὺς προέβη εἰς προαγωγὴν τῆς ***ἐπισκοπῆς*** Φαναρίου εἰς ***ἀρχιεπισκοπήν***. Ἀγνοοῦμεν μόνον ἐπὶ τίνος Πατριάρχου ἐγένετο ἡ πρᾶξις αὕτη. Ἴσως ἐπὶ Ἱερεμίου Β' [τὸ γ' 1586—1595], πάντως δὲ μεταξὺ τῶν ἐτῶν : 1588 [ὅτε ὁ ***Λαυρέντιος*** ἐμφανίζεται ὡς ἐπίσκοπος] καὶ 1596 [ὅτε ὁ ***Σεραφεὶμ*** ὑπογράφεται ὡς ἀρχιεπίσκοπος]. Ὠνομάσθη δὲ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη «***Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου***», τίτλος τὸν ὁποῖον ἔφερεν ἡ ἀρχιερατικὴ αὕτη περιφέρεια καὶ ὡς ἐπισκοπὴ τῷ 1588 ἐπὶ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῆς Λαυρεντίου φημιζομένου « ἐπισκόπου τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου» (45). Τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης μνείαν ποιεῖται καὶ τὸ «***Τακτικὸν***. . . τὸ περιέχον συγχρόνως καὶ κατάλογον ἀρχιερέων ἀκμασάντων μεταξὺ τοῦ ιγ' καὶ ιη' αἰῶνος», ὡς καὶ τὸ ***Συνταγμάτιον*** τοῦ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου ἀριθμοῦν μεταξὺ τῶν κατὰ σειρὰν 21 ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Θρόνου ΚΠόλεως 8ην καὶ τὴν τοῦ «Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου», ἀμφότεροι δὲ οἱ κατάλογοι οὗτοι σημειοῦσι τοὺς ἀρχ/πους Φ. καὶ Ν. ὡς ἔχοντας τὸν τίτλον τοῦ «θεοφιλεστάτου» καὶ οὐχὶ τοῦ «ἱερωτάτου» (46).

---

(44) ***Α. Π. Κεραμέως***. Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. σταχυολογίας τόμ. Δ' [1897] σ. 89. — ***Ν. Α. Βέη***, Συμβολὴ εἰς τὴν ἐκκλ/ικὴν ἱστορίαν Φαναρίου τῆς Θεσσαλίας ἐν : Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς. Πετρούπολις, 1914, τόμ. Κ' σ. 59—60.

(45) Ὅρα σημ. 66 καὶ 67. — ***Ν. Βέη***. Συμβολὴ κλπ. ὡς ἀνωτέρω Βυζ. Χρον. τόμ. Κ' σ. 60. — Τὸ ***Νεοχώριον***, χωρίον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καρδίτσης, ἀπέχει δίωρον τῆς ἱ. μονῆς Κορώνης. Ἐν αὐτῷ σώζεται ἠρειπωμένος ὁ οἶκος τοῦ ἁγίου Σεραφείμ. ***[Θεολογία***, Ζ' 40. 246.—Λεξικὸν Ἐγκυκλοπ. Ἀθῆναι, 1894, τόμ. Ε' σ. 520.

(46) ***Α. Π. Κεραμέως*** «τακτικὸν κλπ. . . .» ἐν Δελτίῳ τῆς ἱστορ. καὶ ἐθν. εταιρείας τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Γ', σ. 468. — Συνταγμάτιον Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων. Ἑνετία 1778 σ. 74.

***

Ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ περιφερείᾳ Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου παρατηροῦμεν πολλὴν τὴν ἐπίδοσιν περὶ τὸν μοναστικὸν βίον. Μαρτυρεῖται τοῦτο ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἐν αὐτῇ ἱκανῶν τὸν ἀριθμὸν μοναστηρίων (47), ἐν οἷς καὶ σταυροπηγιακῶν, ἐπ᾿ ὀνόματι τινῶν τῶν ὁποίων σώζονται πατριαρχικὰ σιγίλλια, ἔχοντα ἐν περιλήψει ὡς ἑξῆς :

1] ***Σιγιλλιον*** Διονυσίου Δ΄ [τὸ β΄ 1676—1679] : ἵνα τὸ ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Ἀνανίου ἐκ βάθρων ἀνεγερθέν, κατὰ τὸ χωρίον Κουμουριανὰ τῆς ἐπαρχίας Φ. καὶ Ν., ἐπ᾿ ὀνόματι τῆς ***Κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου***, εἶνε καὶ λέγηται σταυροπηγιακόν, ὑποκείμενον τῷ Π/χείῳ ΚΠόλεως—ἐν ἔτει ͵αχοζ΄, μηνὶ μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος ιε΄ (48).

2] ***Σιγίλλιον*** [τίνος;] ἐπικυρωτικόν, ὅτι τὸ πατριαρχικὸν σταυροπηγιακὸν μονύδριον τῆς ***Ἁγίας Τριάδος*** κατὰ τὴν τοποθεσίαν Βουνέσι, τῆς ἐπαρχίας Φ. καὶ Ν. εἶνε καὶ ἐφεξῆς σταυροπηγιακόν. — [ἀχρονολόγητον] (49).

3] ***Σιγίλλιον*** Κυπριανοῦ [τὸ α΄ 1708 - 9] ἐπιβεβαιωτικὸν τῆς γενομένης ἤδη ἐπὶ Πατριάρχου Παρθενίου ἑνώσεως καὶ ὑποταγῆς τοῦ ἐπ᾿ ὀνόματι τοῦ ***ἁγίου Γεωργίου*** μονυδρίου [κατὰ τὴν τοποθεσίαν Στενοῦ, πλησίον τῆς Βούνιστας, ὑποκειμένης τῇ ἀρχ/πῇ Φ. καὶ Ν.] πρὸς τὸ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Λαρίσσης εὑρισκόμενον μοναστήριον τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.—ἐν ἔτει ͵αψη΄, μηνὶ ἀπριλίῳ, ἰνδικτ. α΄. (50).

4] ***Σιγίλλιον*** Παϊσίου Β΄ [τὸ β΄ 1740—43] κηρῦττον σταυροπηγιακὴν τὴν ἐν τῷ χωρίῳ Μπλάτενα τῆς ἀρχ/πῆς Φ. καὶ Ν. μονὴν τῆς ***ἁγίας Τριάδος***, πρὸ χρόνων ἀφανισθεῖσαν καὶ τότε ἀνοικοδομηθεῖσαν.—ἐν ἔτει ͵αψμγ΄, μηνὶ ἰανουαρίῳ, ἰνδικτ. στ΄ (51).

5] ***Σιγίλλιον*** Νεοφύτου Ζ΄ [τὸ α΄ 1789—1794] κυροῦν τὰ σταυροπηγιακὰ δίκαια τοῦ ἐν τῇ ἀρχ/πῇ Φ. καὶ Ν. πατριαρχικοῦ καὶ σταυρο-

---

(47) Ὅρα μελέτην τοῦ σεβ. Θεσσαλιώτιδος καὶ ΦΦερσάλων Ἰεζεκιὴλ περὶ τῶν μονῶν τῆς Πίνδου ἐν ***Θεολογίᾳ***, ΣΤ΄ σ. 233—244 καὶ Ζ΄ σ. 24—48.

(48) Κώδ. Κριτίου Α΄ [ἐν Π. Ἀρχειοφ.] σ. 624, ἔνθα ὅμως τὸ σιγίλλιον εὕρηται ἀχρονολόγητον.—***Ἑλληνικά***, ἱστορ. περιοδικὸν τόμ. Β΄, Ἀθῆναι, σ. 388. —***Μ. Γεδεὼν*** Πατριαρχ. Πίνακες σ. 600.—Ἴσως ἡ παρὰ ***Μπουκοβίσταν*** μονὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν ***Θεολογίᾳ*** ΣΤ΄ 141.

(49) Κώδ. Κριτίου Β΄ [ἐν Π. Ἀρχ.] σ. 286.—***Θεολογία*** Ζ΄ 44.

(50) Κώδ. Κριτίου Α΄ σ. 245.—***Μ. Γεδεὼν*** Π. Πίνακες σ. 618.

(51) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. Ε΄ σ. 19. —***Μ. Γεδεὼν*** ἔνθα ἀνωτ. σ. 637. —Ἴσως γραπτέον ***Σκλάταινα*** ἀντὶ ***Μπλάτενα***, ὅτε ὅρα ***Θεολογίαν*** ΣΤ΄ 136—8.

πηγιακοῦ μοναστηρίου τῆς **ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου** τῆς «Κορώνης» καὶ «Κρυερᾶς πηγῆς», ἀπαγορευομένης τῆς εἰς αὐτὸ εἰσόδου τῶν γυναικῶν.—ἐν ἔτει ,αψϞ, (1790) μηνὶ δεκεμβρίῳ, ἰνδικτ. θ΄ (52).

6] **Σιγίλλιον** Κυρίλλου ΣΤ΄ [1813—18] ἀνανεοῦν τὰ σταυροπηγιακὰ δίκαια τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φ. καὶ Ν, κατὰ τὸ χωρίον Βλάνιον, μονῆς τοῦ **Γενεσίου τῆς Θεοτόκου**, κτητορικῆς τῶν προγόνων τοῦ ἐν ΚΠόλει ἀκμάσαντος Σπαθαρίου Ἀλεξάνδρου Ζουλουτζάρογλου.—ἐν ἔτει ,αωιδ΄ (53).

Ἀναγραφὴ πλήρης τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φ. καὶ Ν. κατὰ τὰ τέλη τοῦ ιη΄ καὶ ἀρχὰς ιθ΄ αἰῶνος σταυροπηγιακῶν μονῶν ὑπάρχει ἐν «*καταλόγῳ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ θρόνου ἐν αἷς ὑπάρχουσιν σταυροπηγιακαὶ μοναὶ καὶ τίνες αὗται,* ***σὺν τοῖς*** *ἐτησίοις αὐτῶν ὀφειλήμασι μέχρι τοῦ 1803*» (54). Ἐν αὐτῇ ἀναφέρονται ἓξ ἐν ὅλῳ μοναί, ὡς ἑξῆς:

α΄] τῆς **ἁγίας Τριάδος** εἰς Σλάτανον : τοῦ 1799. 1800. 1801. 1802 πρὸς 150 ἄσπρα·

β΄] τῶν **Γενεθλίων Παναγίας** Κορώνης : τοῦ 1800. 1801. 1802 πρὸς 300.

γ΄] τῶν **Γενεθλίων Παναγίας** Βλασίου ἐν βουνῷ Κάραβα : τοῦ 1800. 1801. 1802 πρὸς 100.

δ΄] τῆς **ἁγίας Τριάδος** ἐν Βουνέστι : τοῦ 1800. 1801. 1802 πρὸς 90.

ε΄] τῆς **Φανερωμένης** πλησίον χωρίου Πετρίλου : τοῦ 1800. 1801. 1802 πρὸς 50.

στ΄] τῆς **Κοιμήσεως** Καραμανίας : τοῦ 1800. 1801. 1802 πρὸς 50.

***

Ὁ κατάλογος τῶν ἱεραρχῶν τῆς ἀρχ/ικῆς περιφερείας Φαναρίου [ἐπὶ τὸ συντομώτερον, διότι ἀπαντᾷ, ὡς γνωστόν, καὶ : *Καππούας* καὶ *Φανα-*

---

(52) Κώδ. Π. Ἀρχ. Η΄, σ. 119—120.—Ὑπάρχει αὐτόθι ἐν σελ. 121, ταὐτόχρονον γράμμα Πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν πρὸς τὸν ἀρχ/πον Φ. καὶ Ν. καὶ τὸν ἐπίσκοπον Λιτζᾶς, ἐξαγγελτικὸν τῆς ἐννοίας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Σιγιλλίου μετ᾽ ἀπειλῆς ἅμα ἀφορισμοῦ τῶν εἰς τὴν μονὴν εἰσερχομένων γυναικῶν. — **Θεολογία** Ζ΄ 38. Ἐν τῇ ἱ. ταύτῃ μονῇ ἐμόνασε καὶ ὁ εἶτα ἀρχ/πος Φ. καὶ Ν. Σεραφεὶμ ὁ νέος ἱερομάρτυς.

(53) Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. ΙΒ΄ σ. 239—40.—**Θεολογία** ΣΤ΄ 241—2.

(54) Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. ΙΒ΄ σ. 44. Ἐκ τῶν ἓξ τούτων μονῶν αἱ μὲν πέντε [α΄ β΄ γ΄ δ΄ καὶ στ΄] ἀναλογοῦσι κατὰ σειρὰν πρὸς τὰς ὑπὸ σημειώσεις : 51. 52. 53. 49 καὶ 48 ἀναγραφομένας, περὶ δὲ τῆς ε΄ [τῆς **Φανερωμένης**] ὅρα **Θεολογίαν** Ζ΄ 28 ἢ 45.

ρίου, ὡς ἀργότερον : *Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου*] εἶνε σχετικῶς πλουσιώτερος πρὸς τὸν τῆς περιφερείας Φερσάλων. Τοῦτο ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἔρευναν τοῦ σεβ. Θεσσαλ. συμπληρωθεῖσαν ἔν τισι καὶ ὑπὸ τοῦ σεβ. Παραμυθίας. Τὸν κατάλογον τοῦτον ἠκολουθήσαμεν καὶ ἡμεῖς μετά τινων προσθαφαιρέσεων.

Α') ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ. — Ἀντὶ 13 ἀρχ/ικῶν ὀνομάτων προετιμήσαμεν 12, διαγράψαντες τὸ ὄνομα **Γαβριήλ**, διὰ τοὺς ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει λόγους, Εἶνε δὲ ταῦτα :

1] **Δαμιανός,** ἐπίσκοπος Φαναρίου [1382]. Γνωρίζομεν αὐτὸν ἐκ μιᾶς ἁπλῆς πληροφορίας ἐν τῷ συγγράμματι τῶν : Heuzey et Daumet (55).

2] **Ἰωάσαφ Α'**, τιμηθεὶς κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ Μ. Λαρίσσης Διονυσίου εἰς τὴν ἡγουμενείαν τοῦ Μετεώρου καὶ ὕστερον χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Φαναρίου [μετὰ τὸ 1426] (56).

3] **Παῦλος,** χειροτονηθεὶς τῇ 16 Ν/βρίου, ἡμέρᾳ Σαββάτῳ, τοῦ 1454 ἐπίσκοπος Καππούας (57).

4] **Ἰγνάτιος,** ἐπίσκοπος Καππούας καὶ Φαναρίου [1530], ἀδελφὸς τοῦ ἁγίου Βησσαρίωνος, Μ. Λαρίσσης [† 1541] (58).

5] **Κρίμπαβος**, μετατεθεὶς ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Γαρδικίου εἰς τὴν τοῦ Φαναρίου τῷ 1542 (59).

6] **Μᾶρκος,** ἀναφερόμενος ὡς ἐπίσκοπος Καππούας. [Ἀναμφιβόλου χρονολογίας] (60).

7] **Ἱερόθεος**, χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Καππούας καὶ Φαναρίου τῇ 8 Ν/βρίου 1547 (61).

---

(55) L. Heuzey et H. Daumet, Mission arch. de Macédoine. Paris 1876 σ. 468 —***Θεολογία*** Ζ' 244. Η' 80. 170.

(56) Heuzey ἔνθα ἀνωτ. σ. 442—44. 468.—***Θεολογία*** Ζ' 245. Η' 80. 171.—Περὶ τοῦ ἑτέρου ***Ἰωάσαφ***, τοῦ δῆθεν ἀρχιερατεύσαντος κατόπιν βασιλέως Ἰωάννου Οὔρεσι, συμφωνοῦμεν πρὸς τὴν γνώμην τῶν ἀδελφῶν Θεσσαλ. καὶ Παραμυθίας. — Ἐκτὸς ὅμως ἄλλων, περὶ αὐτοῦ ὡς γενομένου «ἐπισκόπου Φαναρίου» καὶ ἀποθανόντος τῷ 1460, ὅρα καὶ γνώμην ***Α. Ἀδαμαντίου*** ἐν Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. ΙΒ' 601.

(57) ***Ν. Βέη*** ὡς ἀνωτ. Βυζ. Χρον. Κ' σ. 61.—***Θεολογία*** Ζ' 245. Η' 81 —Ὁ τίτλος ***Καππούας καὶ Φαναρίου*** χάριν συντομίας ἀναφέρεται ἁπλῶς : ***Καππούας,*** ὅπως ἁπλῶς καὶ : ***Φαναρίου.***

(58) ***Ν. Βέη*** ὡς ἀνωτέρω Βυζ. Χρον. Κ' σ. 58.—***Ν. Ἑλληνομνήμων*** Ε' [1908] σ. 290. 291. 293.—Heuzey ὡς ἀνωτ. σ. 450. 468.—***Θεολογία*** Ζ' 245. Η' 81.

(59) ***Θεολογία*** Ζ' 245. Η' 81.

(60) ***Ν. Βέη*** ὡς ἀνωτέρω Βυζ. Χρον. Κ' σ. 61.—***Θεολογία*** Ζ' 245. Η' 81.

(61) ***Ν. Βέη*** ὡς ἀνωτέρω Βυζ. Χρον. Κ' σ. 61. ***Θεολογία*** Ζ' 245. Η' 81.

8] ***Μαρτύριος***, ἐπίσκοπος Φαναρίου [1558] (62).

9] ***Γρηγόριος Α'***, μετασχὼν τῆς καθαιρεσάσης τὸν Πατριάρχην ΚΠόλεως Ἰωάσαφ Β' Συνόδου [κατὰ Ἰανουάριον 1565]. Ὑπογράφεται: *«ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Φαναρίου Γρηγόριος ὑπέγραψα»*. Πάντως εἶνε ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ἀναφερόμενον ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 599 κώδικι τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν *«θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Γρηγόριον Καπποὺας καὶ Φαναρίου 1571»* (63).

10] ***Μητροφάνης*** [1572] (64).

---

(62) ***Ν. Βέη*** ὡς ἀνωτ. Βυζ. Χρον. Κ' σ. 59.— **Heuzey** ὡς ἀνωτ. σ. 450. 468.— ***Ν. Γιαννοπούλου*** περὶ τῶν ἐπισκόπων Φαναρίου ἐν Ἐπιστημ. Ἐπετηρίδι Φ.λολ. Συλλ. Παρνασσοῦ ἔτος 10ον περίοδος β', Ἀθῆναι 1914 σ. 290.— ***Θεολογία*** Ζ' 245. Η' 81. 171.

(63) ***Ν. Βέη*** ὡς ἀνωτέρω Βυζ. Χρον. Κ' 58. 59.—***Ν. Γιαννοπούλου*** ἔνθα ἀνωτ. σ. 290.—Crusii, Turcograeciae. Basileae 1584. σ. 174.—***Ι. Σακελλίωνος***, κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Ἀθῆναι, 1892 σ. 114. —**Le Quien**. Oriens Christ. **Α'**. σ. 1121.—***Θεολογία*** Ζ' 245. Η' 81. — Πρβλ. ***Μ. Γεδεὼν*** Πατρ. Πίνακες σ. 511.

Σημείωσις.— Τὴν καθαίρεσιν Ἰωάσαφ Β' φέρεται προσυπογράφων καὶ ***«ὁ ταπεινος ἐπίσκοπος Φαναρίου Γαβριὴλ ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Θαυμακοῦ»***. [Turcograeciae σ. 175]. Ὁ σεβ. Θεσσαλ.. θεωρεῖ τὸν ***Γαβριὴλ*** ἐπίσκοπον τοῦ Θεσσαλικοῦ Φαναρίου, τὸν δὲ ***Γρηγόριον*** ἐπίσκοπον τοῦ Μεσσηνιακοῦ τοιούτου. ***[Θεολογία*** Ζ' 245—46. 250—1], ὁ δὲ σεβ Παραμ. ἀναφέρει μὲν τὸν ***Γαβριὴλ*** μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων Φαναρίου, σημειοῖ ὅμως συγχρόνως: «πιθανὸν ὁ Γαβριὴλ παρέλκει» [αὐτόθι Η' 81]. Συμμεριζόμεθα, ἄνευ μάλιστα ἐπιφυλάξεως, τὴν γνώμην ταύτην. Ἀρχιεπισκοπὴ Φαναρίου ἐν Πελοποννήσῳ, καθ' ἡμᾶς, δὲν ὑπῆρχεν, ὡς καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐδηλώσαμεν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ χρῆσις τοῦ αὐτοῦ τύπου ἐν τῇ ὑπογραφῇ [***ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Φαναρίου Γρηγόριος — ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Φαναρίου Γαβριήλ***, ἵνα παραλείψωμεν τὸ σημεῖον ὅτι ὁ Γρηγόριος δὲν καλεῖ ἑαυτὸν ***ἀρχιεπίσκοπον]*** ἀποδεικνύει ἀρκετὰ ὅτι πρόκειται περὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Ὁ ***Γαβριὴλ*** δηλ. εἶνε ὁ αὐτὸς τῷ ***Γρηγορίῳ***, τῆς παραλλαγῆς τοῦ ὀνόματος ὀφειλομένης—συμφώνως καὶ πρὸς τὴν γνώμην τοῦ καθηγητοῦ Ν. Βέη [Βυζ. Χρονικὰ Κ' σ. 59]—εἴτε εἰς κακὴν γραφὴν εἴτε εἰς κακὴν ἀνάγνωσιν τοῦ σχετικοῦ μέρους τῶν πρακτικῶν τῆς συνόδου. Συνεπῶς εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἐπίσκοπος Φαναρίου [ὁ ***Γρηγόριος]*** ὑπογράψας προηγουμένως ἀπὸ μέρους ἑαυτοῦ, ὑπέγραψε κατωτέρω ἀπὸ μέρους καὶ τοῦ ἐπισκόπου Θαυμακοῦ, ὅστις πιθανὸν νὰ ὠνομάζετο ***Γαβριήλ***, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει καὶ ἡ ὀρθὴ διατύπωσις τῆς ὑπογραφῆς ἴσως θὰ εἶχε ἐν τῷ πρωτοτύπῳ οὕτω: ***ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Φαναρίου*** [Γρηγόριος] ***ἔχων*** [τὸ ***καὶ*** παρέλκει] ***τὴν γνώμην τοῦ ἐπισκόπου Θαυμακοῦ*** [Γαβριήλ].— Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω δὲν ἵσταται ἡ γνώμη τοῦ **Le Quien** [**Α' σ. 1121**] ὅτι ὁ ***Γαβριὴλ*** διεδέχθη τὸν ***Γρηγόριον***, διότι πῶς συνυπογράφουσιν ἀμφότεροι ὡς ἐν ἐνεργείᾳ ἐπίσκοποι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ***Γαβριὴλ*** ἤθελε θεωρηθῇ πρώην Φαναρίου, πρᾶγμα ὅμως ὅπερ δὲν γνωρίζομεν ἄλλοθεν.

(64) ***Θεολογία*** Η' 81. 175.

11] ***Γρηγόριος*** Β΄, χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Καπποῦας καὶ Φαναρίου, κατὰ Ἰούνιον 1584, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 652 κώδικι τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν (65).

12] ***Λαυρέντιος***, ἀναφερόμενος ὡς ἐπίσκοπος «Καποῦ καὶ Φαναρίου» τελέσας πιθανῶς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἱ. ναοῦ τῆς μονῆς «Κορώνης» τῷ 1587 καὶ πάντως ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν *«ταπεινὸν ἐπίσκοπον τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Λαυρέντιον»*, τὸν καθαγιάσαντα τὸ ἱ. ἀντιμίνσιον τῆς ἱ. μονῆς «Κόστης» κατὰ τὸ ἔτος 1588. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ Λαυρεντίου τούτου ἤρξατο ὁ τίτλος : *«Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου»* (66)

Β΄) ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΙ. — Διὰ τῆς διαγραφῆς ἑπτὰ ἱεραρχῶν [*Ἀνανίου* 1635—*Εὐθυμίου* 1675—*Λαυρεντίου* 1698—*Κλήμεντος* 1768—*Νεοφύτου* 1798—*Βενιαμὶν* 1800—*Διονυσίου* 1807] καὶ ἀντικαταστάσεως αὐτῶν δι' ἑπτὰ ἄλλων ἱεραρχῶν [*Καλλίστου, Δαβίδ, Ἰωσήφ, Ἀνθίμου, Θεοκλήτου, Νεοφύτου* 1766—72 καὶ *Γρηγορίου*] κατηρτίσαμεν κατάλογον περιλαμβάνοντα 25 ὀνόματα ἀρχ/πων, τὰ ἑξῆς :

13] ***Σεραφείμ***, ἡγούμενος κατ' ἀρχὰς τῆς ἱ. μονῆς τῆς ἐπιλεγομένης τῆς «*Κορώνης*» καὶ «*Κρυερᾶς πηγῆς*», ἐξελέγη ἔπειτα «Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου» εἴτε ὡς ἐπίσκοπος καὶ κατόπιν προαχθεὶς εἰς ἀρχ πον, εἴτε κατ' εὐθεῖαν ἀρχ/πος, μετὰ προηγουμένην ἀνάδειξιν τῆς ἐπισκοπῆς Φ. καὶ Ν. εἰς ἀρχ/πήν. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἐν σιγγιλιώδει γράμματι Γαβριὴλ Α΄ [1596], ἀναφερομένῳ εἰς τὸ ἐν Λέσβῳ μονύδριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Παρασιγίου καὶ ἐκδοθέντι κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1596, ὑπογράφεται καὶ «*ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Σεραφείμ*». Κατὰ τὴν γνωστὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐπανάστασιν τῶν μερῶν ἐκείνων ὁ ἀρχ/πος Σεραφείμ, προστατεύων τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, εὗρεν μαρτυρικὸν

(65) ***Ν. Βέη*** ὡς ἀνωτ. Βυζ. Χρον. Κ΄ σ. 58. — ***Ι. Σακελλίωνος*** κατάλογος κτλ. ὡς ἀνωτ. σ. 121. ***Θεολογία*** Ζ΄ 246 Η΄ 81.—***Ν. Γιαννοπούλου*** ἔνθα ἀνωτ. σ 290.

(66) ***Θεολογία*** Ζ΄ 246. Η΄ 81.—Αἱ μοναὶ τῆς Πίνδου ὑπὸ Θεσσαλ. καὶ ΦΦερσάλων Ἰεζεκιὴλ ἐν ***Θεολογίᾳ*** ΣΤ΄ 140. Ζ΄ 40. Τὸ ἔτος τῆς καθαγιάσεως τοῦ ἱ. ἀντιμινσίου ὑπὸ τοῦ Λαυρεντίου ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ σεβ. Θεσσαλ. ,ζϛϛ, ὑποτίθεται ὅμως ὅτι ἔχει ἄλλως. Διότι τὸ ϛ΄ ὡς μονὰς ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν 6, ἐνῷ ὡς δεκάς, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ὡς ἑκατοντάς, δὲν σημαίνει τίποτε. Πρέπει λοιπὸν τὸ πρῶτον ϛ νὰ ἦτο ϙ [=90] ὁπότε θὰ ἔχωμεν Ζϙϛ=7096—5508=1588. Κατόπιν τούτου πιστεύομεν ὅτι θὰ συμφωνήσῃ μεθ' ἡμῶν ὁ σεβ. Παραμυθίας ταὐτίζων τὸν ὑπ' αὐτοῦ 28ον ἀριθμούμενον ***Λαυρέντιον*** [Θεολογία Η΄ 83] πρὸς τὸν ὡς ἄνω ὁμώνυμον ἱεράρχην.

θάνατον [1601]. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ὡς ἱερομάρτυρος τελεῖται τῇ 4 Δεκεμβρίου (67).

14] **'Ιωάσαφ Β'**, ἐκλεγεὶς [2 Δ/βρίου 1602] εἰς διαδοχὴν τοῦ μαρτυρήσαντος Σεραφείμ, κατὰ τὸ σωζόμενον Ὑπόμνημα. Ἀναφέρεται προσυπογράφων Π. καὶ Σ. πράξεις : κατ' Ἀπρίλιον 1603, Μάρτιον 1605, Μάϊον 1608, Ἰούνιον καὶ Σ/βριον 1609 καὶ Σ/βριον 1610 (68).

15] **Σέργιος**, συνυπογράφων πράξεις Νεοφύτου Β' κατὰ Μάρτιον καὶ Μάϊον 1611 (69).

16] **Κάλλιστος**, συνυπογράφων ἐν σιγιλλίῳ Νεοφύτου Β' κατὰ Ἰούνιον 1612 (70).

17] **'Ιωάσαφ Γ'**, 1613 κατὰ τὸν σεβ. Θεσσαλ. — Πιθανῶς ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν συνυπογράφοντα ἐν γράμματι Τιμοθέου Β' [1618] (71).

18] **Εὐθύμιος Α'**, ὑπογράφων τὰ ὑπομνήματα τῶν ἐκλογῶν : Μεσημβρίας Ἀκακίου]Ἰανουάριος 1622], Παροναξίας Ἰωσὴφ [Δ/βρ. 1622]

---

(67) ***Παράρτημα*** τοῦ ΙΖ' τόμου τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου. ΚΠόλεως σ. 121—122. —Πρβλ. καὶ ***Μ. Γεδεὼν*** Πατρ. Πίνακες σ. 538. — ***Θεολογία*** Ζ' 38—40. 246. Η' 81. 171.—***Ν. Γιαννοπούλου*** ἔνθα ἀνωτ. σ. 290.—***Κ. Σάθα*** Μεσαιων. Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σ. 606.—***τοῦ αὐτοῦ*** Νεοελλην. φιλολογία 1868 σ. 303. 438. — ***Συναξαριστής***. Ζάκυνθος 1868 τόμ. Α' σ. 324. «ὁ γὰρ Σεραφεὶμ Θετταλῶν φῦς ὡς κλάδος Θεῷ Λόγῳ πρόσεισι ρείθροις αἱμάτων».—***Ν. Ἑλληνομνήμων*** Ε' [1908] σ. 307.308.

(68) ***Νομικὴ Συναγωγὴ*** σ. 181. —Ἐκκλησ. Ἀλήθεια Β' 780.— ***Κ. Σάθα*** Μεσ. βιβλ. Γ' σ. 550, ἔνθα ὅμως λελανθασμένως σημειοῦται 1601 ἀντὶ 1602.—αὐτόθι σ. 551. 553.—Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. Α' σ. 26. 32. 39. 47.—***Θεολογία*** Ζ' 246. Η' 81. Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Ν. Γιαννόπουλος προτάσσει τοῦ ***Σεραφεὶμ*** τὸν ***'Ιωάσαφ*** [ἔνθα ἀνωτέρω σ. 290).

Σημ. — Περὶ τῆς «Νομικῆς Συναγωγῆς» τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου πλὴν τοῦ ***Κ. Σάθα*** (Μεσ. Βιβλ. Γ' σ. ι') καὶ ***Α. Κεραμέως*** (Ἱεροσολ. Βιβλ.) ὅρα καὶ ***Κ. Δελικάνη*** Πατρ. ἔγγραφα Β' σ. κστ'.

(69) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. Α' 48. 50. — Κανον. Διατάξεις ***Μ. Γεδεών***, τόμ. Β' ΚΠολις. 1889 σ. 77.— Πρβλ. ***τοῦ αὐτοῦ*** Πατρ. Πίνακες σ 546 σημ. 942. — Σύνταγμα ἱ. κανόνων ***Ράλλη*** καὶ ***Ποτλῆ*** Ε' σ. 156. — Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν ὑπὸ ***Α. Ὑψηλάντου*** ΚΠολις. 1870 σ. 127, ἔνθα ὅμως [σ. 124] ἀναγράφεται ἐσφαλμένως ἡ χρονολογία 1609, ἀφοῦ τὸ ἔγγραφον φέρει ἡμερομηνίαν ζριθ'=7119—5508=1611. Ἄλλως τε κατὰ τὰ ἔτη 1609 καὶ 1610 ἀρχιεράτευεν ὁ Ἰωάσαφ. — ***Θεολογία*** Ζ' 246, Η' 82. 171.—***Ν. Γιαννοπούλου*** ὡς ἀνωτέρω σ. 291.— Πάντως πρὸς τὸν Σέργιον ἀπευθύνονται καὶ τὰ πατριαρχικὰ γράμματα Νεοφύτου Β' κατὰ Φεβρ. 1611 [***Κ. Σάθα*** Μεσ. Βιβλ. Γ' 557—8].

(70) Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. Α' 64. — Μήπως ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν ἐν ***Θεολογίᾳ*** Ζ' σ. 28 ἀναφερόμενον ;

καὶ εἰς συνοδικὸν γράμμα Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως [17 Ἰουλ. 1624] (72).

19] ***Θεοφάνης***. Παραιτηθέντα [πάντως τῷ 1633] «διὰ τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν τὰ βάρη καὶ τὸ ἐπιφορτισθὲν αὐτῷ χρέος» (73) διεδέχθη, κατὰ τὸ σωζόμενον Ὑπόμνημα, ὁ ἱερομόναχος

[20] ***Εὐθύμιος Β΄***, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1633. Παραιτηθέντα «διὰ τὸ γῆρας καὶ ἄλλα πολλά» [ἴσως ἀρχὰς 1652], (74) διεδέχθη, κατὰ τὸ σωζόμενον Ὑπόμνημα, ὁ ἱερομόναχος

21] ***Ἀθανάσιος*** ὁ Τριπολίτης, ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου τῆς «Μεταμορφώσεως», ἐκλεγεὶς τῇ 14 Ἰανουαρίου 1652. Ἀπαντᾶται τῷ 1654, 1663 καὶ 1666 κατὰ τὰς παραμομπὰς τῶν σεβ. Θεσσ. καὶ Παραμ. (75).

22] ***Κωνσταντῖνος*** 1671, κατὰ τὸν σεβ. Παραμυθίας (76).

---

(71) *Θεολογία* Ζ΄ 247, Η΄ 82. Ὁ σεβ. Παραμυθίας ταυτίζει τὸν ***Ἰωάσαφ*** **Γ΄** πρὸς τὸν ***Ἰωάσαφ*** Β΄ «καθαιρεθέντα τῷ 1607, ὡς γράφει, πιθανῶς δὲ ἐπανελθόντα καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ διατελέσαντα μέχρι τοῦ 1618». — ***Ν. Γιαννοπούλου*** ὡς ἀνωτέρω σ. 291.

(72) Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. Α΄ 155, Β΄ 33. 41. 47. —***Α. Κεραμέως*** Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθήκη τόμ. Δ΄ 1899 σ. 11. — ***τοῦ αὐτοῦ***. Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. σταχυολογίας Δ΄ σ. 97.—*Θεολογία* Ζ΄ 247 Η΄ 82. 171—2.

(73) *Θεολογία* Ζ΄ 247 Η΄ 82. 172.—Ὁ *Θεοφάνης* ὡς πρώην Φ. καὶ Ν. ὑπογράφεται εἰς συνοδικὰς πράξεις κατὰ 8/βριον 1634 καὶ Αὔγουστον 1637 [Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. Α΄ 272. 273. 317] καὶ ὡς τοιοῦτος ἐξελέγη Μ/της Παλ. Πατρῶν κατὰ Φεβρ. 1641 [Κώδ. Β΄ σ. 77.—***Α. Κεραμέως*** Ἱεροσυλ. Βιβλ Δ΄ σ. 16].

(74) Κώδ. Π. Ἀρχ. Α΄ 241. — Νομικὴ Συναγωγὴ σ. 314. —Ἐκκλ/κὴ Ἀλήθεια Β΄ 669. — *Σάθα* Μεσ. Βιβλ. Γ΄ σ. 569. 586. — *Θεολογία* Ζ΄ 247 Η΄ 82. 172.—***Ν. Γιαννοπούλου*** ὡς ἀνωτ. σ. 291. — Ὁ ***Εὐθύμιος*** ὑπογράφεται εἰς συνοδικὰς πράξεις κατὰ Δ/βριον 1633.—7/βριον 1636 -Ν/βριον 1643 [Κώδ. Π. Ἀρχ. Α΄ 243. 257. 406. —***Κ. Δελικάνη*** Πατρ. ἔγγραφα Β΄ σ. 341], ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς ἐπιγραφὰς τῷ 1641 καὶ 1644 [*Θεολογία* ΣΤ΄ σ. 141. 142].—Πρὸς τὸν ***Εὐθύμιον*** αὐτὸν ταυτίζεται καὶ ὁ ὑπὸ τῶν σεβ. Θεσσ. καὶ Παραμυθίας ἀναφερόμενος ***Εὐθύμιος*** 1675 [*Θεολογία* Ζ΄ 247 Η΄ 83] καίτοι ὁ σεβ. Θεσσ. ἀλλαχοῦ [Η΄ 172] δὲν ἀναφέρει τὸ ἔτος 1675. Καθ' ἡμᾶς ἡ ἀναγνωσθεῖσα χρονολογία τῆς ἐπιγραφῆς ΖΡΥΕ ἔχει ἄλλως, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ Υ εἶνε πάντοτε ἑκατοντὰς σημαίνουσα 400 καὶ οὐδέποτε δεκὰς ἵνα σημάνῃ 40. Καθ' ἡμᾶς τὸ Υ εἶνε κατεστραμμένον Ν, ὁπότε ἔχομεν ΖΡΝΕ=7155—5508=1647, χρόνον καθ' ὃν ἀρχιεράτευεν ὁ ***Εὐθύμιος*** Β΄ [1633 —52]. Εἰς τοῦτο ἔρχεται νὰ βοηθήσῃ καὶ ἡ παρατηρουμένη εἰς τὰς τρεῖς ἐπιγραφὰς ἰδία φρασεολογία «ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου Εὐθυμίου» καὶ ἡ σειρὰ τῆς ἰνδικτιῶνος ***ιβ΄*** κατὰ τὸ ἔτος ΖΡΝΒ [δηλ. 1644] καὶ ***ιε΄*** κατὰ τὸ ἔτος ΖΡΝΕ [δηλ. 1647] [*Θεολογία* ΣΤ΄ 141. 142. Ζ΄ 43].

(75) Νομικὴ Συναγωγὴ σ. 245.—***Κ. Σάθα*** Μεσ. Βιβλ. Γ΄ 586.—*Θεολογία* ΣΤ΄. 142. Ζ΄ 247. Η΄ 83.172.—***Ν. Γιαννοπούλου*** σ. 291.

(76) *Θεολογία* Η΄ 83. 175. Ἡμεῖς δὲν συνηντήσαμεν τοῦτον κατὰ τὴν διδομένην παραπομπήν.

23] ***Δαβίδ***, ὑπογράφων «Διονυσίου Δ΄ ΚΠόλεως ἀπόκρισιν πρὸς ἐρωτήσεις περὶ τῶν μυστηρίων τῆς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας» κατὰ Ἰανουάριον 1672, ἰνδικτ. ι΄ (77).

24] ***Ἰωσήφ***, ἀναφερόμενος τῷ 1674. Μετ᾽ αὐτοῦ πολλὴν τὴν φιλίαν εἶχεν ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐνάρετος καὶ λόγιος ἱερομόναχος Εὐγένιος ὁ Αἰτωλός. Περὶ τοῦ «προορατικοῦ χαρίσματος» τοῦ τελευταίου τούτου ὁμιλῶν ὁ βιογράφος αὐτοῦ ἱερομόναχος Ἀναστάσιος Γόρδιος, ἐσημείου τὰ ἑξῆς : «πρὸ γὰρ χρόνων πολλῶν συνεχῶς καὶ πρὸς ἡμᾶς μὲν τοὺς αὐτῷ συνόντας, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς ἑτέρους τῶν φίλων πολλοὺς οὐκ ἐπαύσατο λέγειν, *μάλιστα δὲ τῷ πρώην ἀρχιεπισκόπῳ Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Ἰωσὴφ τῷ Κοσκολᾷ κατ᾽ ἰδίαν διαλεγόμενος* ὡς γενήσεταί τις μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν μεγίστη μεταβολή. . . . .» (78).

25] ***Ἀνανίας***, ἀναφερόμενος τῷ 1678 καὶ 1682. Προτραπεὶς ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου τοῦ Αἰτωλοῦ ἀνέλαβε κατ᾽ ἀρχὰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς παρὰ τὸν Ἀχελῷον ποταμὸν ἱ. μονῆς τῆς ἐπιλεγομένης Τετάρνης, περὶ ἧς ἐμερίμνησε καὶ ἀρχιερεὺς εἶτα γενόμενος. Ὁ ἱερομόν. Ἀναστάσιος Γόρδιος σημειοῖ τὰ ἑξῆς : «Ἀνανίας οὗτος ἦν ὁ πᾶσι καὶ πανταχοῦ γνώριμος δι᾽ ὧν ὑπὲρ αὐτῆς [=τῆς ἱ. μονῆς] ἐπεπράχει καθ᾽ ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον, ἅτινα διὰ τὸ πᾶσιν εἶναι καταφανῆ, περιττὸν καταλέγειν· ***ὅστις καὶ εἰς ἀρχιεπισκοπικὴν ἀξίαν μετὰ ταῦτα ἀνήχθη τὴν τοῦ Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου***, καὶ οὐδ᾽ οὕτω τῆς περὶ αὐτὴν ἀπελείπετο ἐπιμελείας· κἂν ταύτῃ τὸ ζῆν οὐ πρὸ πολλῶν ἐξεμέτρησε χρόνων» (79).

26] ***Κλήμης***, ἀναφερόμενος ἐν ἐπιγραφῇ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1682.

---

(77) *Α.* ***Κεραμέως*** Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. Α΄ σ. 336.

(78) ***Ν. Ἑλληνομνήμων*** ΙΖ΄ [1923] σ. 89, ἔνθα σημειοῦται «Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Ἰωσήφ», ͵αχοδ΄. Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι σημειοῦται ἐπίσης ὅτι ὁ ὑπ᾽ ἀριθμὸν 4 κῶδιξ τῆς βιβλ. Σ. Λάμπρου ἐν φ. 424β ἀναφέρει ***συστατικὸν*** μετὰ χρονολογίας ζκη΄. [=7028—5508=1520] ἰνδ. γ΄ καὶ Μάρτιον ιζ΄ ὡς καὶ τὸν αὐτὸν τίτλον ***«Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Ἰωσήφ»***. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ ἱεράρχου, ἀλλ᾽ ὅτι ἡ δευτέρα αὕτη χρονολογία [1520] εἶνε λελανθασμένη, πρωτίστως διότι ὁ τίτλος «Φ. καὶ Ν.» ἤρξατο χρησιμοποιούμενος τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Λαυρεντίου]1588]. Ὅρα σημ. —Ν. Ἑλληνομνήμων Δ΄ [1907] σ. 78. —***Κ. Σάθα*** Μεσ. Βιβλ. Γ΄ σ. 476.

(79) ***Θεολογία*** ΣΤ΄ 241. Ζ΄ 247. Η΄ 83. 172.—Ν. Γιαννοπούλου ὡς ἀνωτέρω σ. 291.—Ν. Ἑλληνομνήμων Δ΄ [1907] σ. 68.—***Κ. Σάθα*** Μεσ. Βιβλ. Γ΄ 465.—Ὁ ***Ἀνανίας*** τοῦ 1635 καὶ 1637—κατὰ τὸν σεβ. Θεσσαλ.—εἶνε ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ***Ἀνανίαν*** τοῦ 1682, ὡς φρονεῖ καὶ ὁ σεβ. Παραμ. Ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται πῶς ἀρχιεράτευσε κατὰ τὰ ἔτη 1635 καὶ 1638, ἀφοῦ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον (1633—1652), ἀρχιεράτευσεν ὁ ***Εὐθύμιος***. Δευτέρα ἐπανάγνωσις τῶν σημειουμένων χρονολογιῶν ΑΧΛΕ καὶ ΑΧΛΖ (***Θεολογία*** Ζ΄ 25. 27) θὰ ἔλυεν ἴσως τὸ ζήτημα.

Ἴσως διάδοχος τοῦ **Ἀνανίου**. - Μεταβὰς εἰς Βενετίαν μετέσχε τῆς εἰς ἀρχιερέα χειροτονίας τοῦ ἐκλεγέντος Μ. Φιλαδελφείας Μελετίου Τυπάλδου [28 Μαρτίου 1686] ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀρχ/που Κερκύρας καὶ Ζακύνθου Τιμοθέου καὶ τοῦ ἐπισκόπου Μαΐνης Παρθενίου. – Καθῃρέθη ἔπειτα *«ἐξοστρακισθεὶς τοῦ θρόνου αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀπογυμνωθεὶς»* διὰ τὸ εἶναι *«ἀπειθῆ καὶ παρήκοον καὶ ἀνυπότακτον καὶ καταφροτὴν τῶν πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων καὶ μὴ φροντίσαντα ὁλοτελῶς πληρῶσαι καὶ ἀποστεῖλαι τὰ συνοδικῶς ῥιφέντα αὐτῷ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα»*. Ἔξαρχος πατριαρχικὸς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φ. καὶ Ν. διωρίσθη ὁ Μ/της Λαρίσσης Μακάριος (80).

27] **Ἀρσένιος,** προαχθεὶς ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Ραδοβισδίου 1705, ἴσως κατὰ Μάρτιον μῆνα. — Πρὸς αὐτὸν ἐπέστειλεν ὁ γνωστὸς ἱερομ. Ἀναστάσιος Γόρδιος τῇ 23 Ν/βρίου 1712 (81).

28] **Ἄνθιμος**. Ἐν τοῖς διπτύχοις τῆς ἱ. μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ Σιάμου ἀνέγνω ὁ σεβ. Θεσσαλ. τὰ ἑξῆς ὀνόματα: «*Ἀρχιερέων Φαναρίου: Ἀθανασίου, Εὐθυμίου, Δαβίδ, Ἰωσήφ, Κλήμεντος,* ***Ἀνανίου***, *Ἀρσενίου, Ἀνθίμου*». Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ἐπισκοπικὸς οὗτος κατάλογος ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω σχετικῶν σημειώσεων ἀληθεύων μέχρι τοῦ **Ἀρσενίου** συμπεριλαμβανομένου, δικαιούμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἀρχ/πος Φαναρίου καὶ ὁ ὑπολειπόμενος **Ἄνθιμος**. Ὡς ἀγνώστου δὲ χρονολογίας θέτομεν αὐτὸν μετὰ τὸν **Ἀρσένιον**, κατὰ τὸν ὡς ἄνω κατάλογον (82).

29] ***Συμεών,*** πρὸς ὃν ἐπέστειλεν ὁ ἱερομ. Ἀναστάσιος Γόρδιος τῇ 7 Δ/βρίου 1718, τῇ 7 Ἰανουαρίου 1721 καὶ τῇ 27 Φεβρ. 1723 (83).

30] ***Νεκτάριος***, 1753 κατὰ τὸν σεβ. Θεσσαλ. καὶ 1753—58 κατὰ τὸν Ν. Γιαννόπουλον (84).

31] ***Μακάριο, Α΄,*** ἀναφερόμενος ἐν ἐπιγραφῇ τῷ 1758 (85).

---

(80) *Θεολογία* Ζ' 25. 247. Η' 83.—Ἐκκλ/κὴ Ἀλήθεια ΛΓ' 267.—**Le Quien** ὡς ἀνωτ. Α' 1121.—*Α.* ***Κεραμέως*** Ἱεροσολ. Βιβλιοθήκη Α' 336.—Συνταγμάτιον ***Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων.*** Ἐνετία 1778 σ. 48.

(81) *Θεολογία* Ζ' 247. Η' 83.—*Κ.* ***Σάθα*** Μεσ. Βιβλ. Γ' 535.—Ἐκκλ.κὴ Ἀλήθεια ΛΓ' (1913) σ. 12.—***Ν. Γιαννοπούλου*** ὡς ἀνωτ. σ. 292.

(82) Αἱ μοναὶ τῆς Πίνδου ὑπὸ Θεσσαλ. Ἰεζεκιήλ, ἐν ***Θεολογίᾳ*** Ζ' 25. 26.

(83) *Κ.* ***Σάθα*** Μεσ. Βιβλ. Γ' 539.—***τοῦ αὐτοῦ***, Νεοελλην. φιλολογία. Ἀθῆναι 1868 σ. 330.—*Θεολογία* Ζ' 247, Η' 84. 172.— ***Ν. Γιαννοπούλου*** ὡς ἀνωτ. σ. 292.

(84) ***Θεολογία*** Η' 173.—***Ν. Γιαννοπούλου*** ἔνθα ἀνωτέρω σ. 292. — Ποῦ ὅμως βασίζεται ἡ πληροφορία αὕτη;

32] **Θεόκλητος**, ἀναφερόμενος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ δημοσιευθέντι σιγιλλίῳ τοῦ Π.χου Σαμουήλ [ε' Ἰουνίου 1764], ὑπογράφων δὲ καὶ εἰς ἄλλας Π. καὶ Σ. πράξεις 8ης Ἰουνίου ἰδ. ἔτους (86).

33] **Μακάριος Β'**, διαδεχθεὶς τὸν **Θεόκλητον**. Ὑπογράφει εἰς Π. καὶ Σ. πράξεις κατ' Αὔγουστον, Σ/βριον, 8/βριον, Δ/βριον, 1764—Ἰανουάριον, Ἀπρίλιον, Μάϊον καὶ 7/βριον 1765.—Ἰανουάριον, Φεβρ. καὶ Μάρτιον 1766.—Ἐτέθη συνυποψήφιος διὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας [28 Ἀπριλίου 1766] (87).

Σημ.—Ἀκολουθοῦσιν ἐφεξῆς τὰ σωζόμενα ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς Κώδιξι Ὑπομνήματα, καθορίζοντα ἀδιακόπως τὴν σειρὰν τῶν ἐφεξῆς ἀρχιεπισκόπων.

34] **Μακαρίου** γενομένου Μ. Καισαρείας, ἐξελέγη [3 Σ/βρίου 1766] ὁ ἱερομόναχος **Νεόφυτος** (88).

35] **Νεοφύτου** θανόντος, ἐξελέγη [30 Μαρτ. 1772] ὁ ἱερομ. **Γρηγόριος** (89).

36] **Γρηγορίου** παραιτηθέντος, ἐξελέγη [Μάρτιος 1776] ὁ ἱερομόναχος **Μακάριος Γ'** (90).

37] **Μακαρίου** παραιτηθέντος, ἐξελέγη [7/βριος 1809] ὁ ἐπίσκοπος Μαιονίας **Σεραφεὶμ** (91).

---

(85) Αἱ μοναὶ τῆς Πίνδου ὑπὸ *Θεσσαλ.* **Ἰεζεκιὴλ** ἐν **Θεολογίᾳ** ΣΤ' 137. Ἡ ἐν σελ. 140 χρονολογία **,αψνρ** οὐδὲν σημαίνει. Μᾶλλον διορθωτέα κατὰ τὴν ἐν σ. 139, δηλ. **,αψοθ**=1779, ὅτε ἀφορᾷ τὸν *Μακάριον* Γ'.—Ὅρα καὶ **Θεολογίαν** Ζ' 248. Η' 84. 173.

(86) Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. Ε' σ. 256. 260 ΣΤ' 88.—ὅρα καὶ **'Ορθοδοξίαν** σ. 314.

(87) Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. Ε' σ. 266. 270. 271. 281. 283. 289. 296. 298. 305. 306. ΣΤ'. σ. 97. 98. 101. 109. — Ἐκκλ. Ἀλήθ. Κ' σ. 518. ΚΔ' σ. 264. ΚΣΤ' 115— **Κ.** *Δελικάνη*. Πατρ. ἔγγραφα Β' 207. 208.

(88) Κώδ. Π. Ἀρχειοφ. ΣΤ' σ. 126. — Ὑπογράφει εἰς Π. καὶ Σ. πράξεις κατὰ 7/βριον 1766. (Κώδ. Π. Ἀρχ. Ε' 321. ΣΤ' 124. — **Κ. Δελικάνη** ὡς ἀνωτ. Β' 212).

(89) Κώδ. Π. Ἀρχ. Ζ' 39. — Ὑπογράφει τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς Γενναδίου τοῦ Καστορίας (αὐτόθι σ. 40). — Ἡ παραίτησις αὐτοῦ ἀπὸ 31 Μαΐου 1775 δημοσιεύεται κατωτέρω.

(90) Κώδ. Π. Ἀρχ. Ζ' 94. — Ὑπάρχει γράμμα Καλλινίκου Ε' (ἀπὸ 17 Ν/βρίου 1808) ἀπειλοῦν καθαίρεσιν τοῦ **Μακαρίου**, ἐὰν δὲν ἐξοφλήσῃ τὰ αὐλικά του χρέη μετρῶν αὐτὰ εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ ἀποστελλόμενον ἔξαρχον ἅγιον Δημητριάδος (Κώδ. Π. Ἀρχ. ΙΑ' σ. 108). *Θεολογία* Ζ' 248. Η 85 —Ἡ' παραίτησις αὐτοῦ ἀπὸ 18 Ἰουνίου 1809 δημοσιεύεται κατωτέρω.

(91) Κώδ. Π. Ἀρχ. Θ' 269. — **Θεολογία** Η' 85. — Ἡ ἐν **Θεολογίᾳ** ΣΤ' σ. 143 χρονολογία 1797 δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, ἐὰν ἡ ὀλίγον κατωτέρω πληροφορία περὶ τοῦ **Σεραφεὶμ** συμπληρωθῇ ὡς ἑξῆς : «**ὁ ἐπίσκοπος Σεραφεὶμ** (δηλ. ὁ Μαιονίας ὁ καὶ βοηθὸς τοῦ ἀρχ/πευ) **Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου**». Διότι γνωρίζομεν ἤδη ὅτι

* * *

α') Παραίτησις τοῦ ἀρχ/που Φαναρίου Γρηγορίου.

(Κωδ. Π. Ἀρχ. Ζ' 94).

† Ἡ ταπεινότης ἡ ἐμὴ διὰ τοῦ παρόντος τῆς οἰκειοθελοῦς παραιτήσεώς μου γράμματος δηλοποιεῖ ὅτι μὴ δυναμένη διοικῆσαι τὴν ἐμπιστευθεῖσάν μοι ἐπαρχίαν διὰ τὰ ἐπικείμενα αὐτῇ βαρύτατα χρέη· καὶ διὰ τὰ κακὰ ὁποῦ ἐδοκίμασα ἀπὸ τοὺς ἐκεῖσε κακούς, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὰ ἐπικείμενά μοι σωματικὰ βάρη, παραιτοῦμαι ἤδη οἰκειοθελῶς καὶ ἀβιάστως τὴν ἐπαρχίαν μου ταύτην εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ μεγάλην Ἐκκλησίαν, οὐ μὴν δὲ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. Καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς οἰκειοθελοῦς ταύτης παραιτήσεως δέδωκα τὸ παρόν μου ἐνυπόγραφον γράμμα, ὑποσχόμενος διάγειν τοῦ λοιποῦ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀπράγμονι, κατασφαλισθὲν τῇ ἰδιοχείρῳ μου ὑπογραφῇ καὶ σφραγῖδι.

͵αψοε' Μαΐου λα'.

† Ὁ πρώην Φαναρίου **Γρηγόριος** βεβαιοῖ.

(Τ. Σφ.)

β') Παραίτησις τοῦ ἀρχ/που Φαναρίου Μακαρίου.

(Κωδ. Π. Ἀρχ. Θ' 268).

Διὰ τῆς παρούσης μου οἰκειοθελοῦς καὶ ἀβιάστου παραιτήσεως δηλοποιῶ, ὅτι πιεζόμενος ἀπὸ τὸ γῆρας μου καὶ ἀπὸ τὴν χαλεπὴν διηνεκῆ ἀσθένειαν τοῦ σώματός μου δὲν δύναμαι νὰ διοικῶ πλέον τὸ ἐμπιστευθέν μοι λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον καὶ νὰ ἐξοικονομῶ τὴν ἐπαρχίαν μου μὴ ἀντέχων εἰς τὰς περὶ ταύτην φροντίδας καὶ καμάτους· διὸ ἀβιάστως καὶ οἰκειοθελῶς παραιτοῦμαι τῆς ἐπαρχίας μου ταύτης, οὐ μὴν δὲ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης μου, εἰς τὴν ἱερὰν καὶ ἁγίαν σύνοδον κατὰ τὸ ἔθος καὶ κανόνα τῆς μητρός μου Ἐκκλησίας καὶ δέομαι νὰ ἐλεηθῶ κατὰ τοῦτο καὶ νὰ ἀφεθῶ διὰ νὰ ἡσυχάσω τὸν ὑπόλοιπον βραχὺν χρόνον τῆς ζωῆς μου· τὴν δὲ ἔγγραφον ταύτην παραίτησίν μου τῇ ἰδίᾳ ἐμαυτοῦ σφραγισάμενος σφραγῖδι καὶ τῇ ἰδίᾳ καθυπογράψας χειρὶ ἀποστέλλω εἰς τὴν ἱερὰν καὶ ἁγίαν σύνοδον διὰ νὰ ἀντικαταστήσῃ κανονικῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην τὸν ἄξιον καὶ δόκιμον εἰς ἐπίσκεψιν καὶ διοίκησιν τοῦ ἐν αὐτῇ δυστυχοῦς ποιμνίου.

͵αωθ' Ἰουνίου 18ῃ.

† Ὁ Φαναρίου **Μακάριος** ὑπόσχομαι.

(Τ. Σφ.)

ὁ ***Σεραφείμ***, ἐξελέγη τιτουλάριος μὲν Μαιονίας καὶ βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φ. καὶ Ν. Μακαρίου ***κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1796***, ἀρχ/πος δὲ Φ. καὶ Ν. εἰς διαδοχὴν τοῦ παραιτηθέντος Μακαρίου ***κατὰ 7/βριον τοῦ 1809*** (ὅρα καὶ ἡμετέραν ἱστορικὴν μελέτην περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σάρδεων καὶ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς. ΚΠολις, 1928 σελ. 10). Ἄρα πρόκειται (τῷ 1797) περὶ τοῦ Μαιονίας Σεραφείμ, ὡς βοηθοῦ τοῦ ἀρχ/που Φ. καὶ Νεοχωρίου. — Περὶ τοῦ ***Σεραφεὶμ*** ὅρα συνέχειαν καὶ ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τῆς παρούσης μελέτης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὰ Πατριαρχικὰ Γράμματα, δι' ὧν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπηύθυνε νεωτέρας ἀδελφικὰς συστάσεις πρὸς τὴν Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας, ὡς ἐγράφη ἐν τῷ προηγουμένῳ Τεύχει τῆς «Ὀρθοδοξίας». Εἰς τὰς συστάσεις ταύτας ἐλήφθη ἀπαντητικὴ Ἐπιστολὴ τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαοδικείας κ. Ἀρσενίου. Καὶ ἡ Ἐπιστολὴ αὕτη δημοσιεύεται ἐν συνεχείᾳ.

Ἀριθμ. πρωτ. 1455.

Σεβασμιώτατε Μητροπολῖτα Λαοδικείας, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Ἀρσένιε, Τοποτηρητὰ τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας, τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμεθα.

Τὴν σοβαρότητα τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως ἐκ τῆς ἐν τῷ ζητήματι τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς λυπηρᾶς διαιρέσεως ὑπ' ὄψει ἔχοντες καὶ τοὺς μεγάλους ἀναλογιζόμενοι κινδύνους, οἵτινες δύνανται προκύψαι διὰ τὸν Ἁγιώτατον Θρόνον καὶ τὸ εὐσεβὲς αὐτοῦ πλήρωμα ἐκ τῶν συνεχιζομένων ἀντιβαινουσῶν παρελκύσεων καὶ ἀναβολῶν τῆς ἐκλογῆς, προέβημεν, ἐν τῇ ἀγάπῃ ἡμῶν καὶ τῇ ἀδελφικῇ μερίμνῃ διὰ τῆς νέας ὑπὸ ἡμερομηνίαν ιγ' Μαΐου ἐ. ἔ. ἀριθμὸν 903, πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα Ἐπιστολῆς ἡμῶν ἐκφράσαι τὴν θλιβερὰν ἐντύπωσιν, ἣν παρήγαγεν ἡμῖν τε καὶ πάσαις ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις ἡ ἀναγγελθεῖσα νέα ἀναβολὴ ἐπὶ ὀκτάμηνον τῆς ἐκλογῆς, ὑποδεικνύοντες ἅμα καὶ ὡρισμένως προτείνοντες ὅπως πρὸς διευκόλυνσιν τῶν πραγμάτων καὶ διέξοδον ἐκ τῆς δυσχερείας ζητηθῇ μετ' ἐμπιστοσύνης ὑπὸ πάντων ἡ συναντίληψις τῶν τριῶν Ἁγιωτάτων ἀδελφῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων, προφρόνως ἐχόντων ἵνα ἐπέλθωσιν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐπίκουροι, κατὰ τὸ καθῆκον, καὶ συναντιλάβωνται διαιτητικῶς πρὸς λύσιν τῶν διαφορῶν καὶ τὴν ταχεῖαν ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ διεξαγωγὴν τῆς ἐκλογῆς.

Εἰς τὴν Ἐπιστολὴν ἡμῶν ταύτην ἄχρι σήμερον στερούμεθα ἀπαντήσεως καὶ ἀγνοοῦμεν τί περὶ ὧν ἀδελφικῶς ὑπεδείξαμεν καὶ προετείναμεν ἐσκέψαντο καὶ ἀπεφάσισαν οἱ τὴν εὐθύνην τῶν πραγμάτων αὐτόθι ἔχοντες, εὐθύνην πολλὴν πάντοτε καὶ σοβαράν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐξ ἐκθέσεως τῆς αὐτόθι ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐθνικῆς Ὀρθοδόξου Συνελεύσεως, σταλείσης πρὸς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἄρτι συνελθοῦσαν Διορθόδοξον Ἐπιτροπήν, μετ' ἀνησυχίας βλέπομεν ὅτι ἡ κατάστασις ἀποβαίνει ὁσημέραι δεινοτέρα καὶ ὅτι καὶ οἱ ἔξωθεν κίνδυνοι ἐκδηλότεροι ἤδη γίνονται, ἀπειλοῦντες αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τῆς Ἁγίας ἡμῶν

Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας αὐτόθι διὰ τὴν ἐμφιλοχωρήσασαν ἐν αὐτῇ διαίρεσιν καὶ ἀνωμαλίαν.

Ὅθεν καθῆκον λογιζόμεθα ὅπως καὶ αὖθις γράψωμεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα καὶ ποιήσωμεν ἔνθερμον πρὸν Αὐτήν τε καὶ πάντας τοὺς Ἱερωτάτους Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου καὶ πρὸς πάντα δὲ τὰ μέλη τῆς Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως ἔκκλησιν, ἵνα οἱ πάντες, τὴν μεγάλην ἑαυτῶν ἀναλογιζόμενοι εὐθύνην, προφρόνως καὶ σπουδαίως συντελέσωσιν ἅπαντες εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς γενικῆς συμπνοίας καὶ τὴν ἐν ἀγάπῃ καὶ τάξει ἐνέργειαν τῆς ἐκλογῆς, ἤ, ἐὰν ἀποβαίνῃ ἤδη ἀπαραίτητος ἡ διαιτητικὴ συναντίληψις τῶν τριῶν ἀδελφῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων, ὡς ἡμῖν τοῦτο φαίνεται, ταχέως ἐκζητηθῇ αὕτη τακτικῶς, ἵνα καὶ ταχέως τεθῇ τέρμα εἰς τὴν ἐπικίνδυνον ἀνωμαλίαν, ἥτις τοσοῦτον ἐζημίωσε καὶ ζημιοῖ τὸν σεπτὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, οὗ ἡ μέριμνά ἐστιν ἐμπεπιστευμένη ὑμῖν.

Εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος φωτίσῃ καὶ ἐνισχύσῃ πάντας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐν ἀκραιφνείᾳ γνώμης καὶ προαιρέσεως τοῦ καθήκοντος, χάριν τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Λαοῦ.

Ἡ χάρις δὲ Αὐτοῦ καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς Ὑμετέρας φίλης Σεβασμιότητος.

͵αϡλʹ Ἰουλίου κδʹ.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος**.

***

Ἀριθμ. πρωτ. 1456.

Ἐντιμότατοι κύριοι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἐθνικῆς Ὀρθοδόξου Συνελεύσεως τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, χάρις εἴη τῇ ὑμῶν Ἐντιμότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Τὸ γεγονὸς τῆς ἀντιβαινούσης καὶ ἐπικινδύνου παρελκύσεως καὶ ἀναβολῆς τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς ἐν τῷ Ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ αὐτόθι Θρόνῳ, ὀφειλόμενον εἰς ἄτοπον ἐσωτερικὴν διχογνωμίαν καὶ διαίρεσιν, οὐκ ἦν δυνατὸν ἵνα μὴ ἑπισύρῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σπουδαίως τὴν ἡμετέραν προσοχήν, ὡς δὴ καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ δὴ τῶν στενώτερον πρὸς τὰ ἐκεῖ συνδεομένων Ἁγιωτάτων Πατριαρχικῶν Θρόνων τῆς παναρχαίας σεπτῆς ἱερᾶς τετρακτύος, τοὺς πολλοὺς ἰδίᾳ ἀναλογιζομένων κινδύνους, οὓς ἡ διαίρεσις αὕτη ἠδύνατο ἵνα συνεπάγηται διὰ τὸν Ἁγιώτατον αὐτόθι Θρόνον.

Διὰ τοῦτο μετ' ἀνησυχίας παρακολουθοῦντες τὴν δημιουργηθεῖσαν καὶ

παρατεινομένην ἀνωμαλίαν, οὐκ ἐλείψαμεν ἵνα γράψωμεν ἐπανειλημμένως, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν Σεβ. Τοποτηρητὴν τοῦ Θρόνου, ὑποδεικνύοντες ὅσα ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ τὸ καθῆκον τῆς ἀδελφικῆς μερίμνης ὑπηγόρευεν ἡμῖν, τὴν ἀνάγκην τῆς ἐγκαίρου, συμφώνως πρὸς τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Κανόνας, διεξαγωγῆς τῆς ἐκλογῆς ὑποδεικνύοντες καὶ πρὸς ταύτην ἐνθέρμως πάντας προτρεπόμενοι.

Νῦν, ἀπευθυνόμενοι ἰδιαιτέρως καὶ πρὸς τὴν ἀγάπην ὑμῶν διὰ τῆς παρούσης εὐχετικῆς ἡμῶν Ἐπιστολῆς καὶ κατὰ πρῶτον γνωρίζοντες ὅτι ἅπαντα τὰ σταλέντα ὑφ' ὑμῶν ἡμῖν ἔγγραφα ἐλάβομεν καὶ μετὰ προσοχῆς ἀνέγνωμεν, μετὰ προσοχῆς δὲ ἀνέγνωμεν καὶ ὅσα τελευταίως διελάβετε ἐν τῇ πρὸς τὴν συνελθοῦσαν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Διορθόδοξον Ἐπιτροπὴν ἀπευθυνθείσῃ ἐκθέσει ὑμῶν, προαγόμεθα, ἀποστέλλοντες ὑμῖν ἐγκλείστως ὧδε πρὸς γνῶσιν ἀκριβῆ ἀντίγραφα τῶν πρὸς τὸν Σεβ. Τοποτηρητὴν σταλεισῶν ἄχρι τοῦδε σχετικῶν ἡμετέρων Ἐπιστολῶν καὶ τηλεγραφημάτων, προτρέψασθαι πατρικῶς ὑμᾶς καὶ ἐξορκίσαι καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν ἵνα χάριν τοῦ Ἁγιωτάτου ὑμῶν σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου καὶ χάριν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθ' ὧν τοσαῦται ἐνεδρεύουσιν ἐπιβουλαί, περὶ ὧν καὶ ὑμεῖς ἀναφέρετε, πράξητε πᾶν καὶ ὑμεῖς τὸ ἀφ' ὑμῶν ἐξαρτώμενον, ὅπως ταχέως ἐπέλθῃ ἡ ὁμόνοια καὶ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐν ἑνότητι καὶ τάξει διεξαγωγὴ τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς, εἴτε ἀπ' εὐθείας ἐξευρισκομένης τῆς βάσεως τῆς πρὸς ἀλλήλους συνεννοήσεως εἴτε ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἐκζητουμένης ταχέως ἀπὸ κοινοῦ τῆς διαιτητικῆς συναντιλήψεως τῶν τριῶν ἀδελφῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων, ὡς περὶ τούτου ἐγράψαμεν πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Τοποτηρητήν.

Ταῦτα ἰδιαιτέρως καὶ τὴν Ἐντιμότητα ὑμῶν προτρεπόμενοι καὶ εὐελπιστοῦντες ὅτι ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἐν τῇ φιλευσεβείᾳ καὶ τῇ ἀφοσιώσει ὑμῶν πρὸς τὰ πάτρια διὰ παντὸς τρόπου μέλλει συντελέσειν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς κοινῆς συμπνοίας καὶ τῆς ἑνότητος καὶ τὴν ταχεῖαν διεξαγωγὴν τῆς ἐκλογῆς, αἰτούμεθα πᾶσι τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τὴν παρὰ Θεοῦ, Οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς Ἐντιμότητος ὑμῶν.

͵απλ΄ Ἰουλίου κδ΄.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος**
διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης.

***

Ἀριθμ. πρωτ. 1619.

Παναγιώτατε,

Ὅτε ἐκομισάμεθα τὰ ὑπὸ ἡμερομηνίαν ιγ΄ Μαΐου ἐ. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθμὸν 903 τετιμημένα Γράμματα τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, δι' ὧν προ-

τείνει Αὕτη ὅπως πρὸς διευκόλυνσιν τῶν παρ' ἡμῖν πραγμάτων ζητηθῇ ἡ συναντίληψις τῶν τριῶν Ἁγιωτάτων ἀδελφῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων, προὐτίθετο ἵνα ἀναχωρήσῃ εἰς Ἅγιον Ὄρος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἐπιφανείας κ. Ἰγνάτιος, Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας εἰς τὴν προσκληθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος Διορθόδοξον Ἐπιτροπήν, ἧς τὴν προεδρείαν ἐσκεπτόμεθα ὅτι θὰ ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως ἡ Σεπτὴ τῆς Ἐκκλησίας Κορυφή. Ὅθεν καὶ ἀνετέθη εἰς τὸν Πανιερώτατον Ἐπιφανείας ὅπως ἐκθέσῃ λεπτομερῶς τὰ τῆς παρ' ἡμῖν παραχθείσης κρίσεως εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ἐκλογὴν καὶ πῶς ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος ἠναγκάσθη ἕνεκα διαφόρων λόγων καὶ κατόπιν τῆς ἐπεμβάσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἕνεκα τῆς μετὰ τὸν Γενικὸν Πόλεμον δημιουργηθείσης νέας καταστάσεως, ὅπως μεταρρυθμίσῃ τὸν κακῶς ἔχοντα ἐκλογικὸν Κανονισμόν, οὗ αἱ τροποποιήσεις ἐγένοντο καὶ ἄλλοτε παρ' ἡμῖν κατὰ τὴν Τοποτηρητείαν, ἐπὶ τῇ βάσει του 54ου ἄρθρου τοῦ παλαιοῦ, παρέχοντος δικαίωμα τροποποιήσεως εἰς μόνους τοὺς Ἀρχιερεῖς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Σύνοδον καὶ ὁ νέος οὗτος Κανονισμὸς ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς Κυβερήνσεως.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης, ἐπανελθὼν πρό τινων ἡμερῶν, ἐδήλωσεν ὅτι ἐπὶ πολὺ συνδιελέξατο περὶ τοῦ ζητήματος μετὰ τοῦ Σεβ. Ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κ. Φιλαρέτου, Προέδρου τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς, καὶ τοῦ ἄλλου Ἀντιπροσώπου κ. Χρυσάνθου, Ἀποκρισαρίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Ἀθήναις.

Νῦν δὲ μετὰ τιμῆς λαμβάνομεν τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν κδ' Ἰουλίου ἐ. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθμὸν 1455 Ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας Σεβαστῆς ἡμῖν Παναγιότητος, θὰ ἀνακοινώσωμεν τὸ περιεχόμενον αὐτῆς τοῖς Σεβασμιωτάτοις ἀδελφοῖς Ἀρχιερεῦσι τοῦ Θρόνου καὶ θὰ καταστήσωμεν τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐνήμερον τῆς ἀπαντήσεως αὐτῶν.

Μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πολλῆς ἐν Κυρίῳ διατελοῦμεν, αἰτούμενοι τὰς εὐχὰς Αὐτῆς.

Ἐν Βηρυττῷ, τῇ 29 Ἰουλίου 1930.

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
Ὁ Τοποτηρητὴς τοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας
† Ὁ Λαοδικείας ***Ἀρσένιος.***

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Προκαταρκτικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἐν ἐπανειλημμέναις Συνεδρίαις τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐμελετήθησαν τὰ Πρακτικὰ τῆς Προκαταρκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Κατηρτίσθη Συνοδικῶς Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβασμ. Μητροπολιτῶν Κυζίκου κ. Καλλινίκου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ Φιλαδελφείας κ. Μαξίμου, εἰς ἣν ἀνετέθη ἡ μέριμνα καὶ ἐπίβλεψις ἐπὶ τῆς ἐκτυπώσεως τῶν Πρακτικῶν τῆς Προκαταρκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Εἰς τὴν ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἡρακλείας κ. Φιλαρέτου, Θυατείρων κ. Γερμανοῦ καὶ Τραπεζοῦντος κ. Χρυσάνθου ἀποτελεσθεῖσαν Ἀντιπροσωπείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διὰ τῆς μαθήσεως αὐτῆς καὶ συνέσεως, δικαιωσάσης πλήρως τὴν ἐκλογὴν τῆς Ἐκκλησίας, Συνοδικῇ διαγνώμῃ ἀπεστάλησαν Πατριαρχικὰ Γράμματα εὐαρεσκείας.

Εἰς τὴν Ἱερὰν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Βατοπεδίου, Συνοδικῇ διαγνώμῃ, ἐξεφράσθη διὰ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας δι' ἣν παρέσχον τῇ Διορθοδόξῳ Ἐπτροπῇ πρόφρονα περιποίησιν.

Τὸ ἐν Λάμπεθ Πάλας Συνέδριον.—Εἰς τὴν αὐτὴν ἐκ τῶν Σεβ. Μ/τῶν Κυζίκου, Λαοδικείας καὶ Φιλαδελφείας Ἐπιτροπὴν ἀνετέθη Συνοδικῶς ἡ μέριμνα τῆς ἐν ἰδιαιτέρῳ Τεύχει ἐκτυπώσεως πάντων τῶν κατὰ τὸ Λαμπεθιανὸν Συνέδριον γενομένων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Παραιτήσεις τῶν Ἐπισκόπων Σικάγου καὶ Βοστώνης. — Οἱ Πανιερώτατοι Ἐπίσκοποι Σικάγου κ. Φιλάρετος καὶ Βοστώνης κ. Ἰωακεὶμ ὑπέβαλον οἰκειοθελῆ παραίτησιν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ διευκολύνωσι τὴν πλήρη ἐκκαθάρισιν τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπεδέχθη τὰς παραιτήσεις ταύτας τῶν Ἁγίων Σικάγου καὶ Βοστώνης, τῶν ὁποίων ἐπῄνεσε τὴν τοιαύτην ὑπὲρ τῆς εἰρηνεύσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας χειρονομίαν.

Ἐκλογὴ νέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς. - Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, συνεχίζον τὰ μέτρα πρὸς εἰρήνευσιν τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας, ἐτερμάτισε τὴν χηρείαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μητροπολίτου Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Ἀθηναγόρα, ἀπολυθέντος ἤδη πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς, Ἱεράρχης δόκιμος, ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολ. Σχολῆς, ὑπηρετήσας πρότερον ἐν ἐπαρχίαις τῆς Μακεδονίας τοῦ Κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς Ἀρχιδιάκονος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κατόπιν, ἔχων πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ προσὸν τῆς γλωσσομαθείας, ἥτις θέλει καταστήσῃ τελεσφορωτέραν τὴν ἐν Ἀμερικῇ δρᾶσιν αὐτοῦ, φέρει ὅλα τὰ ἐχέγγυα τῆς εὐδοκιμήσεως. Κατάγεται ἐξ Ἠπείρου καὶ ἔχει ἡλικίαν 48 ἐτῶν. Τὸ σεμνὸν τῆς φυσιογνωμίας του, τὸ πρᾷον τοῦ χαρακτῆρός του, ἡ μετριοπάθειά του, ὁ ἐσωτερικὸς ἀνωτερισμός του, ἡ γενναιότης τῆς ψυχῆς του, ἡ ἀφοσίωσίς του καὶ ὁ ἐνθουσιώδης σεβασμὸς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον μὲ τόσας χρηστὰς ἐλπίδας ἀπέβλεψεν εἰς αὐτόν, θὰ φέρωσι τὴν γαλήνην εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων Ὁμογενῶν πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ, οἱ ὁποῖοι ἀρκετὰ ἤδη ἐδοκιμάσθησαν.

Ἡ ἐντύπωσις ἐν Ἀμερικῇ ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου ὑπῆρξεν ἀγαθωτάτη. Ἡ Ὁμογένεια ἀπεδέχθη ἐνθουσιωδῶς τὴν ἐπιτυχῆ ἐκλογήν, καὶ ἀναμένει τὴν ταχεῖαν μετάβασιν αὐτοῦ εἰς Ἀμερικήν. Ὁ ἐκλεγεὶς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς διὰ δύο αὐτοῦ τηλεγραφημάτων πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐμπιστευθείσῃ αὐτῷ ὑψηλῇ διακονίᾳ, διετράνωσε τὰ πρὸς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον βαθύτατα αἰσθήματα αὐτοῦ σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως καὶ ἐξῃτήσατο τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ἀνατιθεμένου αὐτῷ ἔργου.

Ἀνασυγκρότησις τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου. — Κατὰ τὴν Συνοδικὴν Συνεδρίαν τῆς 19 τοῦ παρόντος μηνός, συνῳδὰ ταῖς κειμέναις σχετικαῖς Διατάξεσιν, ἐγένετο ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου. Οὕτω ἀποχωροῦσιν ἀπὸ τῆ 1ης ἐπιόντος μηνὸς Σεπτεμβρίου οἱ συμπληρώσαντες τὴν ἐτησίαν Συνοδικὴν περίοδον Σεβ. Μ/λῖται Κυζίκου κ. Καλλίνικος, Νικαίας κ. Βενιαμίν, Χαλκηδόνος κ. Ἀγαθάγγελος, Προύσης κ. Νικόδημος, Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιος καὶ Μύρων κ. Πολύκαρπος. Ἀντ' αὐτῶν καλοῦνται οἱ Σεβ. Μ/ται Πριγκηποννήσων κ. Θωμᾶς, Σάρδεων καὶ Πισιδίας κ. Γερμανός, Σηλυβρίας κ. Εὐγένιος καὶ Ῥοδοπόλεως κ. Κύριλλος, ὡς καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιος καὶ Μύρων κ. Πολύκαρπος, ἐπανεκλεγέντες διὰ μίαν νέαν ἐτησίαν περίοδον. Οὗτοι δὲ ὁμοῦ μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Δέρκων κ. Ἀμβροσίου, Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰακώβου, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεοντίου, Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνταντίνου, Χριστουπόλεως κ. Μελετίου καὶ Λαοδικείας κ. Δωροθέου, θὰ ἀποτελέσωσι τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον κατὰ τὴν ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1930 μέχρι Μαρτίου 1931 περίοδον.

Ἀποστολαὶ πρὸς συμπλήρωσιν σπουδῶν.— Ἐνεκρίθη Συνοδικῶς ἡ ἀποστολὴ εἰς Πολωνίαν τοῦ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱερᾶς Θεολ. Σχολῆς Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἑαυτοῦ σπουδῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Βαρσοβίας καὶ χρησιμοποίησιν αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸ Α΄ Πατριαρχικὸν Γραφεῖον.

— Ἐπίσης Συνοδικῇ ἀποφάσει ἐνεκρίθη ἡ ἀποστολὴ εἰς Σερβίαν τοῦ ἐκ τῶν ἀποφοίτων ὡσαύτως τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Γεωργίου Ἀναστασιάδου πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἑαυτοῦ σπουδῶν καὶ χρησιμοποίησιν ἀκολούθως αὐτοῦ ἐνταῦθα

Αἱ ὡς ἄνω δύο ἀποστολαὶ γίνονται δαπάναις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

'Εκκλησία Ρόδου.— Μετὰ χαρᾶς ἐγνώσθη ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἀνέστειλε τὴν εἰς τὰς Προνομιούχους Νήσους ἐφαρμογὴν τῶν περὶ Κοινοτήτων τελευταίων Διαταγμάτων ἐπὶ μίαν διετίαν, ἤτοι μέχρι τοῦ 1932. Δυστυχῶς ἡ Ρόδος, μὴ συγκαταλεγομένη μεταξὺ τῶν Προνομιούχων Νήσων, δὲν ὠφελεῖται ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

Αἱ ἐν Οὐγγαρίᾳ 'Ορθόδοξοι Παροικίαι.— Ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ἀμασείας καὶ Ἔξαρχος Κεντρῴας Εὐρώπης κ. Γερμανὸς ἀνήγγειλεν ὅτι ἐκοινοποίησε τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου πρὸς τὴν ἐν Σέντζες Ὀρθόδοξον Κοινότητα, ἣν καὶ ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν καὶ προστασίαν αὐτοῦ. Ἡ Α. Σεβασμιότης παρέσχεν ὡσαύτως λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ ὡρισμένων ἐξουγγρισθεισῶν Ἑλληνικῶν ἄλλοτε Κοινοτήτων. Ἐνεκρίθη Συνοδικῶς ὅπως ἐκφρασθῶσι τῇ Α. Σεβασμιότητι εὐχαριστίαι ἐπὶ ταῖς παρεχομέναις πληροφορίαις, ἐπιδοκιμαζομένης καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἐνεργείας, ἣν δέον νὰ συνεχίσῃ ἐν σχέσει πρὸς τὰς λοιπὰς ἐξουγγρισθείσας Ἑλληνικὰς Κοινότητας ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν δοθεισῶν ἤδη αὐτῇ ὁδηγιῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ Παγκόσμια Χριστιανικὰ Συνέδρια τῆς Στοκχόλμης καὶ τῆς Λωζάννης.— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θυατείρων κ. Γερμανός, τακτικὸν Μέλος τῶν Συνεχιστικῶν Ἐπιτροπῶν τῶν Παγκοσμίων Χριστιανικῶν Συνεδρίων τῆς Στοκχόλμης καὶ τῆς Λωζάννης μεταβαίνει ἵνα συμμετάσχῃ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν ἐν Ἑλβετίᾳ ἀπὸ τῆς 25ης Αὐγούστου μέχρι 5ης Σεπτεμβρίου.

'Ορθόδοξος Κοινότης Λυών. — Μετὰ χαρᾶς ἠγγέλθη ὅτι τὸ θλιβερὸν ζήτημα τῆς Κοινότητος Λυών, ἧς μέλη τινά, συνεπείᾳ δυσαρεσκείας τινὸς ἐκ ζητήματος τοῦ Οἰκονόμου Γ. Γροπέτη, μετέστησαν εἰς τὸν Οὐνιτισμόν, ἔληξεν αἰσίως, ἐκδιωχθέντος τοῦ Οὐνίτου ἱερέως Δ. Χαλαβατζῆ, καὶ τοῦ μὲν Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς «Ἑλληνικῆς Ἑστίας» διὰ πράξεως σχετικῆς διαδηλώσαντος ὅτι διακόπτον πᾶσαν μετὰ τοῦ ὡς ἄνω Οὐνίτου ἱερέως καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐπισκοπῆς τῶν Οὐνιτῶν σχέσιν ἐπανέρχεται ὑπὸ τὴν διοικητικὴν ἐξάρτησιν τῆς κανονικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς καὶ ὅτι παραιτεῖται πάσης διεκδικήσεως τῆς ἐφημερίας Λυὼν ὑπὲρ τοῦ Οἰκονόμου Γ. Γροπέτη, τοῦ τελευταίου δὲ τούτου παραιτηθέντος ὡσαύτως πάσης τοιαύτης διεκδικήσεως.

Ἄδειαι ταξειδίων. — Εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Θυατείρων κ. Γερμανὸν ἐδόθη ζητηθεῖσα ἄδεια ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μηνὸς πρὸς μετάβασιν εἰς Ἑλλάδα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου.

— Εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιον ἐδόθη Συνοδικῶς κανονικὴ ἄδεια μηνιαίας ἀπουσίας πρὸς μετάβασιν εἰς Ἑλλάδα πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ γηραιοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ χάριν λουτροθεραπείας.

— Εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνον ἐδόθη Συνοδικῶς κανονικὴ ἄδεια μηνιαίας ἀπουσίας πρὸς μετάβασιν εἰς Ἑλβετίαν διὰ λόγους θεραπείας τῆς ἀσθενούσης αὐτοῦ ἀδελφῆς. Περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς ἡ Α. Σεβασμιότης ἐπανέκαμψεν αἰσίως.

Πατριαρχικαὶ Χοροστασίαι. — Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καθ' ὅλον τὸ δεκαπενθήμερον διάστημα τῆς Νηστείας ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τοὺς Ἑσπερινοὺς καὶ τὰς Παρακλήσεις.

— Ἐπίσης ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ, πανηγυρίζοντι ἐπὶ τῇ ἀποδόσει τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἧς ἡ σεβασμία εἰκὼν [τῆς Φανερωμένης] φυλάσσεται ἐν αὐτῷ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησε μετὰ τῶν Σεβασμ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν.

— Ὡσαύτως, προσκλήσει τῶν οἰκείων Ἐπιτροπῶν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος [6] ἐν τῷ Ναῷ τῆς

ἐνορίας Ποτηρᾶ, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου [15] ἐν τῷ Ναῷ τῆς ἐνορίας Μουχλίου καὶ κατὰ τὴν μεθεπομένην αὐτῇ Κυριακὴν [24] ἐν τῷ Ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Νεοχωρίῳ.

Πατρ. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπή. —Διὰ λόγους διοικητικοὺς ὁ τέως ἱερατικῶς Προϊστάμενος Χάσκιοϊ ὁσιώτατος Καλλίστρατος διωρίσθη ἐν τῇ ἐνορίᾳ Ὑψωμαθείων, προσωρινῶς δὲ ἐν τῇ ἐνορίᾳ Χάσκιοϊ ὁ τέως ἱερατικῶς Προϊστάμενος Ξυλοπόρτης Κωνστάντιος Κωστηλόπουλος.

Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερὰ Σκήτη τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ τὸ Παρεκκλήσιον τῆς Θείας Μεταμορφώσεως. —Ἐπιστάτης τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Σκήτης τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ τοῦ ἐκεῖ Παρεκκλησίου τῆς Θείας Μεταμορφώσεως διωρίσθη ὁ ἱερομόναχος Ἀγαθάγγελος.

Θάνατος. — Μετὰ θλίψεως ἀνηγγέλθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὅτι ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις ὁ συνταξιοῦχος Καπουκεχαγιᾶς τῶν Πατριαρχείων Ἀντώνιος Οἰκιάδης, οὗτινος γνωσταὶ εἶναι αἱ μακραὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπηρεσίαι, καὶ ἡ ἀφοσίωσις καὶ ὁ ζῆλος, ὃν ἐπεδείξατο ἐν τῇ ἐπιτελέσει ἄλλοτε τῶν σοβαρῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Ὁ Κύριος ἀναπαύσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων.

ΕΟΡΤΑΙ, ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Ἡ Α. Θ. Π. ἀνταπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν τῷ Ἐξοχωτάτῳ Πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος κ. Σ. Πολυχρονιάδῃ τῇ 19 τοῦ παρόντος μηνός, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Μ/του Προύσης κ. Νικοδήμου καὶ τῆς συνοδείας Αὐτῆς.

—Τοὺς ἑορτάσαντας Σεβασμ. Μητροπολίτας Κρήτης κ. Τίτον, Κασσανδρείας κ. Εἰρηναῖον καὶ Σάμου κ. Εἰρηναῖον ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη διὰ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων.

—Τῷ ἑορτάζοντι Θεοφ. Ἐπισκόπῳ Μιλήτου κ. Αἰμιλιανῷ αἱ Πατριαρχικαὶ εὐχαὶ διεβιβάσθησαν διὰ τοῦ Ἀρχιδιακονεύοντος Μ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὸν μῆνα Αὔγουστον :

— Ἡ Κυρία Χατζηκυριάκου μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρός της, συνοδείᾳ τοῦ κ. Π. Καραθεοδωρῆ.

— Τρεῖς ἀδελφαὶ Ἀμερικανίδες, αἱ Μίσες Γιάγκ, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία διακόνισσα εἰς τὴν ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου.

— Ἡ δεσποινὶς Στέλλα Λομβέρδου ἐξ Ἀθηνῶν.

— Ὁ Μιχαὴλ Κουρέας, πρ. βουλευτὴς Κύπρου καὶ Σύμβουλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου μετὰ τῶν δεσποινίδων ἀδελφῶν του.

— Ὁ κ. Σ. Μπαλάνος, ἀξιωματικὸς τῆς ἀεροπορίας μετὰ τῆς συζύγου του.

— Ὁ Καθηγητὴς κ. Π. Παπακωνσταντίνου.

— Ὁ Καθηγητὴς κ. Μ. Αὐθεντόπουλος.

— Ὁ Καθηγητὴς κ. Κ. Κωνσταντίνου, ἐπιστρέφων ἐκ ταξειδίου.

— Ὁ κ. Στυλιανὸς Χαρισιάδης, βιομήχανος ἐργοστασιάρχης, ἐξ Ἀθηνῶν, συνοδείᾳ τῶν κ. κ. Ν. Φωτιάδου καὶ Ἀλεξάνδρου Σγουρδαίου.

— Ὁ κ. Ἰ. Θιόμης, μηχανικὸς ἐξ Ἀθηνῶν μετὰ τῆς Κυρίας Ἐ. Σταύρου Μανάηλογλου, ἰατροῦ.

— Ὁ κ. Γ. Στέλλας, ἰατρός, ἐξ Ἀθηνῶν.

— Ὁ κ. Κ. Δάλλας, ἔμπορος, ἐκ Βουκουρεστίου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κ. Χαρ. Κόντου.

Müdir mes'ul : *Meletios Lukakis*

Η ΕΝ ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ ΣΥΝΕΛΘΟΥΣΑ

ὁ Τηρογοβιστίου
ΤΙΤΟΣ

ὁ Γρόδνο
ΑΛΕΞΙΟΣ

ὁ Τραπεζοῦντος
ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ

ὁ Θυατείρων
ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ὁ Ρώμαν
ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ

ὁ Ἐπιφανείας
ΙΓΝΑΤΙΟΣ

ὁ Ἀρχιεπ. Πολωνίας
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ὁ Ἡρα
ΦΙΛΑΡΕ

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ὁ Ἀρχιμανδρίτης ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ — ὁ Κερκύρας [νῦν Ἀμερικῆς] ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ — ὁ Τιμοκίου ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

…λείας …ΤΟΣ — ὁ Λεοντοπόλεως ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ — ὁ Πτολεμαΐδος ΚΕΛΑΔΙΩΝ — ὁ Ἀχρίδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ — ὁ Θεσσαλονίκης ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ